

Ioni

Buki ana alamani weaqina

Ioni ena buki ba'e 'wayavia be yaqisa ana toavoyavo Ieisu Valena Aqiaqina ina vetumaqanea vonigo tauna Yaubada Natuna ta To'etoyavua vonavona fofofolina. Ta edi vetumaqana tauna 'inaya 'inega yawai vataya ina lobe. (20:31)

Ba'e buki nana ge wese Madiu be, Maki be Luke edi 'wayaviavo 'idewani, mana Ieisu ena vona taunega weaqina Ioni simana 'ifoqeyedi, 'idewani Ieisu tauna Vona mayawaina be, beledi mayawaina be, go'ila mayawaina be, sifi adi To'itamaki be wese simatala aqiaqi. Ta wese Ieisu ena lugaihi be, ena ve'ita be, ena viaqa wai-waidi be, ena 'aliga be, ena ya'itoto 'evivi weaqina 'waya'wayavidi i'eno'eno buki nana gamonaya.

Vonahaqiaqi, Ioni tauna Ieisu ana to'abiboda, ta ena 'wayavi 'inaya ge taha tuta taunega ana wawa da'inanea, ta 'esi vona sesebaiega taunega weaqina simana, 'idewani "To'abiboda nana Ieisu veyoluba aqiaqiea", nage "Fita ma iana", be wese vaina vona 'idiega.

Buki gamona

1:1-18 Ieisu tauna Vona 'eno'eno vatayana mai bwa'obwa'oya tomtau edi simatala

1:19-51 Ioni Togivebabitaiso ta wese Ieisu ana to'abiboda weaqidi

2:1-12:50 Ieisu ena viaqayavo be wese ena von-ayavo tomtau nuanidia

13:1–19:42 Ieisu ena tuta 'ebelu'ovoa Ielusalema
'inaya ta wese 'abaganavo 'idia

20:1–21:25 Kaiwabu Ieisu ena ya'itoto 'evivi
'aligege be wese ena 'ifoqe tomotau 'idia

Vona vetomotau bwa'obwa'oya

¹ * Tuta ana 'ebeve'ale 'inaya Vona ni'a toatoa, ta Vona nana Yaubada maega, ta Vona nana tauna Yaubada.

² Ta tauna tuta ana 'ebeve'ale 'inaya Yaubada maega itoatoa.

³ * Kuyavata qabudi i'ifoqe tauna 'inega. Ge taha yani da'ifoqe kavovo, ta 'esi tauna 'inega yani qabuna i'ifoqe.

⁴ * Tauna 'inega yani qabuna mayawaidi i'ifoqe, ta yawai nana tomotau qabudi bwa'obwa'oya edi simatala.

⁵ * Ba'e simatala nana guguvesimatala velovana gamonega, ta velovana nana ge ana fata be simatala nana nagive'weuni.

⁶ * Taha 'oloto 'ifoqe ana wawa Ioni, tauna Yaubada vetunei mai

⁷ tomotau 'idia sabi simana simatala nana weaqina be yaqisa simatala nana valena ina noqoli ta ina vetumaqanea.

⁸ Ta ba'e Ioni nana tauna gebu simatala nana, ta 'esi tauna simatala nana ana tovesimasimana.

⁹ * Ta ba'e simatala nana aqiaqi otaqina mai bwa'obwa'oya, ta tauna totoa bwa'obwa'o qabudi edi simatala.

---

* **1:1:** Ion 17:5; 1Ion 1:1-2; Ve 19:13   * **1:3:** 1Kol 8:6; Kol 1:16-17;
Ibe 1:2   * **1:4:** Ion 5:26   * **1:5:** Ion 3:19   * **1:6:** Md 3:1; Lk
1:13-17,76   * **1:9:** Ion 8:12

10 Ta Vona nana ni'au mai bwa'obwa'oya toa-toa, ta tauna bwa'obwa'o ana Toviaqa, ta totoa bwa'obwa'o qabudi ge ida 'ita 'inanei.

11 Ta tuta nana mai ena 'abaga otaqaya, 'inega 'abaga nana ana totoayavo ge ida 'awahaqiaqiea, ta wese tauna ena tomotauyavo inogea.

12 Ta tomeqabu ivetumaqanea ta i'awahaqiaqiea, e taudina awafeledi adi luaqiaqi be taudiega Yaubada ina 'awa-Tamanea.

13* 'Inega ba'e tomotau diavona kavona ida vi'oi 'evivi. Ta ba'e vi'oi nana gebu vivine edi uweta 'idewani, nage 'oloto ma moqanena edi nuanua 'inega, ta 'esi vi'oi nana Yaubada 'inega.

14* Ta Vona nana vetomotau ta totoa nuani-daya bwa'obawa'o ba'e debanaya. Ta tauna veyoluba be wese vonahaqiaqi 'avana, ta wese ena aqiaqi otaqa ni'a a'itea, ta ba'e aqiaqi nana 'ewea Tamana Yaubada 'inega, mana tauna ana 'aidega otaqa Yaubada Natuna.

15 Ta Ioni Togivebabitaiso tomotau 'idia Yaubada Natuna weaqina bonana qiduanega vonedia, "Ba'e 'oloto nana weaqina lova yavonemi yavonaya, 'Tauna 'abibodaguyega maimai veqidua va'inegu, mana 'abiboda be ena vi'oi, ta tauna ni'a totoa.' "

16 Tauna luluveagatuna'ina veyoluba 'inega, e 'inega ena veyoluba qiduana weaqida ge taha tuta kada 'ita 'avea.

17* Yaubada ena luvine neida Mosese 'inega, ta Ieisu Keliso 'inega ena veyoluba be wese ilivu tunutunuqina ana 'eda neida.

---

* **1:13:** Ion 3:3-6; 1Fit 1:23   * **1:14:** Fil 2:7   * **1:17:** 'Ifo 34:28;
Lom 6:14

18 * Ge taha toga Yaubada da'itei, ta 'esi Natu Otaqina Keliso tauna wese Yaubada, ta di'wenaya toatoa, 'inega Keliso nana taunega Tamana ni'a ve'itayea 'idaya.

*Ioni Togivebabitaiso simasimana Iesu weaqina
(Madiu 3:1-12; Maki 1:1-8; Luke 3:1-18)*

19 Me Diu edi tovanugwetayavo itoatoa Ielusalema 'inaya vaidi tovegubayavo be wese vaidi Libai ena gadeyega ivetunedi itauya Ioni 'inaya sabi vetala'aina 'eguma tauna To'etoyavua.

20 'Inega Ioni me ena giwalifatu simana 'ifoqe vonedia, "Ya'a gebu To'etoyavua."

21 * 'Inega wese ivetala'aiea ivonaya, "Isana o'a togama? Nage o'a Ilaitia?"

Ta vona ve'iedi vonaya, "Gebu!"

'Inega wese ivoneaya, "Nage o'a tovesimasi-mana nana?"

Ta wese vegeqedi vonaya, "Gebu!"

22 "Isana o'a toga? Ve'ia una neima be yaqisa ama fata ama tovetune ana vonedi weaqiu. 'Inega tau'uyega una vonema o'a togama!"

23 * Ta Ioni edi vetala'ai ve'iea Aisea ena vona 'inega vonaya,

"Ya'a bonagu qiduanega yagabagaba

di'we 'ava'ava 'inaya ta yavonavonaya,

'Kaiwabu ena 'eda ona givetunuqia!'"

24-25 Ta wese vaidi Falisiavo vetuvetunedi imai Ioni 'inaya ta taudi wese ivetala'aiea, ivonaya, "'Eguma o'a ge To'etoyavua nana nage

---

* 1:18: 'Ifo 33:20; Ion 6:46; 1Tim 6:16   * 1:21: Luve 18:15,18; Md 11:14
* 1:23: Ais 40:3

ge llaitia nana nage ge Tovesimasimana nana, 'inega tola'ai weaqina ugigivebabitaiso?"

²⁶ 'Inega Ioni vonedi vonaya, "Ya'a go'ilega tomotau yagigivebabitaisodi, ta taha 'oloto ge oda alamaniam nuanimia tovtovolo.

²⁷ * Omo'e 'oloto nana 'abibodaguyega maimai, ta ya'a ge daluaqiaqiegu be ana 'aqeyafayafa ana wayo ena giyavui."

²⁸ Ba'e yani diavona 'ifoqe 'abaga Bedani 'inaya, ta Bedani nana kana lobege go'ila Iolidani mali di'wea. Ta omo'e 'inaya Ioni tomotau gigivebabitaisodi.

Ieisu tauna Yaubada ena Lami

²⁹ * Mahala vulihia 'inega Ioni Ieisu 'itea 'iawanega maimai 'inaya, ta 'inega Ioni tomotau vonedi vonaya, "O'itei, omo'e 'oloto nana tauna Yaubada ena Lami, ta tauna totoa bwa'obwa'o edi luveifana 'ewa'ewa yavulea 'idiega.

³⁰ * Ba'e 'oloto nana weaqina ni'a yamaduvonemi yavonaya, 'Taha 'oloto 'abibodaguyega namai tauna veqidua va'inegu, mana 'abiboda be ena vi'oi, ta tauna ni'a totoa.'

³¹ Lova tauna ge eda alamaniam, ta tua ya'a yamai ta go'ilega tomotau yagivebabitaisodi sabi ve'ita 'ifoqena omi'a me Isileli 'imia be yaqisa ona alamaniam aqiaqiea."

³² * 'Inega Ioni Ieisu weaqina simana 'ifoqe vonaya, "Niboana Gwalagwalana ya'itea ana 'ita 'idewani malasi mahalega webui mai ta Ieisu 'inaya toabui.

---

* **1:27:** Ion 1:15   * **1:29:** Ais 53:6-7; 1Fit 1:18-19   * **1:30:** Ion 1:15
 * **1:32:** Md 3:16

³³ Lova ge eda alamania vonigo tauna Keliso. Ta tuta nana Yaubada vetunegu yamai go'ilega sabi givebabitaiso, 'inega taunega 'iguya simanayea vonaya, 'Nawale Niboanigu una 'itea nawebui mai taha 'oloto 'inaya natoabui, ta ba'e 'oloto nana Niboana Gwalagwalana 'inega tomotau nagivebabitaisodi.' ”

³⁴ * Ta Ioni wese vonedia, “Ba'e yani diavona mata otaqiguyega ya'itedi, 'inega yasimasimana aqiaqi 'imia tauna vonahaqiaqi Yaubada Natuna.”

Ieisu ana to'abiboda nugwenugweidi gabedi

³⁵ Mahala vulihia 'inega Ioni Togivebabitaiso ma ana to'abiboda magilafudi ni'a i'evivi ta omo'e 'inaya itovotovolo.

³⁶ 'Inega Ieisu mai tautauya, ta tutana Ioni 'itea 'inega vonedia, “O'itei, omo'e taunana Yaubada ena Lami.”

³⁷ Ta tuta nana magilafudina Ioni ena vona inoqolia 'inega Ieisu i'abibodea.

³⁸ 'Inega Ieisu tunugivila ta 'itedi italatala'obea, 'abo vetala'aiedi vonaya, “Tola'ai nuanuami?”

Ta taudi ive'iea ivonaya, “Labai*, ma'inaya utoatoa?” (Labai ana alamani Tove'ita).

³⁹ Ta Ieisu vonedi vonaya, “Omai, ta ena ve'itemi.”

'Inega lavilavi 'idewani 4 koloki itutuvila itauya ena 'ebetoa sabi 'itana. Ta Ieisu maega itoatoa ana laba velovanea.

⁴⁰ * Magilafudina 'idiega taha ana wawa Anidulu, tauna tawadega Ioni ena vona noqolia

---

* **1:34:** Md 3:17   * **1:38:** Me Diu edi kaiwabuyavo be edi toalamaniavo igabedi Labai “*Rabbi*” sabi'amayabadi.   * **1:40:** Md 4:18-20

Ieisu weaqina ta 'abibodea. Ta ba'e Anidulu nana tauna Saimoni Fita taina.

⁴¹ Ta ba'e Anidulu nana ge taha yani daviaqa nugwetei, ta 'esi lukwayavonega tauya tuana Saimoni sabi salina, ta tuta nana lobe'a 'inega voneaya, "Tuagu, ima'a Mesaia ni'a alobea." (Mesaia ana alamani Keliso).

⁴²* 'Inega wese 'ebe'ewei ta miea Ieisu 'inaya, ta omo'e 'inaya Ieisu Saimoni 'itea, 'inega voneaya, "O'a Ioni natuna Saimoni, ta au wawa vauvauna ena gabeu Fita." (Fita ana givila Dabo.)

⁴³ Mahala vulihia 'inega Ieisu nuanuana natauya Galili 'inaya. Ta tauya nana 'inaya Filifi maega iveloba, ta Ieisu vonea vonaya, "U'abibodegu!"

⁴⁴ Ta Filifi ena 'abaga Bedesaida, ta 'abaga nana wese Anidulu be Fita adi tuvada.

⁴⁵* 'Inega Filifi tauya Nataniela sabi salina ta lobe'a, 'inega voneaya, "Ni'a ualamanian Mosese ena luvineavo gamodia taha 'oloto weaqina vonavona, ta wese tovesimasimana 'oloto nana weaqina isimasimana. Ta ima'a ba'e 'oloto nana ni'a alobea, tauna Nasaleta 'olotona, ta ana wawa Ieisu, tauna Iosefa natuna."

⁴⁶ 'Inega Nataniela Filifi ve'iea vonaya, "Nage taha yani aqiaqina ana fata Nasaleta 'inega na'ifoqe?"

'Inega Filifi voneaya, "Umai, ta tau'uyega 'oloto nana una 'itea."

⁴⁷ Nawale imaimai, ta tuta nana Ieisu Nataniela 'itea 'inega weaqina vonaya, "Oloto nana maimai

---

* **1:42:** Md 16:18   * **1:45:** Luve 18:18; Ais 7:14; 9:6; Iel 23:5; Isi 34:23

tauna Isileli aqiaqi 'olotona, ta ge taha u'ava 'inaya da'eno'eno."

48 'Inega Nataniela Iesu vetala'aiea vonaya, "Ma'oda ualamani 'aiqegu?"

'Inega Iesu ve'iea vonaya, "Abiboda be Filifi nagabeu, ta ya'a yamadu'iteu tuta nana 'ala'ai 'ayanaya utoatoa."

49 * 'Inega Nataniela Iesu 'inaya vona 'ifoqe, vonaya, "Tove'ita, o'a vonahaqiaqi Yaubada Natuna, ta wese me Isileli ema Kini."

50 Ta Iesu vetala'aiea vonaya, "Nage uvetumaqanegu mana yavoneu ni'a ya'iteu 'ala'ai 'ayanaya utoatoa, waisa? Ta yavona aqiaqieu, nawale yani 'ebenuavoqana 'ena'ena'idi una 'itedi, ta 'abiboda ba'e yani nana."

51 * Ta Iesu wese vonaya, "Yavona aqiaqi 'imia, nawale mahala 'egegena ona 'itea, ta wese Yaubada ena tovale'ewayavo ona 'itedi i'wato'watovu be iwebuwebui mai ya'a Tomotau Natuna 'iguya."

2

Vaqui 'abwagana 'abaga Kena 'inaya

1 'Aubena magilafuna 'abibodanaya taha vaqi 'abwagana iviaviaqia 'abaga Kena 'inaya di'we Galili gamonaya, ta Iesu inana wese ilugu 'ai nana gamonaya.

2 Ta Iesu ma ana to'abibodayavo wese i'ebe'ewedi vaqi nana 'inaya.

---

* 1:49: Md 14:33; 16:16; Mk 3:11   * 1:51: Nug 28:12

³ Ta tomotau dina edi 'ai nuaninaya adi go'ila 'oine ni'a gumwala, 'inega Ieisu inana ivoneaya, "Natugu, 'oine qabuna ni'a ilu'ovoia."

⁴* 'Inega Ieisu vonedia, "Inagu, ge ana fata ona luvinegu be tola'ai ena viaqi, mana egu viaqayavo adi tuta nawale ge dave'ale."

⁵ 'Inega Ieisu inana tofewa kavovo ivonedi ivon-aya, "Tola'ai Ieisu navonayea 'imia, e 'edewani ona viaqia."

⁶ Ta di'weddia 'ulena viaviaqidi daboyega go'ila weaqina adi yau sikisi itovotovolo, ta 'ulena taha taha 'inaya ana fata go'ila kavona anidedi (100) lita ina luveagatuna'ia. Ta ba'e 'ulena diavona me Diu ivefewedi edi ilivu adi givevunavunaqa weaqina.

⁷⁻⁸ 'Inega Ieisu tofewa kavovo dina vonedi von-aya, "Ulena qabudi go'ilega ona luveagatuna'idi!" Ta tuta nana 'awadi yayea 'inega wese vonedia, "Goyona ogoini ta vaqi nana ana tovanugweta oneia." Ta ena vona imatayagea.

⁹ 'Inega tovanugweta nana numa tonovia ta go'ila nana ni'a ve'oine. Ta ge dahalamania ma'inega 'ifoqe, ta 'esi tofewa kavovo dimo ialamania. 'Inega tovanugweta nana tovaqi me'olotona gabea mai 'inaya.

¹⁰ 'Inega voneaya, "Ita'a eda ilivu vonigo 'oine aqiaqina tomotau kana nei nugwetedi, ta 'abiboda tuta nana ni'a tufwana ikwava 'inega 'oine kavokavovo kana neidi. Ta o'a 'oine aqiaqi otaqina 'iuya 'eno'eno ana laba ba'itagana uve'ifoqeyea?"

---

* **2:4:** Ion 7:30; 8:20

11 Ba'e viaqa nana 'inega Ieisu ena fewa 'ebenuavoqana nugwenugweina give'ifoqeyea 'abaga Kena 'inaya di'we Galili gamonaya. Ta ba'e 'inega ena waiwai ve'itayea tomotau 'idia, ta ana to'abibodayavo ivetumaqanea.

12 * Ta ba'e vaqi nana 'abibodanaya Ieisu ma inana ta ma tainavo ta wese ana to'abibodayavo maega itauya 'abaga Kafaneumi 'inaya. Ta 'aubena ge dave'eala 'idia omo'e 'inaya itoatoa.

Ieisu tovegimwane 'wavinidi Vanue Gwalagwalana 'inega

(Madiu 21:12-13; Maki 11:15-17; Luke 19:45-46)

13 * Me Diu edi 'aubena 'Auvivia Sagalina weaqina ni'a vadi'wedi'wea. 'Inega Ieisu 'watovu Ielusalema 'inaya.

14 'Inega Vanue Gwalagwalana gamonaya lugu ta tovegimwane 'itedi taudi bulumakau be, sifi be malasi ivevegimwaneyedi. Ta wese mane ana tovesenisi itoatoa.

15 'Inega Ieisu taunega 'ebevunuqa wayoyega metea, ta tomotau be yubai Vanue Gwalagwalana 'inega 'wavinidi, ta wese tovesenisi edi mane ana 'ebea'u 'elubuinidi ta edi mane vetueyavulea.

16 Ta malasi ana tovegimwane lugwaeyedi vonaya, "Emi manuyavo qabudi ona 'ewa 'ifoqeyedi, ta Tamagu ena vanue ge ona vefewei kavona emi 'ebevegimwane 'idewani."

17 * Ta ana to'abibodayavo taha vona Buki Nugwenugweina gamonaya inuave'avinia vonaya,

---

* 2:12: Md 4:13   * 2:13: 'Ifo 12:1-27   * 2:17: Same 69:9

“Yaubada ye, eu vanue aqiaqi otaqina ba’e nu-
agu ’ewea, ta kavona ’aiwe da’ala’alata giwaliguya
tuta nana yanuanua weaqina.”

18 Inega me Diu adi tovanugwetayavo imai
ta Ieisu ivetala’aiea ivonaya, “Togama eu luvine
be eu waiwai neiu be ’inega ba’e ’idewani au
fata una viaqa ’aiqa? Ta nuanuama taha yani
’ebenuavoqana una viaqia be yaqisa tau’u una
ve’ita ’ifoqeyeu o’a vonahaqiaqi Yaubada ’inega
eu luvine ni’a u’ewea.”

19 * Ta Ieisu ve’iedi vonaya, “Eguma omi’a
Vanue Gwalagwalana ba’ena ona qeu yavulea, e
’inega ya’a ’aubena toi ’idia ena yoqona ’eviviea.”

20 Inega bonadi qiduanega ive’iea ivonaya,
“Ma’oda o’a? Nage ge uda alamania ba’e
vanue nana ya’wala 46 gamonaya iyoqona ’ovoia!
Ta o’a uvonaya vonigo ’aubena toi namo ’inaya
una yoqona ’eviviea.”

21 * Ta ba’e vona diavona ’idiega Ieisu ge davon-
avona Vanue Gwalagwala otaqina weaqina, ta ’esi
vona sesebai ’wafina weaqina vonavona.

22 * Ta Ieisu ena ya’itoto ’evivi ’aligea ana tuta
’inaya ana to’abibodayavo ena vona ba’e Vanue
Gwalagwalana weaqina inuave’avinia ta nuadi
’eqa’uya. E ’inega ena simana qabudi ta wese
Yaubada ena vona Buki Nugwenugweina ’inaya
ivetumaqana aqiaqiedi.

23 * Ta tutana Ieisu nawale toatoa Ielusalema
’inaya ’Auvivia Sagalina weaqina, e ’inega
tomotau qabudi ena viaqa ’ebenuavoqana

---

* 2:19: Md 26:61; 27:40   * 2:21: 1Kol 6:19   * 2:22: Lk 24:6-8;
Ion 12:16   * 2:23: Ion 7:31

i'itedi, 'inega ivetumaqanea vonigo tauna Keliso To'etoyavua.

²⁴⁻²⁵ Ta Iesu ge davetumaqanedi, mana qabudi edi nuanua ni'au alamania. 'Inega ge taha toga daluaqiaqiei be nasimana Iesu 'inaya tomotau edi nuauayavo giwalidia weaqina, mana tauna tomotau edi ilivu ni'a madualamania.

3

Nekodimo Iesu lobe

¹⁻² * Velovelovana taha 'inaya taha 'oloto ana wawa Nekodimo tauya Iesu 'inaya sabi veqae. Tauna Falisi edi qabu 'inega, ta wese me Diu edi toluvine taha. Mai Iesu 'inaya 'inega vonaya, "Kaiwabu, ahalamania o'a Tove'ita Yaubada 'inega, mana ge taha toga ana fata be viaqa waiwai naviqidi 'idewana o'a 'eguma ge Yaubada maega."

³ * 'Inega Iesu ve'iea vonaya, "Yavona aqiaqieu, 'eguma ge una vi'oi 'evivi 'inega ge wese Yaubada ena 'Ebeluvine una 'itei."

⁴ Ta Nekodimo Iesu vetala'aiea vonaya, "Ma'oda ya'a 'oloto agogu ta vonigo ena vi'oi 'evivi? Vonahaqiaqi, ge wese ana fata be inagu gamodia ena lugu ta ina venatuna 'eviviegu."

⁵ * Ta Iesu vona 'eviviea vonaya, "Yavona aqiaqi 'iuya, ge taha toga ana fata nalugu Yaubada ena 'Ebeluvine gamonaya 'eguma tomotau nana ge namaduvi'oi go'ila ta wese Niboana Gwalagwalana 'idiega.

⁶ * Tomotau ivi'oi tomotau 'inega, ta 'esi

---

* **3:1-2:** Ion 7:50; 19:39   * **3:3:** Md 18:3; 1Fit 1:23   * **3:5:** Isi 36:25-27   * **3:6:** Ion 1:13

niboanida ena vi'oi 'evivi Yaubada Niboanina 'inega.

⁷ 'Inega ge una nuavoqana egu vona weaqina, mana ni'a yavoneu au luaqiaqi be una vi'oi 'evivi.

⁸ Yaubada Niboanina kavona yaqina ena toa, mana taunega luviluvinea. Yaqina nununuqa ada fata be kana noqolia, ta ge taha toga ana fata be nasimana aqiaqi to'edega maimai nage ma'inaya tautauya. E 'inega wese 'idewani ge taha toga ana fata nagivesimatalia ma'oda tomotau ivi'oi 'evivi 'aiqa Niboana 'inega."

⁹ 'Inega Nekodimo Ieisu vetala'aiea vonaya, "Eu vona ba'e ma'oda ana alamani?"

¹⁰ Ta Ieisu vonaya, "O'a me Isileli edi tove'ita, ta egu vona ba'e weaqina nawale ge nuau da'eqa'ui.

¹¹ Yavona aqiaqi 'iuya, yani diavona ni'a a'itedi ta ahalamanidi, 'inega asimasimantedi 'imia, ta ema vonayavo ge oda vetumaqanedi.

¹² 'Eguma vaina yani i'ifo'ifoqe bwa'obwa'oya ta weaqidi yasimasimana 'imia 'inega ge oda vetumaqanedi, 'inega ma'oda ona vetumaqana 'aiqa 'eguma vaina yani i'ifo'ifoqe mahalaya weaqidi ena ve'ita 'imia?

¹³ Mana ge taha toga mahalaya davaneqa, ta 'esi ya'a Tomotau Natuna taugumo mahalega yawebui mai.

¹⁴ * "Tuta lova 'inaya di'we 'ava'avaya Mosese taha mwata silagaia, ta wese 'idewani ya'a Tomotau Natuna ina silagaigu,

¹⁵ * be yaqisa tomeqabu ivetumaqanegu yawaidi vataya ina lobe.

---

* **3:14:** Naba 21:9; Ion 8:28; 12:32-34   * **3:15:** Ion 20:31

16 * Mana Yaubada tomotau qabudi bwa'obwa'oya veyoluba va'inedi, 'inega Natuna 'aidega otaqina awafelea be yaqisa tomeqabu ivetumaqanea gebu ina 'aliga, ta 'esi yawai vataya ina lobe.

17 * Mana Yaubada Natuna ge davetunei bwa'obwa'o ana totoayavo sabi luvinedi, ta 'esi vetunei mai totoa bwa'obwa'o sabi 'etoyavuidi.

18 * “Ta tomeqabu Yaubada Natuna ivetumaqanea ge wese luvine ina lobei, ta 'esi tomeqabu ge ida vetumaqanea ni'a ilugu luvine 'inaya, mana taudi ge ida vetumaqana Yaubada Natuna ana 'aidega otaqa 'inaya.

19 * Ba'e luvine nana 'iuna, mana simatala mahalega ni'a mai bwa'obwa'oya, ta tomotau simatala nana ge nuadi da'ewea, ta 'esi nuanuadi qiduana velovelovana, mana edi ilivu lueifa otaqina.

20 'Inega tomeqabu ilivu lueifana iviaviaqia taudi simatala ivevoalanea. Taudi ge nuanuadi ina toa simatala 'inaya, mana imwaniniva simatala nana edi ilivu lueifana nave'ita 'ifoqeyea.

21 Ta tomeqabu ilivu tunutunuqina iviaviaqia imaimai simatala nana 'inaya, be yaqisa tomotau qabudi edi ilivu ina 'ita aqiaqiea ta ina alamania taudi Yaubada ena nuanua 'inega ilivu diavona iviaviaqidi.”

Ioni Togivebabitaiso ena simana Iesu weaqina

22 * Ta ba'e yani diavona 'abibodanaya Iesu

---

* **3:16:** Ion 3:36; 10:28; Lom 5:8; 8:32; 1Ion 4:9-10   * **3:17:** Lk 19:10
 * **3:18:** Ion 5:24   * **3:19:** Ion 1:5,9; 8:12   * **3:22:** Ion 4:1-2

ana to'abibodayavo maega Ielusalema inogea ta itauya di'we agona Iudia 'inaya. Ta omode itoatoa vaina 'aubena 'idia, ta tomotau givebabitaisodi.

²³ Ta wese Ioni tomotau givebabitaisodi Ainoni 'inaya Selimi di'wenaya, mana omo'e 'inaya go'ila agona. 'Inega tomotau qabudi imaimai 'inaya sabi babitaiso.

²⁴ 'Abiboda be Ioni ina a'uluguyea vanue 'ebeyoqona 'inaya, ta nugweta ba'e yani nana viaqia.

²⁵ Ta omo'e tuta nana 'inaya taha Diu 'olotona Ioni ana to'abibodayavo maega ive'ae'aetoga tomotau edi ilivu vevunavunaqa go'ilega weaqina.

²⁶ 'Inega Ioni ana to'abibodayavo itauya 'inaya, ta ivoneaya, "Tove'ita, una nuaia, lova Iolidani mali di'wenaya taha 'oloto maega oveloba, ta 'imaya usimana 'ifoqe 'oloto nana weaqina. E tauna ba'itagana tomotau gigivebabitaisodi, ta tomotau 'eala itautauya 'inaya sabi babitaiso."

²⁷ Ta Ioni vonedi vonaya, "Yaubada ena venua'ivina 'inega tomotau 'aidega 'aidega edi fewa neidi.

²⁸ * Ta omi'a ni'a oalamanian lova yamaduvonemi ya'a gebu Keliso nana. Ta wese ni'a oalamanian ya'a Yaubada vetune nugwetegu Keliso nana ena mai sabi 'iva'ava'aina. E 'inega tola'ai ni'a onoqolia 'iguyega ami fata ona simana 'ifoqeyea tomotau 'idia.

²⁹ Gabuinoqa mevavinena natauya gabuinoqa me'olotona 'inaya sabi vaqi. Ta gabuinoqa me'olotona iana tovtovolo di'wenaya ba'eba'e ta vivineneqa, ta tuta nana bonana nanoqolia, e

---

* 3:28: Ion 1:20; Md 11:10

'inega naqaiawa qiduana. Ta wese ya'a 'idewana yaqaiqaiawa qiduana, mana ba'itagana Ieisu ena viaqa valena ni'a yanoqolia.

30 'Inega tauna ana wawa nave'ena'i, ta ya'a agu wawa navegoyo."

*Tauna mahalega mai Yaubada ena vona simasi-
manea*

31 * Ta wese Ioni vonaya, "Tauna debanega maimai tomotau qabudi veqidua va'inedi. Ta togama bwa'obwa'oyega 'ifoqe e tauna wese bwa'obwa'o tomotauna, ta bwa'obwa'o ana nuanuayavo weaqidi vonavona. Ta tauna mahalega webui mai tomotau qabudi adi toludebana,

32 * ta tola'ai ni'au 'itedi ta noqolidi weaqidi simasimana 'ifoqe, ta ge taha toga vona nana davetumaqanea.

33 Ta tomeqabu ena simana ivetumaqanea, e taudina Yaubada i'awahaqiaqiea vonigo tauna ma ana vetumaqana.

34 Mana Ieisu mai Yaubada ena luvetune 'inega, ta ena vona simasimanea, mana Yaubada Niboanina 'inega ni'a luveagatuna'i aqiaqiea.

35 * Yaubada Natuna veyolubea, 'inega ena luvine be ena waiwai neia be yaqisa yani qabuna 'ayanaya ina toatoa.

36 * 'Inega tomeqabu tauna ivetumaqanea yawai vataya ina lobe. Ta tomeqabu inogenogea ge wese yawai vataya ina lobei. Ta 'esi Yaubada ana diavilavila 'idia ge nahawala."

---

* **3:31:** Ion 8:23   * **3:32:** Ion 3:11   * **3:35:** Md 11:27; Ion 5:20

* **3:36:** Ion 3:16-18; 1Ion 5:12

4

Ieisu ta vavine Samelia edi vellobaloba

¹ * Taudi Falisi inoqolia Ieisu tomotau qabudi givebabitaisodi 'inega ana to'abibodayavo iveve'eala wawasai, ta Ioni ana to'abibodayavo ge ida ve'eala.

² Ta Ieisu taunega ge taha toga dagivebabitaisoi, ta 'esi ana to'abibodayavo babitaiso nana iviaqia.

³ Ta tuta nana Ieisu ni'a alamania tola'ai tomotau ivonavona weaqina, e 'inega Iudia nogei ta 'evivi tauya Galili weaqina.

⁴ Ta 'evivi nana 'inaya di'we Samelia 'abaganavo nuanidiega tauya,

⁵ * 'inega 'ifoqe taha 'abaga ana wawa Saika 'inaya. Ta omo'e 'inaya lova Iakobo taha bwa'obwa'o natuna Iosefa neia, ta Saika nana ge luluvai bwa'obwa'o nana 'inega.

⁶ Ta wese di'we nana 'inaya Iakobo ena salufa 'eno'eno. Ta Ieisu baba'auya 'ifoqe di'we nana 'inaya, ta ni'au lu'wata'wata 'inega toabui sabi veyawai.

⁷⁻⁸ Omo'e tuta nana 'inaya ana to'abibodayavo ni'au itauya 'abaga agona 'inaya adi 'abwaga sabi gimwane, 'inega ana 'aidega toatoa. Ge tuta kuena 'abibodanaya taha Samelia vavinena mai go'ila sabi goi. Ta Ieisu vavine nana venoqiea vonaya, "Go'ila uneigu eda numa!"

⁹ * 'Inega vavine nana Ieisu ve'iea vonaya, "O'a Diu 'olotou ta ya'a Samelia vavinegu, 'inega tola'ai weaqina unoqinoqiegu be go'ila ena neiu sabi

---

* **4:1:** Ion 3:22   * **4:5:** Nug 33:19; Ios 24:32   * **4:9:** Esa 4:1-5

numa?” (Ba’e ’idewani vona ’aiqa, mana me Diu be me Samelia ge ida veiaiana.)

10* ’Inega Ieisu vona ve’iea vonaya, “Eguma o’a uda alamania tola’ai Yaubada nuanuana naneiu, ta wese ’eguma uda alamania togama vevenoqieu go’ila weaqina, e ’inega o’a tauna uda venoqiea be go’ila mayawaina daneiu.”

11 ’Inega vavine nana vonaya, “Kaiwabu, o’a ge eu ’ebegoimo, ta salufa nana webui wawasai, ’inega ma’oda go’ila mayawaina una ’ewa ’aiqei?”

12* Nage o’a uvonavona vonigo tubuda Iakobo uveqidua va’inea, waisa? Vonahaqiaqi, Iakobo salufa nana neima, ta wese taunega ma natunavo salufa nana ’inega inuma, ta wese edi yubaiavo go’ila nana edi ’ebenuma.”

13 Ta Ieisu voneaya, “Eguma taha toga ba’e go’ila nana ’inega nanuma magana naluayahaya ’evivi.

14* Ta togama go’ila ’iguyega nanumea ge wese magana naluayahaya ’evivi. Vonahaqiaqi, go’ila nana ena neia tauna giwalinaya navesalufa ta navu’uvu’ula yawai vataya weaqina.”

15 ’Inega vavine nana Ieisu ’inaya vonaya, “Kaiwabu, go’ila nana uda neigu, be yaqisa magagu ge naluayahaya ’evivi, ’inega ge wese ena ’evivi mai ba’e salufa nana ’inaya go’ila sabi goi.”

16 Ta Ieisu voneaya, “Utauya moqaneu una vonei ta maega ona ’evivi mai.”

17 ’Inega vavine nana Ieisu vonea vonaya, “Ya’a ge moqanegumo.”

---

* 4:10: Ion 7:37-38; Ve 21:6   * 4:12: Ion 8:53   * 4:14: Ion 6:35

Ta Ieisu wese voneaya, “Eu vona bena’e vonahaqiaqi, o’a ge moqaneumo,

18 mana o’a ’oloto adi yau faibi maega omaduvaqi, ta ba’itagana ’oloto nana maega otoatoa tauna ge moqane otaqiu. ’Inega tola’ai ni’au uvonaye vonahaqiaqi.”

19 Ta vavine nana Ieisu ena vona ve’iea vonaya, “Kaiwabu, nuagu ni’a ’eqa’uya o’a vonahaqiaqi taha tovesimasimana.

20 * ’Inega una givesimatalia ’iguya, tola’ai weaqina omi’a me Diu ovonaya vonigo Ielusalema namo ’inaya tomotau qabuda Yaubada kana iwa’odu ’inaya, mana ima’a me Samelia tubumavo edi ’ebeiwa’odu ba’e bwanaga nana debanaya?”

21-24 * Ta Ieisu vona ’eviviea vonaya, “Vavine, egu vona ba’e una vetumaqanea. Nawale tuta maimai ’inaya ge taha yani qiduana ’eguma tomotau ina iwa’odu Samelia bwanagana ba’e ’inaya, nage Ielusalema ’inaya. Tuta maimai ’inaya toiwa’odu aqiaqi Tamada ’inaya ina iwa’odu ni-boanidiega ta vonahaqiaqi ’inega. Ta tuta nana ni’a ’ifoqe mai. Yaubada tauna Niboana, ’inega salisali togama ba’e ’idewani naiwa’odu ’aiqa ’inaya. ’Inega tomeqabu ihiwaiwa’odu ’inaya, lu-aqiaqiedi be ni-boanidiega ta wese vonahaqiaqi ’inega ina iwa’odu.

“Ta omi’a me Samelia ge oda alamani aqiaqiea togama ’inaya oiwaiwa’odu, ta ’esi ima’a

---

* 4:20: Luve 12:5-14; Same 122:1-5 * 4:21-24: 2Kin 17:29-41; Ais 2:3; Lom 9:4-5; 2Kol 3:17; Lom 12:1; Fil 3:3

me Diu ni'a ahalamani aqiaqiea togama 'inaya ai-waiwa'odu, mana ima'a me Diu 'imega 'etoyavua 'ifo'ifoqe."

25 * Ta vavine nana Ieisu voneaya, "Ni'au yahalamania nawale To'etoyavua namai tauna igabea Keliso, ta tuta nana namai 'inega tauna yani qabuna weaqidi nagivesimatalia 'idaya."

26 * 'Inega Ieisu voneaya, "Ya'a ba'e tauguna To'etoyavua nana yavonavona 'iuya."

27 Tuta omo'e 'inaya Ieisu ana to'abibodayavo i'evivi imai ta edi Kaiwabu i'itea taha vavine maega iveveqae. 'Inega nuadi voqana, ta ge taha toga 'idiega davetala'aiei tola'ai ena nuanua, nage tola'ai weaqina vavine nana maega iveveqae.

28 Ta vavine nana ena 'ebegoi nogei ta 'evivi tauya 'abagaya, ta tomotau vonedia,

29 "Omai, taha 'oloto ona 'itea, tauna yani qabudi ni'au yaviaqidi alamani aqiaqiedi ta simana 'ifoqeyedi 'iguya. Ta ana 'ita kavona tauna To'etoyavua nana."

30 'Inega tomotau edi 'abagega i'ifoqe ta itauya Ieisu sabi 'itana.

31 Nawale tomotau imaimai ta Ieisu ana to'abibodayavo i'alakeikeiea ivonaya, "Kaiwabu, 'abwaga ba'e una 'ai!"

32 Ta edi vona ve'evivia vonaya, "Agu 'abwaga 'eno'eno ena 'ainia, ta omi'a 'abwaga nana ge oda alamanian."

33 'Inega to'abiboda dina nuadi voqana ta taudiega ivonaya, "Ma'oda, nage taha toga ana 'abwaga ni'a miea?"

---

* 4:25: Ion 1:41   * 4:26: Mk 14:61-62

34* 'Inega Ieisu vonedia, "Egu vona agu 'abwaga weaqina ana alamani ba'e: Agu Tovetune ena nuanua ena viaqia, be wese ena fewa ena lu'ovoia.

35* Ta ge ona vonaya, 'Ana 'ita wai'ena adi yau foa ina gumwala ta 'inega bolimana ana tuta.' Ta yavona aqiaqiemi, o'ita vane be 'abwaga vaoqaya ona 'itedi ni'a fa'alidi, 'inega luaqiaqiea be ona bolimania.

36 Tomeqabu ibolimana adi ve'ia ina lobe. Ta ba'e bolimana nana vuaqina ge 'abwaga, ta 'esi tomotau edi toa vataya weaqina. 'Inega vaoqa nana ana todauna be wese ana tobolimana qabudi 'aideganaya ina qaiawa.

37 Kuluwadawada ni'a oalamaniana vonaya, 'Taha 'oloto todauna, ta taha 'oloto tobolimana.' 'Inega ba'e vona nana vonahaqiaqi!

38 Ya'a yavetunemi sabi bolimana taha vaoqa 'inaya, ta omi'a taumiega ge oda dauni, ta 'esi mali tomotau vaoqa nana ni'a idaunia, ta edi fewa 'inega omi'a bolimanina ona 'ewea."

Me Samelia 'eala Ieisu ivetumaqanea

39 Vavine nana ena simana 'inega Me Samelia qabudi 'abaga Saika 'inega Ieisu ivetumaqanea, mana ni'a vonedia, "Tauna egu ilivu be egu vi-aqayavo qabuna simana 'ifoqeyedi."

40 'Inega me Samelia Ieisu 'inaya imai ta inoqiea be maega ina toa. 'Inega Ieisu 'aubena magilafuna taudi maega itoatoa.

41 Ta wese tomotau qabudi Ieisu ena vona weaqidi ivetumaqanea.

---

* 4:34: Ion 6:38   * 4:35: Lk 10:2

42 * 'Inega tomotau diavona vavine nana ivoneaya, "Nugweta o'a eu vona 'inega ba'e 'oloto nana avetumaqanea, ta ba'itagana avetumaqana aqiaqiea, mana taumega ena vona ni'a anoqolidi. Ta ahalamani aqiaqiea vonigo tauna totoa bwa'obwa'o qabuda ada To'etoyavua."

Ieisu taha kini ena toluvine natuna giveaqiaqiea

43 Ta 'aubena magilafudina 'abibodanaya Ieisu di'we nana nogea ta tauya Galili weaqina,

44* mana taunega ni'a simana 'ifoqeyea vonaya, "Tovesimasimana ge taha 'amayaba dalobei ena di'we 'inaya."

45 * Tuta nana Galili 'inaya 'ifoqe 'inega me Galili me edi qaiawa i'ebe'ewea, mana lova taudi wese itauya Ielusalema 'inaya 'Auvivia Sagalina weaqina, ta omo'e 'inaya Ieisu ena viaqa taudiega ni'a i'itedi.

46-47* 'Inega wese Ieisu 'evivi 'abaga Kena 'inaya di'we Galili gamonaya. Lova 'abaga nana 'inaya ena waiwaiega go'ila givilei 'inega ve'oine. Ta omo'e 'inaya taha kini ena toluvine totoa, mana tuta nana noqolia Ieisu di'we Iudia 'inega mai Galili 'inaya e 'inega tauya Kena 'inaya Ieisu sabi 'itana. Ta ena tauya 'iuna mana natuna vevihiga ena 'abagaya.

'Inega mai Ieisu 'inaya ta venoqiea vonaya, "Eguma au fata kana tauya Kafaneumi 'inaya be natugu me'olotona una giveaqiaqiea, mana tuta goyona na'aliga."

---

* 4:42: 1Ion 4:14   * 4:44: Md 13:57   * 4:45: Ion 2:23

* 4:46-47: Ion 2:1-11; Md 8:5-6

48 * Ta Iesu tomotau qabudi vonedia, “Omi’a ge ona vetumaqanegu ’eguma taumiega egu viaqa waiwaidi ge oda ’itedi.”

49 ’Inega toluvine nana wese ’alakeikeiea vonaya, “Kaiwabu, ulukwayavoni katauya fole natugu yawaina nagumwala.”

50 * Ta Iesu voneaya, “U’evivi utauya eu ’abagaya ta natuhu mayawaina una ’itea.” Ta toluvine nana Iesu ena vona vetumaqanea ’inega tutuvila ’evivi tauya.

51 Nawale tautauya ’edaya ’inega ena tofe-wayavo maega iveloba ta vale ineia ivonaya, “Natuhu mayawaina toatoa ta ana vihiqa ni’a awala.”

52 ’Inega vetala’aiedi vonaya, “Totuta ’inaya natugu ana vihiqa lua’u?”

Ta taudi ive’iea ivonaya, “Goluanaya baba’auya ’idewani ’wafina ena ’wea’weava lua’u.”

53 ’Inega gwama nana tamana nuaiia goluanaya omo’e tuta nana ’inaya Iesu voneaya, “Natuhu mayawaina una ’itea.” ’Inega me ena gadeavo Iesu ivetumaqanea.

54 * Ba’e Iesu ena fewa waiwaina vemagilafuna viaqia tuta nana Iudia ’inega maimai Galili ’inaya.

5

Iesu taha ’oloto belubeluna giveaqiaqiea qawana Betesaida ’inaya

1 Vaina tuta ’abibodanaya Iesu ’watovu ’abaga qiduana Ielusalema ’inaya me Diu edi ’ebenuave’avina taha weaqina.

---

* 4:48: Ion 2:18; 1Kol 1:22   * 4:50: Md 8:13   * 4:54: Ion 2:11

² Ta Ielusalema gamonaya taha 'awa ana wawa Sifi edi 'Ebelugu di'wenaya qawana taha 'eno'eno, ta qawana nana me Diu bonadiega igabea Bete-saida. Ta di'we nana 'inaya vanue 'ebeveyawai adi yau faibi i'eno'eno qawana nana nanavinaya.

³ Ta vanue diavona 'idia tovevihiqa 'eala i'eno'eno taudi matadi kwayakwayana be belubeludi ta wese 'aqedi veifana.

⁴ Ta omo'e 'inaya iba'eba'e qawana nana ena nidoa weaqina, mana totuta 'inaya Kaiwabu ena tovale'ewa na'ifoqe nanidoea, 'inega togama namaduvawebui qawana nana gamonaya naveaqaiaqi.

⁵ Ta taha 'oloto tovevihiqa dina 'idiega ya'wala 38 'idia me ena vihiqa toatoa.

⁶ 'Inega Ieisu 'ifoqe, ta tuta nana Ieisu 'oloto nana 'itea ta wese noqolia ya'wala kuena 'idia me ena vihiqa toatoa, 'inega vetala'aiea vonaya, "Nage nuanuau una veaqaiaqi?"

⁷ 'Inega tovevihiqa nana vonaya, "Kaiwabu, ge taha agu toiulamo be naha'uwebuiegu tuta nana qawana ba'e ve'ale nidonidoa. Ta ya'a yatoho waiwai be vonigo tauguyega ena webui, ta ge agu fata, ta 'esi tuta qabuna tovevihiqa taha taha ivavayabugu iwebuwebui."

⁸ * 'Inega Ieisu 'oloto nana voneaya, "Uya'itoto, eu 'ebana u'ewei ta utauya!"

⁹ Omo'e tuta nana 'inaya 'oloto nana veaqaiaqi, 'inega ena 'ebana 'ewei ta tutuvila tauya. Ta ba'e yani nana 'ifoqe 'aubena Sabate 'inaya.

---

* 5:8: Md 9:6

10 * Ta me Diu adi tovanugwetayavo 'oloto nana i'itea 'inega ivoneaya, "Nage eda luvine ge uda alamanía vonigo 'aubena Sabate 'inaya ge dalu-aqiaqieu be eu 'ebana una 'avalei?"

11 'Inega edi vona ve'iea vonaya, "Agu togiveaqi-aqi voneguya, 'Eu 'ebana u'avala utauya!" "

12 Ta wese ivetala'aiea ivonaya, "Isana to'oloto ba'e 'idewana vona 'aiqeu?"

13 Ta toveaqiaqi nana ge dahalamanía togama giveaqiaqiea, mana qabu qiduana itoatoa, ta leisu ni'au va'waiva qabu diavona nuanidiega.

14 Ta 'abibodanaya leisu 'oloto nana lobeá Vanue Gwalagwalana gamonaya ta voneaya, "U'itei, ni'au uveaqiaqi, ta ge wese una luveifa 'evivi. Mana 'eguma luveifana una viaqa 'eviviea e 'inega luveifana qidua va'inena na'ifoqe 'iuya."

15 'Inega 'oloto nana tauya me Diu adi tovanugwetayavo 'idia ta simana 'ifoqe ana togiveaqiaqi weaqina vonigo tauna leisu.

16 Ba'e 'iuna 'inega me Diu leisu ivevoalanea, mana 'aubena Sabate 'inaya fewa nana viaqia.

17 'Inega leisu me Diu vonedi vonaya, "Tamagu tuta qabuna fewafewa, 'inega ya'a wese 'idewani yafewafewa."

18 * Ta leisu ena vona ba'e weaqina me Diu itoho waiwai be ma'oda 'inega ina luve'aliga 'aiqei. Mana Sabate ana luvine veyawai weaqina ni'a qeunia, ta wese vonaya vonigo Yaubada tauna Tama otaqina. Ta ba'e 'inega kavona taunega davonaya be vonigo Yaubada maega ida velelelea.

---

* **5:10:** Iel 17:21-22; Nie 13:19   * **5:18:** Md 26:4; Ion 7:1; 10:30

Ieisu vonedi tauna Yaubada Natuna

19 * 'Inega Ieisu tomotau diavona vonedi von-aya, “Yavona aqiaqiemi, ya'a Natuna ge agu fata be taha yani taugumo ena viaqi, ta 'esi Tamagu ena viaqayavo ya'ite'itedi 'inega yaviaviaqidi, mana tola'ai Tamagu viaviaqia e ya'a Natuna wese yaviaviaqia.

20 Tamagu ya'a Natuna veveyolubegu qiduana, ta ena viaqa qabudi veve'itegu. Ba'itagana viaqa taha waiwaina ni'a o'itea, ta yavona aqiaqiemi, nawale Tamagu wese vaina viaqa qidua va'inedi nave'itegu, ta viaqa diavona weaqidi nuami navoqana qiduana,

21 mana Tamagu to'aliga gigiveya'itoto 'eviviedi ta yawaidi neineidi, ta wese 'idewani ya'a Natuna taugu egu venua'ivina 'inega tomotau yawaidi ena neidi.

22 * “Ta wese tomotau adi luvine ge ina 'ewei Tamagu 'inega, ta 'esi ena luvine ni'a neigu be ya'a agu 'aidega tomotau qabudi ena luvinedi,

23 * be yaqisa tomotau qabudi ya'a Natuna ina 'amayabegu 'idewani Tamagu i'amayabea. Ta 'eguma taha toga ge nuanuana na'amayabegu 'inega tomotau nana 'inaya ge wese 'amayaba da'eno'eno agu Tovetune Tamagu weaqina.

24 * “Inega yavona aqiaqiemi, tomeqabu egu vona inoqonoqolidi ta wese agu Tovetune ivevetumaqanea e taudi yawaidi vataya ina lobe. Ta wese luvine luvematasabu weaqina ge ina lobei,

---

* 5:19: Ion 5:30 * 5:22: Ion 5:27; Via 10:42 * 5:23: Fil 2:10-11; 1Ion 2:23 * 5:24: Ion 3:15-18

mana 'aliga ena di'we 'inega ni'a ivaukamana yawai vauvauna 'inaya.

25 Ta ona alamani aqiaqiea taha tuta maimai, ta vonahaqiaqi tuta nana ni'a 'ifoqe mai, be 'inega to'aliga ya'a Yaubada Natuna bonagu ina noqolia. Ta taudi bonagu inoqolia ta i'awahaqiaqiea mayawaidi ina toatoa,

26 mana Tamagu taunega yawai 'iuna, 'inega wese 'idewani Tamagu ena waiwai ni'a neigu be yaqisa ya'a wese tomotau yawaidi 'iuna.

27 Ta wese ena luvine neigu tomotau qabudi sabi luvinedi, mana ya'a Tomotau Natuna.

28 “Inega ge ona nuavoqana ba'e yani diavona weaqidi, mana tuta maimai 'inaya to'aliga qabudi deba'unuyega bonagu ina noqolia.

29 * 'Inega ina 'ifoqe mai, ta tomeqabu viaqa aqiaqina iviaqia taudi ina ya'itoto ta yawai vataya ina lobe, ta tomeqabu viaqa luveifana iviaqidi taudi ina ya'itoto ta luvematasabu ina lobe.

30 * Ya'a ge taha yani tauguyega eda viaqia, ta 'esi Yaubada ena nuanua 'inega tomotau yaluluvinedi, 'inega egu luvine tunutunuqina matanaya. Mana ge nuanuagu be taugu egu nuanua ena viaqidi, ta 'esi nuanuagu agu Tovetune ena nuanua ena viaqia.

Iesu ana tosimanayavo

31 “Eguma tauguyega weaqigu ena simana 'ifoqe 'imia, 'inega egu vonayavo ge taha adi aqiaqimo.

---

* 5:29: Dan 12:2; Md 16:27; Via 24:15   * 5:30: Ion 5:19; 6:38

³² Ta 'esi Tamagu simasimana 'ifoqe weaqigu, ta yahalamani aqiaqiea ena simana qabudi weaqigu vonahaqiaqi.

³³ “Lova omi'a vaina tomotau kavona tovale'ewa ovetunedi Ioni Togivebabitaiso 'inaya, ta tauna ena simana qabuna weaqigu wese vonahaqiaqi.”

³⁴ Ta wese Iesu vonedi vonaya, “Ya'a tomotau edi vona weaqigu ge eda 'awahaqiaqiei, ta tua Ioni ena simana weaqigu ni'a yavonemi be yaqisa 'etoyavua ona lobe.

³⁵ Ta Ioni nana ena vona weaqigu kavona odamu dadidiyayata, ta omi'a tuta kukusana namo oawafelemi simatala nana 'inaya ta weaqina oqaiawa.

³⁶ * Ioni ena simana weaqigu yani aqiaqina, ta ya'a egu ve'ita be egu viaqa 'ebenuavoqana Ioni ena simana veqidua va'inedi, mana Tamagu agu veyoveyoa neigu 'inega yani diavona yaviavi-aqidi. Ta viaqa diavona taudiega ive'ita 'ifoqeyea vonigo ya'a Tamagu vetunegu yamai.

³⁷ * “Ta wese Tamagu taunega simana weaqigu, ta omi'a ge taha tuta bonana oda noqolia nage 'iawana oda 'itea,

³⁸ ta wese ena vona giwalimia ge da'eno'eno, mana ge oda vetumaqanegu vonigo ya'a Yaubada ena luvetune 'inega yamai weaqimi.

³⁹ * “Omi'a tuta qabuna Buki Nugwenugweina oavoavoya, mana ovonaya vonigo buki diavona 'idiega yawaimi vataya ona 'ewea. Ba'e buki diavona isimasimana weaqigu,

* **5:36:** Ion 14:11

* **5:37:** Md 3:17; Ion 5:32; 8:18

* **5:39:** Lk

⁴⁰ ta tua nawale ge nuanuami ona mai 'iguya yawai vataya sabi 'ewana.

⁴¹ Ya'a ge eda nuanua qiduana tomotau edi 'awahaqiaqi 'iguya weaqina,

⁴² mana ni'au yahalamani aqiaqiemi omi'a Yaubada ana veyoluba ge taha da'eno'eno giwal-imia.

⁴³ "Ya'a Tamagu ana wawega yamai, ta ge oda 'awahaqiaqiegu. Ta 'esi 'eguma taha toga tauna ana wawega namai 'imia, 'inega tauna o'awa'awa aqiaqiea.

⁴⁴ Ba'e 'inega ge ana fata be ona vetumaqanegu, mana omi'a nuanuami ma emiavo taumiega ona veawahawatuboyemi, ta awatubo aqiaqi Yaubada ana 'aidega otaqa 'inaya ge oda nuanua weaqina.

⁴⁵ "Ta ge ona nuanua vonigo ya'a ena ve'ewemi Tamagu matanaya. Omi'a olulu'ita vane Mosese ena iula 'imia weaqina, ta vonahaqiaqi ba'e Mosese nana omi'a ami tove'ewa.

⁴⁶ * Ta 'eguma Mosese ovetumaqana aqiaqiea 'inega ya'a wese 'idewana ona vetumaqanegu, mana tauna lova Buki Nugwenugweina 'inaya weaqigu 'wayavia.

⁴⁷ Ta 'eguma ena 'wayavi nana ge oda vetumaqanea, 'inega ma'oda egu vona ona vetumaqana 'aiqei?"

6

Isisu qabu qiduana ve'ainidi
(Madiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Luke 9:10-17)

---

* 5:46: Via 3:22

¹ Ta vaina tuta 'abibodanaya Iesu gelu vauka-mana lavu Galili mali di'wenaya, ta lavu nana wese igabea ana wawa mwade'wa Taibilia.

² Ta qabu qidua va'inedi Iesu i'abiboda dadanea, mana ena viaqa waiwaidi tovevihiqa weaqidi ni'a i'itedi.

³ 'Inega Iesu ma ana to'abibodayavo bwana-gaya i'watovu itoabui,

⁴ ta tuta goyona me Diu edi 'ebenuave'avina 'Auvivia Sagalina ana tuta na'ifoqe.

⁵ 'Inega Iesu 'ita givigivila ta qabu diavona 'itedi imaimai. 'Inega Iesu Filifi vonea vonaya, "Filifi, ma'inega ana fata beledi kana gimwanei be ba'e qabu dina kana ve'ainidi?"

⁶ Iesu ena vetala'ai ba'e 'inega nuanuana nanoqolia ma'oda Filifi navona 'aiqa, mana Iesu taunega ni'a alamania tola'ai 'iba'igo naviaqia qabu dina weaqidi.

⁷ 'Inega Filifi ve'iea vonaya, "Eguma beledi kana gimwanedi tomotau qabudi weaqidi 'inega ana maisa navaneqa kavona tomotau adi yau 200 edi fewa 'aubena 'aidegina ana maisa 'idewani, ta tua ana 'ita mane nana 'inega tomotau qabudi ge ana fata be ina 'ai ta gamodi nakoko."

⁸ 'Inega Saimoni Fita taina Anidulu tauna wese Iesu ana to'abiboda vonaya,

⁹ "Gwama me'olotona ba'e beledi ana yau faibi ta wese 'iqana magilafudi 'inaya 'eno'eno, ta 'abwaga nana 'inega ge ana fata ba'e qabu dina kana ve'ainidi."

¹⁰ 'Inega Iesu vonedi vonaya, "Tomotau qabudi ovonedi ina toabui libia." mana di'we nana 'inaya

libi aqiaqina. 'Inega qabudi itoabui ta 'idiega 'oloto dimo adi yau 'idewana faibi tausani (5,000).

¹¹ 'Inega Ieisu beledi diavona 'ewedi ta weaqidi lukaiwa Yaubada 'inaya, ta vewila'ayedi tomotau 'idia. Ta wese 'iqana magilafudi weaqidi lukaiwa ta vewila'ayedi qabu dina 'idia ta i'ainidi 'inega gamodi 'elukoko.

¹² Ta 'ai 'abibodanaya Ieisu ana to'abibodayavo vonedia, "Tomotau 'awagigidi ona va'auqidi be yaqisa ge taha wese 'idiega kana mudali."

¹³ 'Inega Ieisu ana to'abibodayavo beledi faibi dina 'idiega tomotau 'awagigidi 'onena tuwelo iluveagatuna'idi.

¹⁴ Ta tuta nana tomotau diavona Ieisu ena vi-aqa waiwaina ba'e i'itea 'inega i'alabwau ivonaya, "Vonahaqiaqi, ba'e tovesimasimana nana ena mai bwa'obwa'oya weaqina Buki Nugwenugweina madusimanea."

¹⁵ * Ta Ieisu tomotau edi nuanua ni'a alamania tuta goyona 'imega ina kafia be ina vekinia weaqidi, 'inega va'waiva nuanidiega ta ana 'aidega tufwana wese 'watovu bwanaga nana debanaya.

*Ieisu tautauya lavu debanega
(Madiu 14:22-33; Maki 6:45-52)*

¹⁶ Ta mata'au lavilavia ana to'abibodayavo iwebui lavu Galili 'inaya,

¹⁷ ta igelu wagaya sabi vaukamana Kafaneumi weaqina. Ni'a velovanea, ta Ieisu nawale ge damai, 'inega ive'ale ivavaukamana.

¹⁸ Ta nawale itautauya malavetaya 'inega yaqina be nufula qiduana ilobea.

---

* **6:15:** Ion 18:36

19 Ta ni'a ivaluluvai kavona 5 nage 6 kilomita 'idewana, 'inega Ieisu i'itea lavu debanega maimai edi waga di'wenaya, ta qabudi imwaniniva.

20 'Inega Ieisu vonedia, "Ge ona mwaniniva! Ya'a tauguna."

21 E 'inega iawafelea ta gelu wagaya, ta tuta nana gelu 'inega lukwayavonega waga nana lugu 'abaga nana ana 'awaboqea.

Tomotau Ieisu isalisalia

22 Ta qabu diavona nawale itoatoa di'we nana 'inaya. 'Inega mahala vulihia iva'auta ta iba'eba'e Ieisu sabi 'itana, mana ialamania goluanaya Ieisu ma ana to'abibodayavo imai edi di'wea waga 'aideganega. Ta wese ialamania to'abiboda dina edi 'evivi 'inaya Ieisu ge dagelu ta 'esi taudimo igelu ta ivaukamana.

23 'Inega vaina waga Taibilia 'inega imai, ta di'we nana goluanaya Kaiwabu beledi weaqina lukaiwa ta qabu ve'ainidi 'inaya ilugu.

24 Ta omo'e 'inaya tomotau qabudi Ieisu ma ana to'abibodayavo isali 'wayoqedi, 'inega nuadi 'eqa'uya Ieisu ge datoatoa di'we nana 'inaya. E 'inega wagega i'elugelu ta ivaukamana Kafaneumi 'inaya Ieisu sabi salina.

Ieisu tauna beledi mayawaina

25 Ta tuta nana ilobea lavu mali di'wenaya 'inega ivetala'aiea ivonaya, "Kaiwabu, totutaya umai ba'idia?"

26 'Inega Ieisu ve'iedi vonaya, "Yavona aqi-aqiemi, omi'a ge oda salisaligu egu viaqa wai-waidi weaqidi, ta 'esi emi sali 'iuna mana beledi diavona 'idiega o'ai gamofata.

27 * Omi'a ge ona fewa 'abwaga awahawalina weaqina, ta 'esi ona vetafe'wa 'abwaga 'eno'eno vatayana yawaimi weaqina. Ta ya'a Tomotau Natuna ba'e 'abwaga nana ena neimi, mana Yaubada Tamagu venua'ivinegu ta 'awahaqiaqiegu ba'e fewa nana weaqina."

28 Ta taudi ivonea ivonaya, "Tola'ai luaqiaqiema be ana viaqi 'eguma Yaubada ena nuanua ana viaqia?"

29 * 'Inega Ieisu vonedia, "Yaubada ena nuanua ba'e 'idewani: Ya'a vetunegu, ta nuanuana ona vetumaqanegu."

30 * Ta ivoneaya, "O'a luaqiaqieu be taha yani 'ebenuavoqana una viaqia ana 'itea be 'inega ana vetumaqaneu. 'Inega tola'ai una viaqia weaqima?"

31 * Lova tubumavo 'abwaga taha ana wawa mana di'we 'ava'avaya i'ainia, 'idewani Buki Nugwenugweina 'inaya vonaya, 'Beledi mahalega neidi ta i'ai.' "

32 'Inega Ieisu tomotau diavona vonedi vonaya, "Yavona aqiaqiemi, beledi mahalega Mosese ge daneimi, ta 'esi Tamagu beledi aqiaqi mahalega neineimi.

33 Ta beledi aqiaqi nana Yaubada 'inega ni'a mai bwa'obwa'oya, ta tauna tomotau yawaidi neineidi."

---

* **6:27:** Ion 6:48-58 * **6:29:** 1Ion 3:23 * **6:30:** Md 16:1; Ion 2:18

* **6:31:** 'Ifo 16:14-15; Naba 11:7-9; Same 78:24

34 Ta wese Ieisu ivonea ivonaya, “Kaiwabu, tuta ba’e ’inega bena’e beledi nana una neima!”

35 * ’Inega Ieisu vonedi vonaya, “Ya’a beledi mayawaina, ta ’eguma taha toga namai ’iguya ’inega ge wese nabotana, ta ’eguma taha toga navetumaqanegu ’inega ge wese magana nalu-ayahaya.

36 Ta ni’a yavonemi, omi’a ni’a o’itegu ta nawale ge oda vetumaqanegu.

37 Ta tomeqabu Tamagu ena nuanua ’inega neineigu, taudina ina mai ’iguya, ta ge wese ena veni’oledi.

38 Mana ya’a mahalega yamai ge taugu egu nuanua sabi viaqina, ta ’esi yamai agu Tovetune ena nuanua sabi viaqina.

39 * Agu Tovetune nana egu tomotau neigu, ta ena nuanua vonigo ge taha toga ’idiega ena nuafania be naluve’waiva, ta ’esi tuta ana ’ebelu’ovoa ’inaya ena giveya’itoto ’eviviedi.

40 Mana Tamagu nuanuana tomeqabu ya’a Natuna i’itegu ta ivetumaqanegu yawai vataya ina lobe, ta tuta ana ’ebelu’ovoa ’inaya ena giveya’itoto ’eviviedi.”

41 Ta ena vona ba’e weaqina me Diu ivetalabeula, mana ni’a vonaya, “Ya’a tauguna ba’e beledi nana mahalega yawebui mai.”

42 * Ta wese taudi ivonaya, “Ba’e ’oloto nana tauna Iosefa natuna Ieisu, waisa? Tamana be inana ni’a kahalamanidi, ta ma’oda ’inega vonaya vonigo tauna mahalega dawebui mai?”

---

* 6:35: Ion 4:14   * 6:39: Ion 10:28-29; 17:12   * 6:42: Md 13:55

43 'Inega Ieisu vonedi vonaya, “Ge ona vetal-abeula egu vonayavo weaqidi,

44 * mana Tamagu tauna ya'a agu Tovetune, ta ge taha toga ana fata namai 'iguya 'eguma Tamagu tomotau nana ge namiei 'iguya, ta ya'a tuta ana 'ebel'u'ovoa 'inaya ena giveya'itoto 'eviviea.

45 * Vona ba'ena lova ni'a tovesimasimana i'wayavia Buki Nugwenugweina 'inaya ivonaya, 'Tomotau qabudi Yaubada 'inega ve'ita ina 'ewea, ta tomeqabu ena ve'ita inoqolia ta nuadi na'eqa'uya, e taudina ina mai 'iguya.'

46 * Ge taha toga Tamagu da'itei ta 'esi ya'a taugumo, mana ya'a tauna 'inega yamai.

47 * “Yavona aqiaqiemi, togama vevetu-maqanegu tauna yawai vataya ni'a lobeas,

48 * mana ya'a yawai ana beledi.

49 Lova di'we 'ava'avaya tubumiavo 'abwaga ana wawa mana i'ainia ta tua i'elu'aliga.

50 Ta 'esi beledi ba'e mahalega webui mai, ta 'eguma taha toga na'ainia ge wese na'aliga.

51 Ya'a ba'e taugu beledi mayawaina ta mahalega yawebui mai. 'Eguma taha toga ba'e beledi nana 'inega na'ai tauna toa vataya nalobeas. Ta ba'e beledi nana tauna vei'ogu, ta yave'ineiea totoa bwa'obwa'o qabumi yawaimi weaqina.”

52 'Inega me Diu taudiege ive'ale ive'ae'aetoga nuanidia ta ivonaya, “Ma'oda ba'e 'oloto nana vonigo vei'ona naneida kana 'ainia?”

53 'Inega Ieisu vonedi vonaya, “Yavona aqiaqiemi, ya'a Tomotau Natuna, ta 'eguma vei'ogu

---

* 6:44: Ion 6:65   * 6:45: Ais 54:13   * 6:46: Ion 1:18   * 6:47: Ion 3:15-16   * 6:48: Ion 6:32,58

ge ona 'aini ta wese 'eguma sulaligu ge ona numei 'inega ge ana fata yawaimi vataya ona 'eweī.

⁵⁴ Ta 'eguma taha toga vei'ogu na'ainia ta sulaligu nanumea tauna yawaina vataya na'eweā. Ta tuta ana 'ebelū'ovoa 'inaya ena giveya'itoto 'eviviea.

⁵⁵ Mana vei'ogu 'abwaga aqiaqi, ta sulaligu go'ila aqiaqi.

⁵⁶ Ta 'eguma taha toga vei'ogu na'ainia ta sulaligu nanumea e tauna maega ni'a ave'aidega, 'inega tauna 'iguya toatoa, ta ya'a wese 'inaya yatoatoa.

⁵⁷ * Tamagu mayawaina vetunegu yamai, ta tauna 'inega tuta qabuna yawaigu ya'ewe'eweā. 'Inega wese 'idewani 'eguma taha toga tuta qabuna 'ai'ainigu tauna wese yawaina 'iguyega na'eweā.

⁵⁸ Ba'e beledi nana mahalega webui mai. Omi'a tubumiavo mana nana i'ainia ta i'elu'aliga. Ta 'eguma taha toga ba'e beledi nana 'inega na'ai tauna toa vataya nalobea."

⁵⁹ Ba'e yani diavona Ieisu simana 'ifoqeyedi tuta nana veve'ita vanue tafwalolo gamonaya 'abaga Kafaneumi 'inaya.

To'abiboda 'eala Ieisu inogea

⁶⁰ Ta tuta nana Ieisu ana to'abibodayavo ba'e vona diavona inoqolidi, 'inega taudiega nuanidia ivonaya, "Ba'e vona diavona adi noqola vitana, ta toga ana fata na'awahaqiaqiedi?"

⁶¹ Ieisu ni'a alamania ena vonayavo weaqina ina lugwae, 'inega vonedi vonaya, "Nage ba'e vona diavona igivenuavitemi?"

---

* 6:57: 1Ion 3:24

62 Ta ma'oda 'eguma ya'a Tomotau Natuna ona 'itegu ena vane 'evivi agu tuvadaya!

63 Vonahaqiaqi, Niboana Gwalagwalana yawai neineimi, ta tomotau edi waiwaiega ge adi fata toa vataya ina lobei. Ta ba'e egu vona diavona 'idiega ana fata Yaubada Niboanina ona 'ewea, ta Niboani nana 'inega yawaimi ona lobeia.

64 * Ta tua vaina 'imiega nawale ge oda vetumaqanegu!" Iesu ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana tuta ana 'ebeve'ale 'inega ni'a madualamania tomeqabu ge ida vetumaqanei, ta wese ana tosuluva ni'a alamania.

65 * 'Inega wese vonedi vonaya, "Ba'e 'iuna weaqina lova yavonemi ge taha toga ana fata namai 'iguya 'eguma Tamagu ge da'awahaqiaqiea."

66 Ba'e tuta nana 'inega Iesu ana to'abibodayavo 'eala wawasai ilugwavu'aiea ta inogea.

67 'Inega Iesu tunugivila ta Tuwelo dina vonedi vonaya, "Nage omi'a wese ona nogegu, waisa?"

68 * 'Inega Saimoni Fita Iesu vonea vonaya, "Kaiwabu! Isana togama 'inaya ana tauya? Mana o'a au 'aidega otaqa eu vonayavo 'idia yawai vataya 'eno'eno.

69 Ta ima'a ni'a avetumaqaneu ta alamaniu vonahaqiaqi o'a Yaubada Natuna Gwalagwalau."

70 Ta Iesu vonaya, "Vonahaqiaqi, ya'a omi'a Tuwelo mina yavenua'ivinemi, ta tua taha 'imiega kavona diabololo taha."

71 Ba'e 'idewani Iesu vonavona Iudasa weaqina, tauna Saimoni Isakaliota natuna. Ta

---

* 6:64: Ion 13:11   * 6:65: Ion 6:44   * 6:68: Md 16:16

Iudasa nana tauna wese Tuwelo dina 'idiega, ta tua nawale ena Kaiwabu nasuluvea.

7

Ieisu tainavo ge ida vetumaqanei

¹ * Ta ba'e yani diavona 'abibodanaya Ieisu Galili 'abaganavo 'idia luvivila. Ta ge nuanuana natauya di'we Iudia 'inaya, mana me Diu edi kaiwabayavo nuanuadi ina luve'aligia.

² * Ta tuta nana me Diu edi 'ebenuave'avina ana wawa Didi Sagalina vadi'wea,

³ 'inega Ieisu tainavo ivonea ivonaya, "Di'we ba'e 'inega una tauya Iudia 'inaya be yaqisa au to'abibodayavo eu viaqa waiwaiidi ina 'itedi."

⁴ Ta wese ivoneaya, "Una alamania 'eguma taha toga nuanuana ana wawa nave'ena'i 'inega ena viaqayavo ge wese 'wai'waivinega naviaqidi, ta 'esi 'eguma o'a nuanuau be totoa bwa'obwa'o koyadi ina alamaniu, e 'inega luaqiaqieu be tau'u una ve'itayeu 'idia."

⁵ * Tainavo ba'e 'idewani ivona 'aiqea, mana taudi wese ge ida vetumaqanei.

⁶ 'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Ya'a egu tuta nawale ge dave'ale be ena tauya di'we nana 'inaya, ta 'esi omi'a ge taha 'etoboda da'eno'eno emi tauya weaqina, ta taumiega emi nuanua 'inega ami fata be ona tauya.

⁷ Mana ge taha 'iuna da'eno'eno be totoa bwa'obwa'o ina vevoalanemi, ta ya'a 'esi ina vevoalanegu mana edi ilivu luveifana yasimana 'ifoqeyea 'idia.

---

* 7:1: Ion 5:18   * 7:2: Luvi 23:34   * 7:5: Via 1:14

⁸ 'Inega omi'a taumimo ona tauya Ielusalema 'inaya Didi Sagalina weaqina. Ta ya'a ge wese ena wai 'inaya, mana egu tuta aqiaqi nawale ge da'ifoqe."

⁹ Ba'e 'idewani tainavo vona 'aiqedi 'inega itauya, ta tauna Galili 'inaya toa.

Ieisu ena viaqa Didi Sagalina 'inaya

¹⁰ Ieisu tainavo ni'au itauya sagali nana 'inaya. Ta 'abiboda Ieisu wese 'waivega tauya, ta di'we nana 'inaya 'ifoqe. Ta ge nuanuana tomotau ina 'itei.

¹¹ Ta me Diu edi kaiwabuyavo Ieisu isalisalia Didi Sagalina gamonaya ta ivonaya, "Oloto nana ma'inaya toatoa?"

¹² Tomotau qabudi nuanidiega iveve'awahayahaya Ieisu weaqina ta dibudi ivonaya, "Tauna 'oloto aqiaqina!"

Ta wese dibudi ivonaya, "Gebu, mana tauna tomotau veveaqiledi!"

¹³ Ta ge taha toga Ieisu weaqina davona 'ifoqe tomotau matadia, mana me Diu edi kaiwabuyavo imwaninivedi.

¹⁴ Ta Ieisu ge dava'ifoqe Vanue Gwalagwalana 'inaya ana laba sagali nana ana tuta nuaninaya, 'inega lugu ta ve'ale ve'ita.

¹⁵ * Omo'e 'inaya me Diu nuadi voqana 'ena'ina ta ivonaya, "Ma'inega 'oloto ba'e ena alamani qid-uana 'ewei, mana ge taha tuta dasikulu Mosese ena luvine weaqina!"

---

* 7:15: Md 13:54; Lk 2:47

16* 'Inega Ieisu vonedia, "Ya'a ge tauguyega egu nuanua 'inega eda veve'ita, ta 'esi agu Tovetune ena nuanua 'inega.

17 Ta 'eguma taha toga 'imiega nuanuana Yaubada ena nuanua naviaqia, 'inega ana fata na'ita lobe'a 'eguma ya'a egu vona yavonavonayea Yaubada ena nuanua 'inega nage taugu egu nuenuega.

18* 'Eguma taha toga nuanuana awatubo nalobe'a, e 'inega taunega weaqina navona. Ta ya'a nuanuagu agu Tovetune ena awatuboya, e 'inega ge wese u'vega eda vona, ta 'esi vonahaqiaqi 'inega tuta qabuna yavonavona.

19* "Lova Mosese ami luvine neimi, ta ge taha toga 'imiega da'abiboda aqiaqiei. 'Inega tola'ai weaqina nuanuami be ona luve'aligigu!"

20* Ta qabu dina ena vona ive'iea ivonaya, "Ta isana togama nuanuana vonigo naluve'aligiu? O'a niboana luveifana ni'a 'wahaliu, 'inega bena'e 'idewani uvonavona 'aiqa!"

21 'Inega Ieisu vona ve'iedi, vonaya, "Omi'a nuami luveifa, mana 'aubena Sabate 'inaya taha 'oloto ni'a yagiveaqiaqiea.

22* Ta omi'a emi viaqa 'aubena Sabate 'inaya ma'oda? Mana Mosese ena luvineyega natumiavo me'olotodi 'wafidi oluluda'edi. (Ta vonahaqiaqi, luvine ba'ena ge Mosese 'inega, ta 'esi lova me Diu tubudiavo 'idiega maimai.)

---

* 7:16: Ion 12:49; 14:10   * 7:18: Ion 8:50   * 7:19: Via 7:53; Lom 2:21-24   * 7:20: Ion 8:48; 10:20   * 7:22: Luvi 12:3; Nug 17:9-13

23 * Ta omi'a luda'a nana oviaviaqia 'aubena Sabate 'inaya Mosese ena luvine 'inega, waisa? E 'inega tola'ai weaqina ogamosoalegu tuta nana taha 'oloto Sabatea yagiveaqiaqiea?

24 Ba'e egu vona diavona ta wese egu viaqayavo ona nuanua aqiaqi weaqidi, 'inega ona 'ita lobeaa ya'a yani aqiaqi otaqina ni'a yaviaqia."

Tomotau inuanua Ieisu tauna togama

25 Ta omo'e tuta nana 'inaya vaidi me Ielusalema taudiega iveveqae ivonaya, "Nage ba'e 'oloto nana tauna eda tovanugwetayavo nuanuadi vonigo ina luv'e'aligia, waisa?"

26 Ta o'itei, ni'au tomotau nuanidia tovotovoloo ta vonavona 'idia ta ge taha toga ena vona dave'iea. 'Inega ma'oda, nage eda tovanugwetayavo ni'a i'awahaqiaqiea vonigo tauna To'etoyavua, waisa?"

27 * Ta nage gebu, mana ba'e 'oloto nana ena 'ebemai qabuda ni'a kahalamaniana, ta 'esi tuta nana To'etoyavua nana na'ifoqe 'inega ge taha toga nahalamaniana ma'inega mai."

28 * Ieisu nawale veve'ita Vanue Gwalagwalana gamonaya, 'inega bonana qiduanega vonaya, "Vonahaqiaqi, ni'au oalamanigu, ta wese oalamaniana todi'we 'inega yamai. Ta ya'a ge eda mai ba'idia taugu egu nuenuaga, ta 'esi agu Tovetune ena luvine 'inega yamai. Tauna ma ana vetumaqana, ta omi'a ge oda alamaniana."

29 Ta ya'a yahalamaniana, mana tauna 'inega yamai, ta wese tauna agu Tovetune."

---

* 7:23: Ion 5:8-10,16 * 7:27: Ion 7:41; 9:29 * 7:28: Md 11:27; Ion 8:55

30 * Ena vona gumwala, 'inega tovanugweta diavona itovoi be vonigo ida kafia, ta ge taha toga 'wafina dagitonovi, mana tauna ana tuta kafi nawale ge damai.

31 Ta tomotau qabudi ivetumaqanea 'inega ivonaya, "Vonahaqiaqi, 'oloto ba'ena To'etoyavua, mana ge taha toga ana fata be tauna ena viaqa naveqidua va'inei."

32 Ta tuta nana Falisiavo tomotau edi ve'awahayahaya Iesu weaqina inoqolia, e 'inega taudi be wese toveguba qiduqiduadi edi nuanua 'aideganega Vanue Gwalagwalana ana to'itamakiavo ivetunedi Iesu sabi kafina.

33 Ta Iesu vonaya, "Ya'a tuta kukusana namo omi'a maega kana toatoa, ta 'abiboda ena 'evivi agu Tovetune 'inaya.

34 * Ta omi'a ona saligu, ta ge wese ona lobegu, mana di'we nana 'inaya yatoatoa omi'a ge ami fata ona wai 'inaya."

35 Ta me Diu taudiega nuanidia ivonaya, "Ba'e 'oloto nana ma'inaya natauya be ge ada fata kana lobei? Nage nuanuana eda di'we nanogei be natauya eda tomotauyavo mali di'wea itoatoa sabi ve'itadi? Nage nuanuana natauya taudi ge me Diu edi di'we 'inaya ta nave'itedi?"

36 Ena vona ba'e tola'ai ana alamani? Mana vonaya, 'Nawale ona saligu ta ge wese ona lobegu', ta wese vonaya, 'Di'we nana 'inaya yatoatoa omi'a ge ami fata ona wai 'inaya.' "

Iesu vonavona Yawai ana Go'ila weaqina

---

* 7:30: Ion 7:44   * 7:34: Ion 8:21; 13:36

37 * Didi Sagalina ana 'aubena 'ebelu'ovoa ni'a 'ifoqe, ta 'aubena nana 'ebeqaiawa qiduana totoa va'auta weaqidi. 'Inega Ieisu tovolo ta bonana qiduanega gaba vonaya, "Eguma taha toga mag-ana naluayahaya 'inega namai 'iguya be nanuma.

38 * Ta tomeqabu ivetumaqanegu ina mai 'iguya ta ina numa, 'idewani Buki Nugwenugweina simana tovetumaqanayavo weaqidi vonigo giwalidiega yawai ana go'ila nainoqa."

39 * Ieisu ena vona ba'e go'ila nana weaqina vona sesebai 'inega Niboana Gwalagwalana weaqina vonavona, mana nawale nalugu ana tovetumaqanayavo 'idia. Ta ba'e tuta nana 'inaya Niboani nana nawale ge dalugu 'idia, mana Ieisu nawale ge davanega ena di'we simasimalina 'inaya.

40 * Ieisu ena vona tomotau qabudi inoqolia 'inega vaidi ivonaya, "Vonahaqiaqi, 'oloto ba'ena tauna tovesimasimana nana ivonavonayea."

41-42 * Ta wese vaidi ivonaya, "Tauna To'etoyavua nana."

Ta wese vaidi 'idiega ivonaya, "To'etoyavua nana ge Galili 'inega namai, waisa? Mana Buki Nugwenugweina 'inaya ni'au simana vonigo To'etoyavua nana tauna kini Deibida ena gadeyega namai be wese ena 'abaga Bedeliema 'inaya navi'oi."

43 'Inega vetoasi'i 'ifoqe tomotau nuanidia, mana nuadi ge dave'aidega Ieisu weaqina.

---

* 7:37: Luvi 23:36; Ais 55:1; Ion 4:14 * 7:38: Ais 58:11 * 7:39:

Ion 16:7; 20:22; Via 2:4 * 7:40: Ion 6:14 * 7:41-42: Ion 1:46; Same 89:3-4; Mai 5:2

44 'Inega vaidi nuanuadi be Iesu ina kafia ta ge taha toga 'wafina dagitonovi.

Me Diu edi toluvineavo Iesu ge ida vetumaqanei

45 'Inega Vanue Gwalagwalana ana to'itamakiavo nima 'ava'avadi i'evivi toveguba qiduqiduadi be Falisiavo 'idia, ta ivonaya, "Tola'ai weaqina 'oloto nana ge oda miei?"

46 * Ta to'itamaki diavona ivonedi ivonaya, "Oloto omo'e ena vona vonahaqiaqi. Ge taha toga ena vona 'idewani tauna!"

47 'Inega Falisiavo wese ivonaya, "Ana 'ita kavona omi'a wese ena u'ava nuami 'ewea.

48 * Ta ona alamani aqiaqiea ima'a toluvineavo be Falisiavo 'imega ge taha toga Iesu davetumaqanei.

49 Ta ba'e qabu dina Iesu ivetumaqanea, mana Mosese ena luvine ge ida alamania, 'inega Yaubada ena vona ve'alata 'inega ina veilage vataya."

50 * Ta wese Nekodimo toatoa, tauna wese toluvine dina adi qabu 'inega, ta lova taha velovana 'inaya tauya Iesu 'inaya ta maega iveqae. Ta Nekodimo nana enavo vonedi,

51 vonaya, "Ge daluaqiaqieda be taha toga kana maduluvinei, ta 'esi luaqiaqieda be tomotau nana kana vekotu nugwetea be kana noqolia, ta 'abibodanaya ena vona 'inega kana luvinea."

52 * 'Inega toluvine diavona be wese Falisiavo Nekodimo ilugwaeyea ivonaya, "Nage o'a wese Galili 'olotou, waisa? Ta Buki Nugwenugweina

---

* 7:46: Mk 1:22   * 7:48: Ion 12:42   * 7:50: Ion 3:1-2   * 7:52: Ion 7:41-42

una avoya 'inega una 'ita lobeava vonigo ge taha tovesimasimana Galili 'inega namai."

⁵³ ['Inega qabudi ive'iyavula i'evivi edi 'abaga taha taha 'idia.*

8

Taha vavine ilobeava velamo'eno ilivuna viaqia

¹ Ta Ieisu tauya bwanaga Olibe 'inaya.

² Ta mahala vulihia 'inega Ieisu 'evivi lugu Vanue Gwalagwalana gamonaya, ta tomotau qabudi ivavivilia ta Ieisu toabui sabi ve'itadi.

³ Tuta nana veve'ita, 'inega luvine ana tove'itayavo ta wese Falisiavo taha vavine imiea, mana ni'a ilobeava luabu ilivuna 'inaya, ta vavine nana ivetovoloya qabu dina matadia.

⁴ 'Inega Ieisu ivonea ivonaya, "Tove'ita, vavine ba'e ni'au alobeava luabu ilivuna 'inaya.

⁵ * Ta Mosese ena luvine vonaya vonigo ba'e vivine diavona 'idewani kana 'auve'aligidi daboyega. Ta o'a, ma'oda una vona 'aiqa ba'e yani nana weaqina?"

⁶ Ta edi vetala'ai 'iuna mana nuanuadi Ieisu ena vona 'inega adi fata be ina ve'eweava. Ta 'esi Ieisu tunuwebui ta nimanega ve'ale 'waya'wayavi gelasaya.

---

* **7:53:** Da'a 7:53 'inega be ana laba da'a 8:11 'inaya ge ana lobamo 'wayavi nugwenugweina 'idia. Ana alamani ba'e: Ioni ena buki taunega 'wayavia ta 'abibodanaya tomotau qabudi ivetutumea ta wese i'wayavia, ta 7:53-8:11 ge ana lobamo tomotau edi 'wayavi nugwenugweina 'idia. 'Inega ge kada alamania 'eguma laba diavona Ioni 'wayavidi, nage 'abibodanaya i'ifoqe tomotau edi 'wayavi 'inega. * **8:5:** Luvi 20:10; Luve 22:22-24

7 * Ta nuanuadi navona 'eviviedi 'inega wese ivevetala'aiea, tuata Ieisu tunuvane vonedi vonaya, "Eguma taha toga 'imiega ge taha luveifana daviaqia 'inega o'a dabo una maduinoqea 'inaya."

8 Vonedi gumwala 'inega wese tunuwebui 'evivi ta gelasaya 'waya'wayavi.

9 Ena vona inoqolia, 'inega 'aideganega ive'iyavula, ta ve'iyavula nana ve'ale 'eva'evaledi 'idiega ana laba qabudi ilu'ovoa, ta Ieisu ana 'aidega vavine nana maega ilutufwa, ta vavine nana nawale Ieisu 'iawanaya tovtovolo.

10 Ieisu tunuvane 'evivi ta vavine nana vetala'aiea, vonaya, "Vavine, ma'inaya au tove'ewayavona? Nage taha toga 'idiega luvine neiu?"

11 * 'Inega ve'iea vonaya, "Kaiwabu, ge taha."

Ta Ieisu wese voneaya, "Ya'a wese 'idewani, ge taha luvine 'iguyega una lobei. 'Inega una tauya, ta ge taha wese luveifana una viaviaqi."]

Ieisu tauna tomotau edi simatala

12 * 'Inega Ieisu wese vona 'evivi tomotau 'idia, vonaya, "Ya'a totoa bwa'obwa'o edi simatala. 'Eguma taha toga na'abibodegu ge wese velovelovana 'inaya natautauya, ta 'esi simatala nana yawaina weaqina ni'a 'ewea."

13 Ta Falisiavo ivonaya, "Tau'uyega weaqiu usimana 'ifoqe, ta ge taha toga davelueu, 'inega eu vonayavo ge taha adi aqiaqimo."

14 * Ta Ieisu vona 'eviviedi vonaya, "Ge taha tola'ai 'eguma tauguyega weaqigu yavonavona

---

* **8:7:** Luve 17:7   * **8:11:** Ion 5:14   * **8:12:** Ais 49:6; Ion 1:4-9; 9:5; 12:46   * **8:14:** Ion 5:31-32; 7:28

'ifoqe, ta tua egu vona qabuna vonahaqiaqi, mana yahalamania to'edega yamai, ta wese ma'inaya yatautauya. Ta omi'a ge taha oda alamania to'edega yamai ta ma'inaya yatautauya.

15 * Omi'a tomotau oluvinedi emi alamani ana 'etofwafwa 'inega, ta ya'a ge taha toga eda lulu-vinei.

16 * Ta 'eguma taha toga eda luvinea, e 'inega egu nuanua tunutunuqina 'inega eda luvinea, mana ge agu 'aidega eda toatoa, ta 'esi agu Tovetune maega atoatoa.

17 * Omi'a ami luvine 'waya'wayavina 'inaya ovonaya vonigo 'eguma tomotau magilafudi edi nuanua 'aideganega ina simana e 'inega o'awahaqiaqiea.

18 * 'Inega ya'a tauguyega weaqigu yasimana 'ifoqe, ta egu simana nana ana tovelua tauna Tam-agu agu Tovetune."

19 'Inega ivetala'aiea ivonaya, "Ta ma'inaya tamauna?"

Ta Iesu ve'iedi vonaya, "Omi'a ge oda alamanigu, 'inega wese Tamagu ge oda alamania. Ta 'eguma oda alamanigu 'inega wese Tamagu oda alamania."

20 * Iesu ba'e vona diavona neidi tuta nana veve'ita Vanue Gwalagwalana gamonaya taha sifaufa di'wenaya, ta sifaufa nana ana wawa iga-bea nei kavovo ana 'ebeluveaqe. Ta omo'e 'inaya ge taha toga dakafia, mana ana kafi ana tuta nawale ge da'ifoqe.

---

* 8:15: Ion 12:47   * 8:16: Ion 5:30; 8:29   * 8:17: Luve 19:15

* 8:18: 1Ion 5:9   * 8:20: Ion 7:30

Me Diu Ieisu ivemwageyea

21 * Ta wese Ieisu vonedi vonaya, “Ya’a yatautauya mali di’wea, ta omi’a ona saligu, ta emi luveifana weaqina ona ’aliga. Ta ma’inaya yatautauya omi’a ge ami fata ona wai ’inaya.”

22 Ena vona ba’e weaqina me Diu taudiega nuanidia ivonaya, “Nage nuanuana taunega naluve’aligia?”

Ta wese ivonaya, “Oloto nana wese vonedaya, ‘Ma’inaya yatautauya omi’a ge ami fata ona wai ’inaya.’ Ta ba’e vona nana ma’oda ana alamani?”

23 * ’Inega Ieisu wese vonedia, “Omi’a ba’inega omai, ta ya’a debanega yamai. Omi’a bwa’obwa’o ana tomotauyavo, ta ya’a ge bwa’obwa’o ana tomotau.

24 Ni’a yavonemi omi’a ona ’aliga emi luveifana weaqina. Vonahaqiaqi, ’eguma ge oda vetumaqanegu ya’a ba’e taugu weaqigu yavonavona, e ’inega emi luveifana weaqina ona ’aliga.”

25 ’Inega ivetala’aiea ivonaya, “O’a togama?”

Ta Ieisu ve’iedi vonaya, “Tuta nana yave’ale yagivesimatalia ’imia taugu weaqigu be ana laba ba’itagana ni’a yavonemi ya’a togama, ta wese yavona aqiaqiemi bena’e ya’a tauguna.

26 Agu fata be vona kuena eda ’inanea omi’a weaqimi, ta wese agu fata be yani taha taha weaqidi eda luviniemi. Ta ba’e yani diavona weaqina ge ena vonemi, ta ’esi tola’ai agu Tove-tune ni’a vonegu ta yanoqolia e ba’e yani diavona weaqidi omi’a totoa bwa’obwa’o ena vonemi. Ta Tove-tune nana ma ana vetumaqana!”

---

* 8:21: Ion 7:34; 13:33   * 8:23: Ion 3:31

27 Ta nuadi nawale ge da'eqa'ui vonigo Ieisu Tamana weaqina vonavona 'idia.

28* 'Inega vonedi vonaya, "Omi'a tuta nana ya'a Tomotau Natuna ona silagaigu 'etoluai 'inaya, e 'inega nuami na'eqa'uya vonigo ya'a ba'e taugu weaqigu yasimasimana. Ta wese ona alamania ya'a ge taha yani eda viaviaqia taugu egu nu-enuega, ta 'esi egu vona qabuna Tamagu ena ve'ita 'iguya 'inega yavonavonayedi.

29 Ta ya'a agu Tovetune maega atoatoa. Tauna tuta qabuna di'weguya, mana egu viaqa qabudi yaviaviaqidi sabi giveqaiawana."

30 Ieisu nawale vonavona, ta vona diavona 'idiega tomotau 'eala edi vetumaqana ia'uya tauna 'inaya.

Ebelamo natunavo

31 'Inega me Diu 'idiega tomeqabu Ieisu ivetumaqanea taudina 'idia vonaya, "Eguma egu ve'ita tuta qabuna ovelumatamatayagedi, 'inega omi'a agu to'abiboda aqiaqi.

32 'Inega omi'a vonahaqiaqi ona alamania, ta vonahaqiaqi nana nali'amimi ta yavuyavuimi ona toatoa."

33* 'Inega ivona ve'iea ivonaya, "Ima'a Ebelamo tubunavo, ta ge taha tuta kavona yoqoyoqonima ada fewa kavovo mali qabu weaqidi. 'Inega tola'ai weaqina uvonevonema vonigo toa yavuyavuina ana lobeaq?"

34* Ta Ieisu vona 'eviviedi vonaya, "Yavona aqi-aqiemi, tomeqabu luveifana iviaviaqidi, e taudi

---

* 8:28: Ion 3:14   * 8:33: Md 3:9   * 8:34: Lom 6:16,20

wese kavona tofewa kavovo luveifa nana 'inaya, mana ge adi fata viaqa nana ina lua'ui.

³⁵ Tofewa kavovo ge tuta qabuna datoatoa susu taha gamonaya, ta 'esi natu otaqina me'olotona tuta vataya ena susuyavo maega itoatoa.

³⁶ 'Inega 'eguma ya'a Yaubada Natuna ena li'amimi, e 'inega toa yavuyavua otaqina ona lobe!

³⁷ Ni'a yahalamaniamia omi'a Ebelamo tubunavo. Ta tua ni'a o'iva'ava'ata sabi luve'aligigu, mana egu vona ge taha ena 'ebe'enomo giwalimia.

³⁸ Ta tola'ai ni'a ya'itea tuta nana yatoatoa Tamagu maega yasimasimanea 'imia. Ta omi'a tamami ena ve'ita o'abi'abibodea ta oviaviaqia."

³⁹ * Ta ive'iea ivonaya, "Ima'a tamama Ebelamo!"

'Inega Ieisu vonedia, "Eguma omi'a Ebelamo natunavo 'inega ena viaqayavo wese oda vetutumedi.

⁴⁰ Ya'a vonahaqiaqi yanoqolidi Yaubada 'inega ta ni'au yasimamedi 'imia. Ta tua omi'a emi waiwiaege otovotovoi sabi luve'aligigu. Ta Ebelamo ge taha tuta ba'e 'idewani daviaqa 'aiqa.

⁴¹ * Ta 'esi omi'a tamami ena viaqa ovevetutumedi."

'Inega ivonaya, "Ima'a ge tamatama gegama. Ta tamama 'aideganamo toatoa, e tauna Yaubada."

⁴² 'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Eguma omi'a tamami Yaubada 'inega oda veveyolubegu, mana ya'a Yaubada 'inega yamai ta ba'itagana omi'a maega katoatoa. Ya'a ge taugu egu nuenuaga eda mai 'imia, ta 'esi Yaubada vetunegu.

---

* 8:39: Md 3:9 * 8:41: Ais 63:16

⁴³ Tola'ai weaqina nuami ge da'eqa'ui egu vonayavo weaqidi? 'Iuna mana vona diavona ge nuanuami ona noqolidi ta ona 'awahaqiaqiedi.

⁴⁴ * Omi'a tamami Seitani, ta nuanuami tauna ena nuanua ona viaqia. Tuta ana 'ebeve'ale 'unu 'inega tauna toluve'aliga, ta wese Yaubada ena vonahaqiaqi vevevoalanea, mana ge taha ana tufwa vonahaqiaqi da'eno'eno 'inaya. Tauna ena u'avayavo bonanega vona 'ifoqeyedi, mana tauna tovemeahaqila aqiaqi ta wese tauna u'ava tamana.

⁴⁵ "Ta 'esi ya'a vonahaqiaqi yavonavonayea, 'inegana ge ami fata egu vonayavo ona 'awahaqiaqiedi.

⁴⁶ * Nage taha toga 'imiega ana fata vonahaqiaqi 'inega nave'ewegu taha luveifana weaqina? Gebu! Ta 'eguma ya'a tuta qabuna vonahaqiaqi 'inega yasimasimana 'imia, 'inega tola'ai weaqina ge oda vetumaqanegu?

⁴⁷ * 'Eguma taha toga Yaubada ena tomotau, 'inega tauna Yaubada ena vona noqonoqolia ta 'abi'abibodea. Ta omi'a Yaubada ena vona ge oda noqolia, mana omi'a gebu ena tomotauyavo!"

Me Diu Iesu ive'ewea 'inega taunega vata'ita'iea

⁴⁸ * 'Inega me Diu Iesu ivona 'eviviea ivonaya, "O'a Samelia 'olotou ta niboana luveifana ni'a 'wahaliu! Ema vona ba'ena ge au fata be una vegeqi, waisa?"

---

* **8:44:** 1Ion 3:8   * **8:46:** 2Kol 5:21; 1Fit 2:22   * **8:47:** 1Ion 4:6

* **8:48:** Mk 3:21-22

49 'Inega ve'iedi vonaya, "Ya'a ge taha niboana luveifana da'wahaligu, ta 'esi ya'a Tamagu ya'amayabea, ta omi'a ge oda 'amayabegu.

50 Ya'a ge eda salisali taugu agu awatubo weaqina, ta 'esi taha toga salisali ana awatubo weaqina, ta tauna Toluvine nana.

51 * Yavona aqiaqiemi, 'eguma taha toga egu vona kafi'i'ihidi ta matamatayagedi, e omo'e to-motau nana ge wese na'aliga."

52 Ta tuta nana Ieisu ba'e vona diavona veqayedi 'inega me Diu i'alabwau ivonaya, "Ba'itagana ni'a ahalamani aqiaqiea vonigo o'a niboana luveifana 'wahaliu ta luvekwaveu! Mana ni'a uvonema 'eguma taha toga eu vona nakafi'i'ihidi 'inega ge wese 'aliga na'ita lobei. Ta Ebelamo 'aliga lobei, ta wese tovesimasimana qabudi 'idewani.

53 'Inega ma'oda, nage unuaia vonigo o'a tamada Ebelamo uveqidua va'inea, waisa? Mana lova Ebelamo 'aliga, ta tovesimasimana qabudi wese i'aliga. Ta tola'ai weaqina ba'e 'idewani tau'u ugivaneqeu, o'a isana togama waisa?"

54 Ta Ieisu ve'iedi vonaya, "Eguma ya'a taugu eda givaneqegu 'inega givane nana ge taha ana aqiaqimo. Ta 'esi Tamagu gigivaneqegu, tauna weaqina omi'a ovonaya be emi Yaubada.

55 Ta omi'a ge taha tuta tauna oda alamaniana, ta 'esi ya'a tauna yahalahalamaniana. 'Eguma ya'a eda vona vonigo tauna ge eda alamaniana, 'inega ya'a taha tou'ava 'idewani omi'a. Ta ya'a tauna yahalahalamaniana, ta ena vona yamatamatayagea.

---

* 8:51: Ion 5:24

⁵⁶ Omi'a tamami Ebelamo lova me ena qaiawa luba'e egu tuta mai weaqina, ta tuta nana 'itea 'inega qaiawa."

⁵⁷ 'Inega me Diu ive'iea ivonaya, "O'a au ya'wala nawale ge 50 uda lobei, 'inega ma'oda au fata be uvonevonema vonigo o'a Ebelamo ni'a u'itea?"

⁵⁸ * Ta Iesu vonedia, "Yavona aqiaqiemi, lova tuta nana Ebelamo nawale ge davi'oi, ta ya'a yatoa-toa."

⁵⁹ 'Inega dabo i'ewedi sabi ludabona, ta Iesu va'waiva ta Vanue Gwalagwalana 'inega 'ifoqe.

9

Iesu matakwaya taha giveaqiaqiea

¹ Iesu nawale tautauya 'inega matakwaya taha 'itea. Ta 'oloto nana matana kwayakwayana vi'oi.

² * 'Inega ana to'abibodayavo ivetala'aiea ivonaya, "Tove'ita, 'oloto ba'ena ena tuta vi'oi 'inega matana 'edewani. Ta una givesimatalia 'imaya, togama ena luveifana 'inega vita nana lobeia, nage taunega, nage inana be tamana edi luveifana 'inega?"

³ * Ta Iesu vonedia, "Gebu tauna ena luveifana 'inega ta wese ge inana nage tamana 'idiega. Ta 'esi ba'e yani nana 'ifoqe be yaqisa tomotau Yaubada ena viaqa waiwaidi ina 'itedi bena'e 'oloto nana 'inega.

⁴ Ita'a qabuda luaqiaqieda be 'aubena qabuna agu Tovetune ena fewa kana viaqia, mana tuta goyona navelovanea ta ge taha toga ana fata nafewa.

---

* **8:58:** Ion 1:1   * **9:2:** Isi 18:20; Lk 13:2,4   * **9:3:** Ion 11:4

5 * Ta ya'a nawale ba'ade bwa'obwa'oya yatoa-toa, ta egu toa nana 'inaya ya'a totoa bwa'obwa'o edi simatala."

6 * 'Abibodanaya Ieisu gida'wa bwa'obwa'oya, ta wayavilea bwa'obwa'o maega ta vemwatefula, 'inega 'oloto nana matana 'e'abi'abidi.

7 'Inega voneaya, "Una tauya qawana Sailoama 'inaya ta matau una 'utudi!" (Ta wawa nana ana givila Vetune). Tuata 'oloto nana tauya ta matana lu'utudi, 'abo 'elu'eaedi, ta ana fata na'ita, 'inega 'evivi tauya 'abagaya.

8 Lova totoa 'abaga ta wese mali tomotau 'oloto nana tuta qabuna i'ite'itea toatoa ta vevenoqinoqi iula weaqina. Ta ba'itagana i'ita 'eviviea 'inega taudiega nuanidia ivonaya, "Ana 'ita kavona tauna tovenoqinoqi nana, waisa?"

9 Ta vaidi tomotau ivonaya, "Vonahaqiaqi, tau-nana!"

Ta wese vaidi ivonaya, "Ana 'ita kavona tauna, ta 'esi tauna mali tomotau!"

Ta 'oloto nana taunega vona 'ifoqeyea, vonaya, "E, ya'a ba'e tauguna!"

10 'Inega ivetala'aiea ivonaya, "Ma'oda 'inega matau 'elu'eaedi?"

11 Ta ve'iedi vonaya, "Oloto nana ana wawa Ieisu mwatefula viaqia ta matagu 'e'abi'abidi. 'Inega vonegu be ena tauya Sailoama 'inaya sabi 'utudi. Tuata yatauya ta ya'utudi, 'inega agu fata ena 'ita."

12 'Inega wese ivetala'aiea ivonaya, "Ma'inaya 'oloto nana?"

Ta tauna vonedia, "Avodi."

---

* 9:5: Md 5:14; Ion 8:12 * 9:6: Mk 8:23

Falisiavo 'oloto nana ena veaqlaqla ana alamani isali aqlaqla

¹³⁻¹⁴ Ieisu 'aubena Sabate 'inaya mwatefula nana viaqla ta 'oloto nana matana giveaqlaqla. 'Inegana ba'e tomotau diavona 'oloto nana lova matana kwayakwayana itauyea Falisiavo 'idia.

¹⁵ 'Inega taudi wese 'oloto nana ivetala'aiea ma'oda 'inega matana 'eaha 'aiqi. 'Inega tauna vonedi vonaya, "Mwatefulega matagu 'e'abi'abidi, 'inega 'iawagu ya'utuya, ta ba'itagana agu fata ena 'ita."

¹⁶ 'Inega vaidi Falisi ivonaya, "Ba'e toviaqa nana tauna ge wese Yaubada 'inega damai, mana luvine Sabate weaqla ge damatayagea!"

Ta wese vaidi ivonaya, "Ma'oda 'inega ana fata viaqa waiwaina be 'ebenuavoqana ba'e 'idewani naviaqla 'eguma tauna taha toluveifana?" 'Inega taudiega nuanidia vetoatoasi'i 'ifoqe.

¹⁷ * 'Inega Falisi 'oloto nana wese ivetala'aiea ivonaya, "Ta o'a ma'oda unuanua 'aiqa matau ana togiaha weaqla? Tauna togama?"

'Inega ve'iedi vonaya, "Tauna taha tovesimasi-mana."

¹⁸ Ta taudi me Diu dina nawale ivenuana magilafu 'oloto nana weaqla, ta ivonaya be tauna lova ge wese matana dakwaya ta ba'itagana matana da'eaei, 'inega inana be tamana adi vale ivetunea ta imai.

¹⁹ 'Inega me Diu ivetala'aiedi ivonaya, "Nage ba'e 'oloto nana natumi? Nage tauna vi'oi matana kwayakwayana? Ta 'eguma matana kwayakwayana vi'oi, 'inega ma'odana ba'itagana 'ita'ita?"

---

* **9:17:** Ion 4:19

20 'Inega inana be tamana ive'iedi ivonaya, "Vonahaqiaqi, taunana natuma, ta wese ahalamani aqiaqiea tauna matana kwayakwayana vi'oiea.

21 Ta ima'a ge ada alamania ma'oda 'inega ba'itagana 'ita'ita nage togama matana giaea. Ta 'esi taumiega ona vetala'aiea, mana ni'a vekilakai ta ana fata taunega weaqina navona."

22 Ta inana be tamana ba'e 'idewani ivona 'aiqa mana me Diu imwaninivedi. Ta edi mwaniniva 'iuna, mana me Diu ni'a isimana 'ifoqe 'eguma taha toga navona 'ifoqe vonigo Ieisu tauna To'etoyavua, e 'inega tomotau nana ina a'u'ifoqeyea vanue tafwalolo 'inega.

23 E ba'e 'iu nana 'inega inana be tamana ivonaya, "Taumiega ona vetala'aiea, mana ni'a vekilakai ta ana fata taunega weaqina nasimana."

24 Ta wese tuta vemagilafuna me Diu 'oloto nana tauna lova matana kwayakwayana igaba 'eviviea ta ivoneaya, "Una 'awatamatamana Yaubada ana wawega be una vonahaqiaqi 'imaya. Mana ima'a ni'a ahalamania vonigo Ieisu tauna taha toluveifana."

25 Ta 'oloto nana ve'iedi vonaya, "Ya'a ge eda alamania 'eguma tauna toluveifana nage gebu. Ta 'esi taha yani yahalamani aqiaqiea vonigo lova matagu kwayakwayana, ta ba'itagana yani qabuna ya'ita aqiaqiedi!"

26 'Inega ivetala'aiea ivonaya, "Tola'ai viaqi 'iuya? Ma'oda giveaqiaqi 'aiqeu?"

27 'Inega ve'iedi vonaya, "Ya'a ni'a yamaduvonemi ta omi'a ge oda noqolia. 'Inega tola'ai weaqina nuanuami wese egu simana ona noqola

'eviviei? Ana 'ita kavona omi'a wese nuanuami be ona veto'abiboda 'inaya, waisa?"

²⁸ 'Inega me Diu i'awaluveifea vona koyadi 'idiega, ta ivonaya, "O'a tau'una 'oloto nana ana to'abiboda! Ta ima'a Mosese ana to'abiboda!

²⁹ Ima'a ni'a ahalamania vonigo lova Yaubada Mosese maega iveqae, ta ba'e 'oloto nana weaqina ge taha ada alamania, ta wese ge ada alamania ma'inega mai."

³⁰ Ta 'oloto nana vonedi vonaya, "Emi vona bena'e 'ebenuavoqana, mana omi'a ge oda alamania ma'inega mai, ta tua tauna matagu giaea.

³¹* Ita'a ni'a kahalamania vonigo Yaubada toluveifadi edi vona ge danoqolia. Ta 'esi tomeqabu ihiwaiwa'odu 'inaya ta ena nuanua iviaviaqia edi vona noqonoqolia.

³² Bwa'obwa'o ana 'ebeve'ale 'inega be ana laba ba'itagana ge taha toga ana fata be matakwaya taha matana dagiaei 'eguma taunana matana veifana 'idewani vi'oiea.

³³ 'Inega 'eguma ba'e 'oloto nana ge damai Yaubada 'inega, e 'inega ge wese ana fata ba'e yani nana daviaqi!"

³⁴* Ta ena vona ba'ena me Diu ive'iea ivonaya, "O'a luluveifau eu vi'oi 'inega ana laba ba'itagana! Nage unuaia vonigo o'a au fata taha yani una ve'itema, waisa?" 'Inega 'oloto nana i'wavinia vanue tafwaloloyega.

Vona sesebai matakwaya ta wese ma matadi weaqidi

---

* **9:31:** Same 34:15   * **9:34:** Same 51:5

35 Ieisu 'oloto nana valena noqolia vonigo Falisiavo ni'a i'wavina 'ifoqeyea vanue tafwaloloyega. Ta tuta nana lobe'a 'inega vetala'aiea vonaya, "Nage o'a Tomotau Natuna uvetumaqanea?"

36 'Inega 'oloto nana ve'iea vonaya, "Kaiwabu, tauna togama? Ta 'eguma una vonegu 'inega egu vetumaqana ena a'uya 'inaya!"

37 'Inega Ieisu voneaya, "Tawa u'ite'itea, mana tuta ba'e 'inaya tauna maega oveveqae."

38 'Inega 'oloto nana iwa'odu Ieisu 'iawanaya ta voneaya, "Kaiwabu, yavetumaqana aqiaqieu!"

39 Ta Ieisu voneaya, "Ya'a yamai bwa'obwa'oya tomotau sabi luvinedi. 'Inega matadi kwayakwayana ina 'ita, ta ma matadi ena ve'itedi taudi kavona matadi kwayakwayana 'idewani."

40 * Ta Falisiavo vaidi di'wenaya itovotovolo Ieisu ena vona ba'e inoqolia ta ivonea ivonaya, "Tola'ai uvonevonei, nage ima'a matakwayakwayama, waisa?"

41 'Inega Ieisu ve'iedi vonaya, "Eguma omi'a matami kwayakwayana 'inega ge wese ami 'ebeve'ewamo luveifana weaqina. Ta 'esi omi'a ovonaya be vonigo ma matami, 'inega emi luveifana nawale 'eno'eno 'imia."

10

Sifi adi to'itamaki aqiaqina me ena sifavo

1 'Inega Ieisu vonaya, "Yavona aqiaqiemi, 'eguma taha toga yubai sifi adi 'ali ge ana 'awega

---

* 9:40: Md 15:14

nalugu ta 'esi ana 'ali nana navane taonia, e taunana tovanawala ta toveilivu veifa.

² Ta 'esi sifi adi to'itamaki lugulugu 'ali nana ana 'awega.

³ 'Inega 'awa ana to'itamaki 'awa nana nasiwa'ea weaqina. Ta ena sifiavo 'aidega 'aidega adi wawega nagabedi ta navanugwetedi ina 'ifoqe 'ali nana 'inega.

⁴ Ena sifiavo ni'a va'au'auqidi gumwala, 'inega vavamatanedi ta sifi diavona italatala'obeia, mana bonana ialamani aqiaqiea.

⁵ Ta 'eguma taha toga sifi diavona navamatanedi ta 'oloto nana ge ida alamania, e 'inega ge wese ina tala'obei, ta 'esi ina denea, mana bonana ge ida alamania.”

⁶ Iesu ba'e 'idewani vona sesebaiega vonedi, ta taudi nuadi ge da'eqa'ui vona nana weaqina.

⁷ 'Inegana Iesu wese vonedi vonaya, “Yavona aqiaqiem, ya'a ba'e taugu sifi adi 'awa.

⁸* Lova tomeqabu imadumai sifi dina 'idia taudi tovanawala be toveilivu veifa, ta sifi diavona toluveifadi bonadi ge ida matayagea.

⁹ Ya'a 'awa nana, ta tomeqabu ilugulugu 'iguyega 'etoyavua ina lobeia. Taudi ina lugu ta wese ina 'ifoqe, ta adi 'abwaga ina lobeia.

¹⁰ Ta tovanawala nana ena mai 'iuna, mana nu-anuana navanawala be, naluve'aliga ta wese nagiveluveifa. Ta 'esi ya'a yamai tomotau yawaidi sabi neidi be yaqisa edi toa naveaqiaqi otaqa.

¹¹ * “Ya'a sifi adi to'itamaki aqiaqigu. Ta to'itamaki aqiaqina yawaina awafelea ena sifiavo

---

* **10:8:** Iel 23:1-2; Isi 34:2-3   * **10:11:** Same 23:1; Ve 7:17

weaqidi.

12 * Ta 'eguma mali 'oloto vevemaisina namai sabi 'itamakidi ta kedewa waqiwaqi na'ifoqe mai, 'inega to'itamaki nana sifi diavona nanogedi nadena, mana tauna ge tamadi. 'Inega waqiwaqi nana sifi dina natala'avudi ta nalelewanedi.

13 Vonahaqiaqi, 'oloto nana nanogedi ta nadena, mana tauna ni'a maisa 'ewea ta ge danuanua sifi diavona weaqidi.

14 "Ya'a sifi adi to'itamaki aqiaqigu. Egu sifiavo yahalamani aqiaqiedi, ta wese sifi diavona ialamani aqiaqiegu,

15 * 'idewani Tamagu alamani aqiaqiegu, ta ya'a wese Tamagu yahalamani aqiaqiea. Ta ya'a yawaigu yahawafelea sifi diavona weaqidi.

16 * Ta ya'a egu sifiavo vaidi ge ida toatoa ba'e 'ali nana gamonaya. Luaqiaqiegu be ba'e sifi diavona wese ena miedi ba'e 'ali nana gamonaya, 'inega taudi wese bonagu ina noqolia. 'Inega sifi qabudi ena gaba va'auqidi 'aideganaya, ta wese adi to'itamaki 'aideganamo.

17 * "Ya'a Tamagu veveyolubegu qiduana, mana ya'a me egu qaiawa yawaigu yahawafelea be yaqisa ena 'ewa 'evivia.

18 Ge taha toga ana fata be yawaigu na'ewei 'iguyega. Ta 'esi ya'a yawaigu nana taugu egu nuenuega yahawafelea. Mana ya'a taugu egu 'abiluvine 'inega yahawafelea, ta wese egu 'abiluvine nana 'inega yawaiguna ena 'ewa

---

* **10:12:** Via 20:29   * **10:15:** Md 11:27; 1Ion 3:16   * **10:16:** Ais 56:8; Isi 34:23   * **10:17:** Fil 2:8-9

'eviviea. Ta ba'e yani diavona ena viaqidi Tamagu ena nuanua 'inega."

19 Ta Iesu ena vona diavona ba'e 'idiega ve'ae'aetoga give'ifoqeyea me Diu nuanidia.

20 'Inega vaidi 'idiega Iesu weaqina ivonaya, "Niboana luveifana ni'a 'wahalia ta luvekwavea. 'Inega ena vona ge wese kana noqoli!"

21 Ta wese vaidi i'awahaqiaqiea ivonaya, "Ge taha toga ana fata ba'e 'idewani navona 'aiqa 'eguma tauna ni'a vekwavakwava niboana luveifana 'inega. Ta wese niboana luveifana ge ana fata be matakwaya taha matana nagiaei!"

Iesu simana 'ifoqe vonigo tauna Yaubada Natuna

22 Guga'u ana tuta ni'a 'ifoqe, ta Vanue Gwalagwalana Sagalina ana wawa Anuka iviaqia Ielusalema 'inaya.

23 Ta Iesu tautauya vanue nana gamonaya taha di'we ana wawa Solomoni ena 'Ebevebasekwa 'inaya.

24 Ta wese me Diu omo'e 'inaya itoatoa ta Iesu ivavivilia ivoneaya, "O'a totutaya una vona aqiaqiema tau'u weaqiu? Ima'a nawale aba'eba'eyeu eu simana 'ifoqe weaqina, mana tomotau inuanua kavokavovo. Ta 'eguma o'a To'etoyavua nana, e 'inega una simana aqiaqi 'imaya!"

25 'Inega Iesu ve'iedi vonaya, "Ya'a ni'a yavonemi, ta omi'a egu vona ge oda vetumaqanea. Ya'a viaqa 'ebenuavoqana yaviaviaqidi Tamagu ana wawega, ta viaqa diavona ive'ita 'ifoqeyea ya'a togama.

²⁶ Ta ge oda vetumaqanegu, mana omi'a gebu egu sifiavo.

²⁷ Ya'a egu sifiavo bonagu inoqola aqiaqiea, ta ya'a yahalahalamanidi, ta taudina i'abi'abibodegu.

²⁸ * Ya'a yawai 'eno'eno vatayana yaneineidi, ta ge taha tuta ina 'aliga. Ta wese ge taha toga ana fata na'ewa 'eviviedi nimaguyega.

²⁹ Tamagu sifi diavona ni'a neigu, ta tauna yani qabuna veqidua va'inedi, 'inega ge taha toga ana fata na'ewedi Tamagu nimanega.

³⁰ Ta Tamagu be ya'a kavona 'aidegama."

³¹ Ta Ieisu ena vona ba'e weaqina me Diu wese dabo i'ewedi sabi ludabona.

³² Ta Ieisu vonedia, "Ya'a Tamagu ena nu-anua 'inega viaqa aqiaqi otaqidi ni'a yaviavi-aqidi. Ta 'idiega, toviaqa weaqina nuanuami ona luve'aligigu?"

³³ * 'Inega ive'iea ivonaya, "Ge wese eu viaqa weaqina ana ludabou, ta 'esi eu vona luveifana weaqina, mana o'a tomotau otaqa, ta tau'u uvon-avane vonigo o'a Yaubada."

³⁴ * 'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Omi'a emi lu-vine 'waya'wayavina 'inaya Yaubada vaina ami tovanugwetayavo 'idia vonaya, 'Ni'a yavonemi omi'a kavona vaina yaubadayavo.'

³⁵ Ta wese ni'a oalamaniana Yaubada ena vona ge ana fata be navedumaduma. Tovanugweta diavona Yaubada ena vona i'ewea, ta 'eguma Yaubada 'inamedi kavona vaina yaubadayavo 'idewani,

---

* **10:28:** Ion 3:16; 6:39 * **10:33:** Luvi 24:16 * **10:34:** Same 82:6

³⁶ 'inega tola'ai weaqina omi'a ovonaya be ya'a eda vonaveifa tuta nana yavonaya vonigo ya'a Yaubada Natuna? Mana Yaubada ya'a Gwalagwalagu vetunegu yamai omi'a totoa bwa'obwa'o 'imia sabi iulami.

³⁷ Ta yavona aqiaqiemi, ge daluaqiaqiemi be ona vetumaqanegu 'eguma ya'a ge Tamagu ena nuanua 'inega viaqa diavona eda viaqidi.

³⁸ * Ta 'eguma ya'a vaina yani 'ebenuavoqana nage viaqa waiwaidi yaviaviaqidi ta omi'a ge oda vetumaqanegu, 'inega luaqiaqiemi be viaqa diavona ona vetumaqanedi. Ta ba'e 'inega ana fata ona alamania vonigo ya'a be Tamagu 'aidegama."

³⁹ 'Inega wese itovoi vonigo ida kafia, ta igi'waqiea 'abo dena tauya.

⁴⁰ * 'Inega Ieisu 'evivi tauya go'ila Iolidani mali di'wenaya, lova di'we nana 'inaya Ioni To-givebabitaiso tomotau givebabitaisodi, ta omo'e 'inaya toa.

⁴¹ Ta ena toa nana 'inaya tomotau koyadi imai 'inaya ta ivoneaya, "Ioni ge taha viaqa waiwaidi daviaqidi, ta 'esi ena vonayavo Ieisu weaqina yani qabuna vonahaqiaqi."

⁴² Ta tomai diavona 'idiega wese qabudi ivetumaqana Ieisu 'inaya.

11

Lasalo ena 'aliga weaqina

1-2 * Taha 'oloto ana wawa Lasalo 'abaga Bedani 'inaya toatoa ma novunavo Meli ta Mata. Ta ba'e

---

* **10:38:** Ion 14:10-11   * **10:40:** Ion 1:28   * **11:1-2:** Lk 10:38-39; Ion 12:3

Meli nana lova bunama meilana aqiaqi otaqina guiwaqia Kaiwabu 'inaya, ta debanega 'aqena talaveayea. Ta Lasalo nana vihiqa ni'a lobeaa.

³ Inega novunavo Iesu ana vale ivetunea ivonaya, "Kaiwabu, ia otaqiu ni'a vevihiaq."

⁴* Ta tuta nana Iesu valena noqolia 'inega vonaya, "Iagu Lasalo ba'e vihiqi nana 'inega ge wese yawaina nagumwala. Ta 'esi ba'e 'inega Yaubada awatubo nalobeaa tomotau 'idiega, ta wese ya'a Natuna ba'e yani nana 'inega awatubo ena lobeaa."

⁵ Mata ma taina Meli ta novudi Lasalo Iesu veyolubedi qiduaana.

⁶ Ta tuta nana Lasalo ena vihiqa valena noqolia ge datauya 'idia, ta 'esi toaya 'aubena magilafuna di'we nana 'inaya.

⁷ Inega ana to'abibodayavo vonedi vonaya, "Kana 'evivi di'we Iudia 'inaya!"

⁸ Ta ive'iea ivonaya, "Tove'ita, ge tuta kuena gumwala me Diu nuanuadi be ina ludabou, 'inega tola'ai weaqina nuanuau una 'evivi omo'e 'inaya?"

⁹ Ta Iesu vonedia, "'Aubena 'aidega 'aidega 'idia simatala kana 'itea 'awa'awai 'inega be lavilavi 'inaya, e 'inega tomotau adi fata be ina luyaba dadana ta ge ina veilage, mana bwa'obwa'o ana simatala ni'a mai ta ba'e simatala nana 'inega i'ita'ita.

¹⁰ Ta 'esi 'eguma velovelovana gamonaya itautauya 'inega 'aqedi ina vetufea, mana ge taha simatala da'eno'eno."

¹¹ Iesu ba'e 'idewani vona 'aiqa, ta 'abiboda wese ena vona luvetomanea vonaya, "Iada Lasalo

---

* 11:4: Ion 9:3

ni'a 'eno motaiva, ta ena tauya 'inaya sabi divanona."

¹² 'Inega ana to'abibodayavo ena vona ive'iea ivonaya, "Kaiwabu, 'eguma 'eno'eno 'inega wese naveaqaqi."

¹³ Ieisu ba'e vona diavona 'idiega Lasalo ena 'aliga weaqina vonavona, ta ana to'abibodayavo ivonaya be davanavona 'wafi ena 'eno motaiva weaqina.

¹⁴ 'Inega Ieisu vona tunutunuqina 'inega vonedia, "Lasalo yawaina ni'a gumwala.

¹⁵ Ta ge eda tauya 'inaya tuta nana nawale mayawaina toatoa, ta ba'e weaqina yaqaiqaiawa, mana ba'e 'inega emi vetumaqana 'iguya ana fata navewaiwai. 'Inega ada luaqiaqi be kana tauya 'inaya kana 'itea."

¹⁶ * To'abiboda taha ana wawa Tomasi, ta wese igabea Didimasi (wawa nana ana givila didilualua), tauna to'abiboda enavo vonedi vonaya, "E ita'a wese katauya, ta Ieisu maega kana 'aliga!"

Ieisu iana Lasalo novunavo Mata be Meli vona iuledi

¹⁷ Ta tuta nana Ieisu ni'a 'ifoqe 'abaga Bedani 'inaya, 'inega tomotau edi veqae 'inega noqolia vonigo Lasalo 'aubena foa gumwala ni'a itavunia.

¹⁸ Ta Bedani ge daveluluvai Ielusalema 'inega ta ana kue kavona kilomita toi 'idewani,

¹⁹ ta me Diu qabudi ni'a imai Mata ma taina Meli 'idia sabi vona iuladi, mana inuavita novudi ena 'aliga weaqina.

---

* **11:16:** Mk 14:31

20 Tuta nana Mata Iesu ena mai valena noqolia 'inega vanuega 'ifoqe tauya sabi 'itana, ta Meli nawale vanuea toatoa.

21 'Inega Mata Iesu 'inaya vonaya, "Kaiwabu, 'eguma o'a ba'idia uda toatoa, 'inega novugu ge wese da'aliga.

22 Ge uda mai, ta tua yahalamani aqiaqiea ba'itagana 'eguma toyani weaqina una venoqi Yaubada 'inaya e wese naneiu."

23 'Inega Iesu voneaya, "Novuhu mayawaina naya'itoto 'evivi."

24 * Ta Mata ve'iea vonaya, "E ni'a yahalamania nawale 'aubena 'ebeluo'ova 'inaya novugu to'aliga qabudi maega ina ya'itoto 'evivi."

25 'Inega Iesu vonea vonaya, "Ya'a ya'itoto 'evivi ta wese yawai vataya 'iuna. 'Eguma taha toga vevetumaqanegu ta na'aliga, 'inega tauna mayawaina nawale toatoa.

26 Ta togama mayawaina toatoa ta vevetumaqana 'iguya ge wese na'aliga. Mata, nage egu vona ba'e uvetumaqanea?"

27 * 'Inega Mata vonaya, "Kaiwabu, vonahaqiaqi, tuta qabuna yavevetumaqaneu o'a To'etoyavua nana Yaubada Natuna. O'a lova Yaubada vona fofofola eu mai bwa'obwa'oya weaqina."

28 Ena vona ba'e 'abibodanaya 'evivi tauya vanuea ta taina Meli gabea mai itauya tufinaya ta voneaya, "Tove'ita nana ni'a mai ta nuanuana na'iteu."

---

* 11:24: Ion 6:40   * 11:27: Ion 6:69

29 Ta tuta nana Meli ba'e noqolia 'inega lukwayavonega ya'itoto tauya Ieisu sabi 'itana.

30 Ieisu nawale ge dalugu 'abaga nana gamonaya ta 'esi Mata maega edi 'ebeveloba 'inaya nawale toatoa.

31 Ta me Diu Meli maega itoatoa vanuea sabi vona iulana taudi i'itea lukwayavonega 'ifo'ifoqe 'inega ivonaya be datautauya deba'unuya sabi dou. 'Inega itala'obeia itauya omo'e 'inaya.

32 Tuta nana Meli ni'a 'ifoqe ta Ieisu 'itea 'inega iwa'odu 'aqenaya ta voneaya, "Kaiwabu, 'eguma o'a ba'idiana 'inega novugu ge wese da'ali'aliga."

33 Ta tuta nana Ieisu Meli ena dou 'itea ta wese tomotau qabudi edi duvoyavoya noqolia 'inega nuana vita qiduana.

34 'Inega Ieisu vetala'aiedi vonaya, "Ma'inaya 'wafina oa'uya?"

Ta ivoneaya, "Kaiwabu umai, ana ve'iteu."

35 Ta Ieisu dou.

36 'Inega me Diu ivonaya, "O'itei, iana veveyolubea qiduana!"

37 * Ta vaidi 'idiega ivonaya, "Ba'e 'oloto nana lova matakwaya taha matana giaea, 'inega lu-aqiaqiea be iana ba'e wese daiulei be yaqisa ge da'aliga, waisa?"

Ieisu Lasalo giveya'itotoya 'aligega

38 Ta wese Ieisu giwalinaya visiqa qiduana lutionovia, 'inega tauya Lasalo ana deba'unuya. Ta deba'unu nana kavona vatu'ubu, ta 'awana dabo beabeanega ni'a ivetovolo bodea.

39 'Inega Ieisu vonedia, "Dabo nana o'uvekawawei!"

---

* 11:37: Ion 9:6-7

Ta to'aliga nana novuna Mata vonaya, "Kai-wabu, ni'a 'aubena foa gumwala ia'ukwaivea, 'inega meila luveifa otaqina nawale na'ifoqe."

⁴⁰ Ta Ieisu ve'iea vonaya, "Mata, tawadega yavoneu 'eguma o'a ni'a uvetumaqanegu 'inega ana fata Yaubada ena waiwai una 'itea."

⁴¹ Tuata dabo nana i'uvekawawea. 'Inega Ieisu 'ita vane mahalaya ta vonaya, "Tamagu, yalulukaiwa 'iuya mana o'a unoqonoqoligu.

⁴² Ta yahalamani aqiaqiea o'a tuta qabuna unoqonoqoligu, ta tua bonagu qiduanega ni'a yalukaiwa 'iuya, be yaqisa ba'e tomotau diavona ina vetumaqana vonigo o'a uvetunegu yamai 'idia."

⁴³ Ieisu Tamana vonea gumwala, 'inega bonana qiduanega gaba vonaya, "Lasalo, u'ifoqe mai!"

⁴⁴ 'Inega to'aliga nana 'ifoqe mai, ta nimana be wese 'aqena umaumadi kaleko wadawadaeadi 'idiega. Ta wese 'iawana ma umana kalekoyega.

Ta Ieisu vonedi vonaya, "Deba'unu ana kalekoy-avo ona 'ewa yavuledi ta ona 'abifelei natauya yavuyavuina."

*Idima govaqa ma'oda Ieisu ina luve'aliga 'aiqei
(Madiu 26:1-5; Maki 14:1-2; Luke 22:1-2)*

⁴⁵ * Me Diu diavona taudi imai Meli sabi vayausina vita nana weaqina Ieisu ena viaqa wai-waina i'itea, 'inega 'idiega 'eala edi vetumaqana ia'uya 'inaya.

⁴⁶ * Ta 'esi vaidi 'idiega itauya Falisiavo 'idia ta isimana 'ifoqe Ieisu ena viaqa weaqina.

---

* **11:45:** Ion 7:31   * **11:46:** Lk 16:31

⁴⁷ 'Inega toveguba qiduqiduadi ta wese Falisi-avo edi kaniselayavo igaba va'auqidi sabi veqae Ieisu weaqina. 'Inega taudiega nuanidia ivonaya, "Ma'oda kana viaqa 'aiqa? Omo'e 'oloto nana viaqa waiwaidi 'ebenuavoqana viaviaqidi tomotau matadia.

⁴⁸ Eguma kana 'iteamo nawale tomotau qabudi ina vetumaqanea, ta 'inega me Loma ina mai ta eda Vanue Gwalagwalana ta wese eda tomotauyavo ina luvegwamumuidi."

⁴⁹ Ta omo'e ya'wala nana 'inaya toveguba edi tovanugweta ana wawa Kaiafa tauna wese taha kanisela vonedi vonaya, "Ma'oda 'inega ovevek-wavakwava?

⁵⁰ Nage nuami ge da'eqa'ui vonigo ge yani aqiaqina 'eguma tomotau qabuda kana veilage, ta 'esi yani aqiaqi otaqina 'eguma 'oloto 'aideganamo na'aliga tomotau qabuda weaqida."

⁵¹ Ta Kaiafa nana ge taunega ena nuanua 'inega ba'e vona nana da'inanei, ta 'esi Yaubada ena ven-uaha'u 'inega ba'e 'idewani Ieisu weaqina madusi-mana 'ifoqe, mana tauna toveguba edi tovanugweta ba'e ya'wala nana gamonaya.

⁵²* Ta ba'e simana nana Ieisu ena 'aliga weaqina ge me Isileli dimo weaqidi davonavona, ta 'esi Yaubada nuanuana natunavo itoatoa mali di'we be mali di'we 'idia nava'auqidi naluvetubedi ta ina ve'aidega 'aliga nana 'inega.

⁵³* Ta omo'e tuta nana 'inega me Diu edi kaniselayavo idima govaqa ma'oda Ieisu ina luve'aliga 'aiqei.

---

* **11:52:** Ion 10:16   * **11:53:** Ion 5:18

⁵⁴ Ta edi dima govaqa weaqina Ieisu ena viaqayavo tomotau nuanidia givelua'uya ta Ielusalema nogea. 'Inega tauya taha 'abaga ana wawa Efilami 'inaya, ta 'abaga nana di'we 'ava'ava di'wenaya. Ta omo'e 'inaya ana to'abibodayavo maega itoa.

⁵⁵ Me Diu edi 'ebenuave'avina qiduana ana wawa 'Auvivia Sagalina ni'a vadi'wea, 'inega tomotau qabudi di'we taha taha 'idiega i'watovu imai Ielusalema 'inaya sabi givevunavunaqidi viaqa taha taha 'idiega, mana edi ilivu 'idewani.

⁵⁶ Me Diu edi kaniselayavo nawale Ieisu isalisalia. Ta Vanue Gwalagwalana 'inaya itoatoa iveveqae, ta taudiega nuanidia ivetala'aiedi ivonaya, "Ma'oda onuanua 'aiqa, nage Ieisu nana namai ba'e sagali nana gamonaya, nage gebu?"

⁵⁷ Ta toveguba qiduqiduadi be wese Falisiavo edi luvine waiwaina ia'uya 'eguma taha toga Ieisu na'ita lobeia, e 'inega lukwayavonega navematam-agilafuyedi be yaqisa ina kafia.

12

Meli bunama iwaqia Ieisu 'inaya (Madiu 26:6-13; Maki 14:3-9)

¹ * 'Aubena sikisi 'inaya 'Auvivia Sagalina nave'ale, 'inega Ieisu lugu 'evivi Lasalo ena 'abaga Bedani 'inaya. Ta ba'e Lasalo nana Ieisu lova giveya'itoto 'eviviea 'aligega.

² * 'Abwaga ni'a i'iva'ava'aia Ieisu sabi 'amayabana. 'Inega Mata 'abwaga nana dedea,

---

* **12:1:** Ion 11:1,43   * **12:2:** Lk 10:40

ta tomotau ni'a itoa vivilia 'ai nana 'inaya, ta wese Lasalo toabui Ieisu maega sabi 'ai.

3* 'Inega Meli taha bunama ana wawa nadi ma botolina tufwana 'ena'ina 'ewea. Bunama nana ana ve'ia qiduana ta meilana aqiaqina. Ta Meli Ieisu 'aqenaya guiwaqia, ta 'abiboda debanega talaveyeya. Ta bunama nana 'inega meila aqiaqi otaqina 'ifoqe, ta vanue gamona qabuna tu'i'ihia.

4 Ta Ieisu ana to'abiboda taha ana wawa Iudasa Isakaliota nawale Ieisu nasuluvea wese toatoa, ta ba'e Iudasa nana Meli ena viaqa ge da'awahaqiaqiea, 'inega vonaya,

5 "Tola'ai weaqina ba'e bunama nana ge davegimwaneyei, ta manena lukwalukwadi daneidi? Mana ana ve'ia qiduana, kavona tofewa taha ana ve'ia ya'wala 'aidegana gamonaya."

6 Ena vona ba'e 'edewani mana tauna to'abiboda dina edi mane ana to'itamaki. Ta tauna ge danuanua lukwalukwadi weaqidi, ta 'esi ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana tuta qabuna taunega mane nana 'idiega vanavanawala.

7 Ta Ieisu Iudasa ena vona ve'iea vonaya, "Unogeamo! Ba'e viaqa nana 'inega 'iva'ava'aigu agu tavuna weaqina.

8* Omi'a emi toa bwa'obwa'o 'inaya tuta qabuna lukwalukwadi maega otoatoa, ta ya'a ge tuta qabuna ba'idia omi'a maega kana toatoa."

9 Ieisu nawale vonavona 'inega tomotau qabudi valena inoqolia 'inega imai sabi 'itana. Ta wese nuanuadi Lasalo ina 'itea, mana lova Ieisu 'oloto nana giveya'itoto 'eviviea 'aligea.

---

* 12:3: Lk 7:37-38   * 12:8: Luve 15:11

10 'Inega toveguba qiduqiduadi wese ivedi-
madima govaqa Lasalo sabi luve'aligina,

11 * mana tauna ana giveya'itoto 'evivi 'inega
me Diu 'eala ivavaukamana Ieisu 'inaya ta edi
vetumaqana ia'ua'uya 'inaya.

Ieisu ena lugu Ielusalema 'inaya

(Madiu 21:1-11; Maki 11:1-11; Luke 9:28-40)

12 Mahala vulihia 'inega 'Auvivia Sagalina ana
toyo'oyavo Ieisu ena mai Ielusalema weaqina
valena inoqolia,

13 * 'inega magimagi 'waena i'ewedi ta i'ifoqe
'abagega sabi 'ebe'ewana, ta ikolua ivonaya,
"Osana!

Yaubada kana awatuboya!

Yaubada, nuanuama tauna maimai

Kaiwabu ana wawega una vona veyolubea.

Tauna ima'a me Isileli

ema Kini una vona veyolubea!"

14 Ieisu taha yubai doniki kekeyavauna lobeana ta
geluya, 'idewani vona 'waya'wayavina 'eno'eno
Buki Nugwenugweina 'inaya vonaya,

15 * "O'a Saioni natuna mevavineu,
ge una mwaniniva,
u'itei, eu Kini doniki kekeyavauna
gwavunaya gelu maimai."

16 * Ta tuta nana ba'e yani nana 'ifoqe Ieisu 'inaya,
'inega ana to'abibodayavo ge nuadi da'eqa'ui
ana alamani weaqina. Ta 'esi 'abibodanaya,
tuta nana Yaubada ena viaqa aqiaqi otaqina 'inega
Ieisu 'aligege giveya'itoto 'eviviea, e 'inega Buki

* 12:11: Ion 11:45 * 12:13: Same 118:25-26; Ion 1:49 * 12:15:

Sek 9:9 * 12:16: Ion 2:22

Nugwenugweina ena simana Ieisu weaqina inu-ave'avinia vonigo ba'e yani nana na'ifoqe 'inaya.

17 Ta tomotau qabudi lova Ieisu maega itoatoa tuta nana Lasalo gabea deba'unuyega ta giveya'itotoya 'aligega, taudina nawale Ieisu Valena iyawayawala dadanea tomotau 'idia.

18 Ta ena viaqa waiwaina be 'ebenuavoqana tomotau qabudi inoqolia, 'inega i'ifoqe 'abagega sabi damwabodana.

19 'Inega Falisiavo taudiega nuanidia ivonaya, "O'itei, ita'a ge ada fata kana givelua'ui! Tomotau qabudi i'abi'abibodea!"

Ieisu madusimana ena 'aliga weaqina

20 Ta wese vaidi me Guliki ni'a i'watovu mai sabi tafwalolo sagali nana 'inaya.

21 Ta wese Filifi ni'a mai sagali nana 'inaya, tauna ena 'abaga Bedesaida di'we Galili gamonaya. Ta me Guliki dina itauya Filifi 'inaya, ta ivoneaya, "Kaiwabu, ima'a nuanuama Ieisu ana 'itea."

22 Ta Filifi iana Anidulu vonea me Guliki edi nu-
anua weaqina. 'Inega magilafudina itauya Ieisu 'inaya ta ivonea me Guliki weaqidi.

23 * 'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Tuta ni'a mai be Yaubada nave'ita 'ifoqeyea Natuna ena aqiaqi otaqa.

24 * Yavona aqiaqiemi, 'eguma witi vewanina ge nahavuta bwa'obwa'o gamonaya be na'aliga, e 'inega ge wese naveve'eala. Ta 'esi'eguma na'aliga e 'inega wese vewanina nave'eala.

---

* 12:23: Ion 13:31-32; 17:1   * 12:24: 1Kol 15:36

25 * Tomeqabu edi tuta toa bwa'obwa'oya ta yawaidi ivegagalea ina luve'waivia. Ta 'esi tomeqabu yawaidi ina awafelea taudina yawai vataya ina lobeia.

26 Ta wese tomeqabu ivetofewa weaqigu luaqi-aqiedi be ina 'abibodegu, ta ma'inaya yatoatoa e omo'e 'inaya wese egu tofewa kavovo ina toatoa. Ta tomeqabu ivetofewa weaqigu taudina wese Tamagu na'amayabedi.

27 * "Giwalguyega nuavita qiduana yalulutonovia. 'Inega nuagu voqana ta ge eda alamania tola'ai ena vonei. Nage ena vonaya, 'Tamagu, una 'etoyavuigu ba'e vita nana 'inega.' Ta gebu, mana ya'a yamai ba'e vita nana weaqina, ta ge wese mali 'iu weaqina.

28 Tamagu, ba'e 'inega au wawa awatubo nalobeia."

'Inega taha bona mahalega 'ifoqe, vonaya, "Ya'a awatubo ni'a yalobeia agu wawa 'inega. Ta wese nawale agu wawa awatubo naloba 'eviviea."

29 Ta qabu diavona omo'e 'inaya itoatoa ta bona nana inoqolia ivonaya be yavalata danununuqa, ta wese vaidi ivonaya be Yaubada ena tovale'ewa taha davonavona Ieisu 'inaya.

30 'Inega Ieisu qabu dina vonedi vonaya, "Omo'e bona nana ena vona omi'a ami iula weaqina, ta ge ya'a agu iula weaqina.

31 Ba'itagana luvine ana tuta ni'a 'ifoqe totoa bwa'obwa'o 'idia. Ta wese ba'itagana Yaubada bwa'obwa'o ana toluvine na'wavina 'ifoqeyea.

---

* 12:25: Md 16:25   * 12:27: Same 6:3; 42:5; Md 26:38

32 * Ta tuta nana ina givaneqegu bwa'obwa'oyega 'inega ya'a tomotau qabudi ena miedi 'iguya."

33 * Ba'e vona nana 'inega ve'itayea ma'oda tauna na'aliga 'aiqa.

34 * 'Inega qabu diavona ive'iea ivonaya, "Ima'a ema luvine 'inaya ni'a anoqolia vonigo Keliso natoa vataya, 'inega o'a tola'ai weaqina uvonaya be Tomotau Natuna ina givaneqea? Ta ba'e Tomotau Natuna, tauna togama?"

35 * 'Inega Iesu vonedi, vonaya, "Omi'a simatala nana tuta kukusana namo 'imia na'eno'eno, 'inega ona tauya tuta nana simatala nana nawale 'eno'eno 'imia, mana tuta goyona 'inaya velovelovana navewaiwai va'inemi. Ta 'eguma taha tomotau tautauya velovelovana 'inaya, 'inega ge dahalamaniaman ma'inaya tautauya.

36 * Ta 'esi emi vetumaqana ona a'uya simatala nana 'inaya tuta nana nawale 'imia 'eno'eno, be yaqisa omi'a kavona simatala nana natunavo."

Iesu ena vona ba'e lu'ovoia, 'inega nogedi ta 'waiva 'idiega.

Me Diu nawale ge ida vetumaqana Iesu 'inaya

37 Iesu viaqa waiwaidi ni'a viaqidi matadia, ta tua ge nuanuadi ina vetumaqanea.

38 * Ta ba'e 'inega tovesimasimana Aisea ena vona ana aqiaqi 'ifoqe, vonaya,

---

* 12:32: Ion 3:14 * 12:33: Ion 19:6 * 12:34: Same 110:4; Ais 9:7; Dan 7:14 * 12:35: Ion 8:12 * 12:36: Efe 5:8 * 12:38: Ais 53:1

“Kaiwabu,
 togama ema lugaihi davetumaqanei?
 Ge taha toga!

Ta wese eda Kaiwabu ena waiwai
 ve'ita 'ifoqeyea,
 ta ge taha toga da'awahaqiaqiea.”

³⁹ Ta ba'e 'iu nana 'inega ge adi fata ina vetu-
 maqana, mana Aisea wese Buki Nugwenugweina
 'inaya simana vonaya,

⁴⁰ * “Yaubada matadi ni'a givekwayea
 ta wese giwalidi givefa'alia,
 'inega ge adi fata

matadiega ina 'ita,
 ta wese ge adi fata
 nuadi na'eqa'ui giwalidiega,
 ta ge adi fata ina nuagivila 'iguya,
 mana 'eguma ida nuagivila
 'inega ya'a eda giveaqiaqiedi.”

⁴¹ * Aisea ba'e vona diavona 'wayavidi, mana
 tauna lova Ieisu ena aqiaqi otaqa 'itea 'inega wese
 weaqina simana.

⁴² * Ta wese me Diu edi tovanugwetayavo
 koyadi Ieisu ivetumaqanea. Ta edi vetumaqana
 weaqina ge ida simana 'ifoqeyea, mana
 imwaniniva Falisi weaqidi vonigo ina
 a'u'ifoqeyedi vanue tafwalolo 'inega.

⁴³ * Mana tovanugweta diavona nuanuadi
 qiduana ina tovoloto motau matadia ta ina
 'awahaqiaqiedi, ta ge ida nuanua qiduana
 Yaubada ena 'awahaqiaqi 'idia weaqina.

---

* **12:40:** Ais 6:10   * **12:41:** Ais 6:1   * **12:42:** Ion 9:22   * **12:43:**
 Ion 5:44

44 'Inega Ieisu bonana qiduanega vonaya, “Eguma taha toga vevetumaqanegu, 'inega tomotau nana ge ya'agumo davevetumaqanegu, ta 'esi agu Tovetune wese vevetumaqanea.

45 * Ta tuta nana tovetumaqana nana 'ite'itegu, 'inega wese agu Tovetune 'ite'itea.

46 Ya'a yamai bwa'obwa'oya kavona simatala 'idewani, be yaqisa tomeqabu ivevetumaqanegu ge wese velovelovana 'inaya ina tautauya.

47 * “Ta 'eguma taha toga egu vona noqonoqolia ta ge damatayagea, 'inega ge wese ena luvinei, mana ya'a ge eda mai bwa'obwa'oya tomotau sabi luvinedi, ta 'esi yamai sabi 'etoyavuidi.

48 Ta tomeqabu inogenogegu ta egu vona ge ida 'awahaqiaqiea adi toluvine toatoa. Ta egu vona diavona ni'a ya'inatedi taudi ina luvinedi 'aubena ana 'ebelu'ovoa 'inaya.

49 Ba'e egu vona diavona vonahaqiaqi, mana ge taugu egu luvine 'inega eda vonavona, ta 'esi agu Tovetune Tamagu ena nuanua 'inega luvinegu tola'ai ena vonayea ta wese ma'oda 'inega vona diavona ena vona 'aiqedi.

50 Ta yahalamani aqiaqiea vonigo ba'e luvine nana 'inega tomotau toa vataya ina lobe. 'Inega tola'ai Tamagu vonayea 'iguya ya'a wese 'idewani yavonavonayea.”

13

Ieisu ana to'abibodayavo 'aqedi lu'utuya

¹ Tuta goyona 'inaya 'Auvivia Sagalina nave'ale. Ta Ieisu ni'a alamania ena tuta ni'a 'ifoqe be

* 12:45: Ion 14:9   * 12:47: Ion 3:17

bwa'obwa'o nanogea ta natuya Tamana 'inaya. 'Inega nuanuana ena veyoluba qidua va'inena nave'itayea ana to'abibodayavo 'idia.

²* Lavilavi 'inaya iva'auta 'ai ve'wani weaqina. Ta Seitani ena nuanua ni'a a'uya Saimoni Isakaliota natuna Iudasa giwalinaya be Iesu nasuluvea.

³* Ta Iesu ni'a alamanía Tamana yani qabuna a'uya ena luvine 'ayanaya. Ta wese ni'a alamanía tauna mai Yaubada 'inega, ta wese na'evivi 'inaya.

⁴'Inega 'ai nana nuaninaya Iesu ya'itoto, ta ana kwakwalufai valilia 'inega tawelo 'ewea ta tolobwanaya yoqonia.

⁵'Abiboda go'ila guiwaqia gaebaya ta ana to'abibodayavo 'aqedi lu'utuya, ta tawelo nana tolobwanaya 'inega 'aqedi talaveayedi.

⁶'Inega wese mai Saimoni Fita 'inaya 'aqena sabi 'utuna, 'inega Saimoni voneaya, "Kaiwabu, nage o'a 'aqegu una lu'utudi?"

⁷Ta Iesu ve'iea vonaya, "Ba'itagana ge nuau da'eqa'uya tola'ai yaviaviaqia 'iuya, ta 'esi nawale una alamanía."

⁸'Inega Saimoni Fita vonaya, "Gebu, ge wese daluaqiaqieu be 'aqegu una lu'utudi!"

Ta Iesu ve'iea vonaya, "Eguma ya'a ge ena 'utuhu, 'inega o'a ge wese egu tomotau aqiaqi."

⁹'Inega Fita voneaya, "Kaiwabu, ge 'aqegumo una lu'utudi, ta 'esi nimagu ta wese 'unu'unugu maega."

¹⁰* Ta Iesu voneaya, "Eguma taha tomotau ni'a uweta, 'inega 'wafina qabuna ni'a vevunavunaqa

---

* **13:2:** Lk 22:3; Ion 13:27   * **13:3:** Ion 3:35; 16:28   * **13:10:** Ion 15:3; 6:64,70-71

ta 'esi 'aqenamo nalu'utudi. Ta omi'a qabumi vunavunaqimi, ta 'esi ta'a mona 'imiega ge wese vunavunaqina."

¹¹ Ieisu ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana ni'au alamania togama nawale nasuluvea, ta ba'e 'inega vonedi ta'a mona 'idiega ge vunavunaqina.

¹² 'Aqedi lu'utudi gumwala, 'inega ana kwak-walufai 'autaona 'eviviea ta toabui ena 'ebetoaya. 'Inega vetala'aiedi vonaya, "Nage omi'a nuami 'eqa'uuya tola'ai yaviaviaqia 'imia?

¹³ Omi'a ogabegu Tove'ita ta wese Kaiwabu. Ta aqiaqina be 'idewana ona gabegu, mana ya'a emi Tove'ita ta wese emi Kaiwabu.

¹⁴ * 'Inega 'eguma ya'a emi Tove'ita ta wese emi Kaiwabu 'aqemi ni'a yalu'utudi, 'inega omi'a wese luaqiaqiemu be taumiega emiavo 'aqedi ona lu'utudi.

¹⁵ * Ya'a 'ebe'ita taha ni'a yave'itemi be yaqisa omi'a ona vetutumegu.

¹⁶ * Yavona aqiaqiemu, ge taha tofewa kavovo ena kaiwabu daveqidua va'inei, ta wese 'idewani ge taha tovaletuyana ana tovetune daveqidua va'inei.

¹⁷ Ba'e yani diavona ni'a oalamanidi, ta Yaubada navona veyolubemi 'eguma ona viaviaqidi.

Ieisu ana suluva weaqina vonavona

(Madiu 26:20-25; Maki 14:17-21; Luke 22:21-23)

¹⁸ * "Ta ya'a ge eda vonavona qabumi weaqimi. Ta omi'a vevenua'ivinimi ni'a yahalamanimi. Ta ba'e 'inega Buki Nugwenugweina ana aqiaqi

* **13:14:** Md 20:28; Lk 22:27   * **13:15:** Fil 2:5; Kol 3:13; 1Fit 2:21

* **13:16:** Md 10:24   * **13:18:** Same 41:9

na'ifoqe, vonaya, "Oloto nana ya'a maega a'ai'ai, taunana ni'a vevoalanegu."

19 * Ba'e yani nana weaqina yamaduvonemi, ta 'abiboda nalu'ifoqe aqiaqi, be yaqisa tuta nana ni'a 'ifo'ifoqe ona vetumaqanegu ya'a tauguna weaqigu yavonavona.

20 * Yavona aqiaqiemi, 'eguma ya'a taha toga ena vetunei ta tomotau ina 'awahaqiaqiea, e 'inega ya'a wese i'awahaqiaqiegu. Ta tomeqabu i'awahaqiaqiegu taudi wese agu Tovetune i'awahaqiaqiea."

21 Ieisu ena vona ba'e 'abibodanaya nuavita qid-uana lutonovia giwalinaya 'inega simana 'ifoqe vonedia, "Yavona aqiaqiemi, omi'a tuwelo mina nuanimiega taha iami nawale nasuluvegu."

22 'Inega ana to'abibodayavo ive'ita matana, ta inuanua togama weaqina Ieisu vonavona.

23 Ieisu ana to'abiboda taha veveyolubea qid-uana, ta ba'e to'abiboda nana toatoa teboloya Ieisu di'wenaya.

24 Ta Saimoni Fita nuanuana nahalamaniana togama weaqina Ieisu vonavona, e 'inega Saimoni to'abiboda nana lumata'ifilagatea be Ieisu nave-tala'aiea yani nana weaqina.

25 'Inega to'abiboda nana tununaqo Ieisu 'inaya ta vetala'aiea vonaya, "Kaiwabu, togama 'imega weaqina uvonavona?"

26 'Inega Ieisu ve'iea vonaya, "Ya'a beledi ena 'ewei ena 'aubwa'uya du'waya, ta togama weaqina yavonavona e taunana beledi nana ena neia."

---

* 13:19: Ion 14:29; 16:4 * 13:20: Md 10:40

'Inega Ieisu beledi 'ewei ta 'aubwa'uya ta ve'ineiea Iudasa Isakaliota 'inaya, tauna Saimoni natuna.

27* Ta tuta nana Iudasa beledi nana 'ewea, 'inega Seitani lugu 'inaya.

'Inega Ieisu voneaya, "Tola'ai 'iba'igo una viaqi, e 'inega lukwayavonega una viaqia."

28 Ta Ieisu ena vona Iudasa 'inaya weaqina ge taha toga to'ai diavona 'idiega danua'eqa'ui.

29 'Inega vaidi inuaia vonigo Ieisu davonavona Iudasa 'inaya 'abwaga sabi gimwanena 'Auvivia Sagalina weaqina, ta wese vaidi ivonaya be Ieisu davonavona 'inaya natauya lukwalukwadi sabi iuladi, mana Iudasa to'abiboda dina edi mane 'ita'itamakia.

30 Tuta nana Iudasa beledi nana 'ewea 'inega tutuvila tauya. Ta ni'a velovanea.

Ieisu luvine vauvauna neidi

31* Iudasa ena tauya 'abibodanaya Ieisu vonaya, "Ba'itagana Tomotau Natuna ena aqiaqi otaqa ni'a 'ifoqe, ta wese ba'itagana Yaubada ena aqiaqi otaqa ni'a 'ifoqe Tomotau Natuna 'inega.

32* Ta 'eguma Yaubada ena aqiaqi otaqa Tomotau Natuna 'inega ni'a 'ifoqe, 'inega Yaubada wese Tomotau Natuna ena aqiaqi otaqa tauna 'inega nave'itayea tomotau 'idia. Ta ba'e yani nana Yaubada naviaqia lukwayavonega.*

33* Natugwavo, tuta kukusana namo ya'a omi'a maega kana toa. Ta 'inega omi'a ona saligu, ta

* **13:27:** Ion 13:2   * **13:31:** Ion 12:23   * **13:32:** Ion 17:5

* **13:32:** Ba'e laba nana ana 'ebeve'ale ge da'eno'eno 'wayavi nugwenugweidi 'idia.   * **13:33:** Ion 7:33-34

ona sali 'wayoqegu. Lova tola'ai me Diu yavonedi e ba'itagana omi'a wese 'idewani yavonavona 'aiqemi yavonaya, 'Ma'inaya yatautauya omi'a ge ami fata be ona wai 'inaya.'

³⁴ * "Taha luvine vauvauna yaneineimi ta ana alamani ba'e: Omi'a taumiega ma emiavo ona veyolubemi. Omi'a egu veyoluba qiduana 'imia ni'a oalamani aqiaqiea, ta omi'a wese mali tomotau 'idewani ona veyoluba 'aiqedi.

³⁵ Ta 'eguma taumiega ma emiavo 'idewani ona veveyolubemi, 'inega tomotau qabudi ina 'itemi ta ina alamania omi'a vonahaqiaqi agu to'abibodayavo."

*Iesu simana 'ifoqe Fita ena vegeqa weaqina
(Madiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Luke 22:31-34)*

³⁶ 'Inega Saimoni Fita vetala'aiea vonaya, "Kaiwabu, ma'inaya utautauya?"

Ta Iesu ve'iea vonaya, "Ba'itagana to'edia yatautauya o'a ge au fata una 'abibodegu, ta 'esi nawale una 'abibodegu."

³⁷ 'Inega wese vetala'aiea vonaya, "Kaiwabu, tola'ai weaqina ba'itagana ge agu fata ena 'abibodeu? Vonahaqiaqi, ya'a agu fata yawaigu ena awafelea o'a au ilafa weaqina."

³⁸ 'Inega Iesu voneaya, "Nage o'a ni'a u'iva'ava'aiu be au fata una 'aliga weaqigu, waisa? Ta 'esi yavona aqiaqieu, o'a tuta toi 'idia una vegeqegu, ta 'abiboda kamukamu nadou."

14

Iesu tauna 'Eda Yaubada 'inaya

* **13:34:** Ion 15:12,17; 1Ion 3:23; 2Ion 5

1 'Inega Ieisu vonedi vonaya, “Ge ona nuanua, ta 'esi Yaubada ona vetumaqanea, ta wese ya'a ona vetumaqanegu.

2 Tamagu ena vanuea sifaufa 'eala i'eno'eno, ta ya'a yatautauya 'inaya emi 'ebetoa sabi 'iva'ava'aina. Ta 'eguma egu vona ba'e ge vonahaqiaqi, 'inega ge wese eda vonevonemi.

3 * 'Inega ena tauya ta ena 'iva'ava'aia, ta 'abiboda ena 'evivi ena mai sabi 'ebe'ewami be yaqisa omi'a tuta qabuna ya'a maega egu di'we 'inaya kana toatoa.

4 Ta omi'a di'we nana 'inaya yatautauya ana 'eda ni'au oalamaniana.”

5 'Inega Tomasi Ieisu 'inaya vonaya, “Kaiwabu, ima'a ge ada alamaniana ma'inaya utautauya, 'inega ma'oda 'eda nana ana alamaniana 'aiqei?”

6 * 'Inega Ieisu vonea vonaya, “Ya'a 'Eda nana be Vonahaqiaqi ta wese Yawai 'iuna. Ta ge taha toga ana fata be nalugu Tamagu 'inaya mali 'edega, ta 'esi ya'a agu 'aidega otaqa 'iguyega nalugu.

7 * 'Eguma o'a uda alamaniana ya'a togama, 'inega wese Tamagu uda alamaniana. Ta 'esi tuta ba'e 'inega ni'au ualahalamaniana, ta wese ni'au u'ite'itea!”

8 'Inega Filifi vonaya, “Kaiwabu, Tamau nana una ve'itema ta matamega ana 'itea, 'inega bena'e ta'iwa ta ge wese taha tola'ai weaqina ana ve-tala'aieu.”

9 * 'Inega Ieisu ve'iea vonaya, “Filifi, ya'a omi'a maega tuta kuena katoatoa, ta nage o'a nawale ge uda alamanigu, waisa? Ta 'eguma taha toga

---

* 14:3: Ion 12:26 * 14:6: Ion 11:25; Lom 5:1-2 * 14:7: Ion 8:19

* 14:9: Ion 12:45; Kol 1:15; Ibe 1:3

ya'a ni'a 'itegu, e 'inega tauna wese Tamagu ni'a 'itea. 'Inega tola'ai weaqina uvonaya, "Tamau uve'itema"?

10 * Nage ge uda vetumaqanegu vonigo ya'a be Tamagu kavona 'aidegama, ge taha ada vedumaduma? Ta ba'e egu vonayavo 'iuya ge taugumo egu nuenuaga eda vonavonayedi, ta 'esi Tamagu mayawaina 'iguya toatoa ena nuanua viaviaqia 'iguyega.

11 * Ta tuta nana yavonevoneu vonigo ya'a be Tamagu kavona 'aidegama 'inega una vetumaqanegu. Ta 'eguma ge au fata be ba'e vona nana una vetumaqanei, 'inega luaqiaqieu be una vetumaqanegu egu viaqa 'ebenuavoqana be viaqa waiwaidi 'idiega.

12 * "Yavona aqiaqiemi, 'eguma taha toga vevetumaqanegu 'inega tauna ana fata egu viaqa waiwaidi wese naviaqidi. Ta wese ana fata viaqa waiwai va'inedi naviaqidi, ta 'abiboda egu viaqayavo, mana ya'a yatautauya Tamagu 'inaya.

13 * Ta 'eguma agu wawega toyani weaqina ona venoqiegu, 'inega ya'a ena ve'iea, mana ya'a egu viaqayavo 'idiega Tamagu awatubo lobelobea.

14 Vonahaqiaqi, 'eguma yani taha taha weaqina agu wawega ona venoqiegu, e 'inega ya'a wese ena ve'iea.

Iesu ena vona fofofola Niboana Gwalagwalana weaqina

---

* **14:10:** Ion 12:49   * **14:11:** Ion 10:38   * **14:12:** Mk 16:19-20

* **14:13:** Md 7:7; Ion 15:16

15 * “Ta ’eguma omi’a oveveyolubegu ’inega tola’ai ni’a yavonayedi ’imia ona matayagedi.

16 * ’Inega Tamagu ena venoqiea ta Toiula taha wese navetunei namai ’imia ta tuta qabuna maega ona toatoa,

17 * ta tauna vonahaqiaqi Niboanina. Ta bwa’obwa’o ana tomotauyavo Niboani nana ge ina ’awahaqiaqiei, mana ge ida ’itei ta ge ida alamania. Ta ’esi omi’a ni’a oalamaniania, mana tauna omi’a maega otoatoa, ta wese tauna giwalimia ’eno’eno.

18 Ta ya’a ge wese ena nogemi be ona veta-matama geqa, ta ’esi ena mai ’imia.

19 Tuta kukusana ’inaya totoa bwa’obwa’o ge wese ina ’itegu, ta ’esi omi’a ona ’itegu, mana ya’a ena yawaha ’evivi ta ’inega omi’a wese mayawaimi ona toatoa.

20 * Ta tuta nana ena ya’itoto ’evivi ’aligea, ’inega omi’a ona alamani aqiaqiea vonigo ya’a be Tamagu ’aidegama, ta wese omi’a be ya’a ’aidegada.

21 Ta tomeqabu egu vonayavo ivelumata-matayagedi taudina wese iveveyolubegu. Ta Tamagu naveyolubedi, mana taudi iveveyolubegu, ta ya’a wese ena veyolubedi. Ta tauguyega ena ve’ita ’ifoqeyegu taudi ’aidega ’aidega matadia.”

22 Ta Ieisu ana to’abiboda ’idiega Iudasa magilafudi itoatoa. Taha Iudasa Isakaliota ta wese mali Iudasa. ’Inega mali Iudasa nana Ieisu

---

* 14:15: Ion 15:10; 1Ion 5:3   * 14:16: Ion 14:26; 15:26; 16:7

* 14:17: Ion 16:13   * 14:20: Ion 17:21-23

'inaya vonaya, “Kaiwabu, tola'ai weaqina ima'a mamu 'imaya una ve'ita 'ifoqeyeu, ta gebu totoa bwa'obwa'o qabudi 'idia?”

²³ Ta Ieisu voneaya, “Eguma taha toga veyoluba aqiaqiegu 'inega egu vonayavo namatayagedi. 'Inega Tamagu naveyolubea ta ima'a ana mai 'inaya ta maega ana toa.

²⁴ * Ta 'eguma taha toga ge daveyolubegu taunana egu vonayavo ge nuanuana namatayagedi. Ta ona nuave'avinia be ya'a egu vonayavo ge taugu 'iguyega ida 'ifo'ifoqe, ta 'esi ba'e simana nana agu Tovetune Tamagu 'inega i'ifo'ifoqe.

²⁵ “Ya'a nawale omi'a maega katoatoa, e 'inega ba'e yani diavona weaqidi ba'itagana yavonevonemi.

²⁶ Tamagu agu wawa 'inega Niboana Gwalagwalana tauna ami Toiula navetunei 'imia, ta Toiula nana yani taha taha weaqina nave'itemi, ta wese egu vonayavo qabudi 'imia weaqidi n-givenuaha'uyemi.

²⁷ Ya'a nuadaumwala 'iuna, ta yatautauya be nuadaumwala nana ba'idia yaha'uya omi'a maega. Ya'a nuadaumwala nana yaneineimi. Ta egu nuadaumwala nana ge wese totoa bwa'obwa'o adi fata be ina neimi, mana egu nuadaumwala ge davelelelea totoa bwa'obwa'o edi nuadaumwala maega. 'Inega ge ona nuanua ta wese ge ona mwaniniva.

²⁸ * Ta ni'a egu vona onoqolia tuta nana yavone-mia, 'Ya'a yatautauya, ta ena 'evivi mai 'imia.' 'Eguma omi'a oda veyoluba aqiaqiegu 'inega

---

* **14:24:** Ion 7:16   * **14:28:** Ion 20:17

oda qaiawa qidwana egu tauya Tamagu 'inaya weaqina, mana tauna veqidua va'inegu.

29 * Ba'e yani diavona weaqidi ba'itagana ni'a yavonevonemi ta 'abiboda ana tuta na'ifoqe. Ba'e 'idewani yamaduvonemi be yaqisa ona vetumaqanegu tuta nana ana aqiaqi ona 'itea.

30 Ge agu fata be wese ena veqae 'imia tuta kuena, mana bwa'obwa'o ana tolumine maimai. Tauna ge wese ana fata navewaiwai va'inegu,

31 ta totoa bwa'obwa'o luaqiaqiedi be ina alamanian vonigo ya'a Tamagu yaveveyolubea. Ba'e 'iuna 'inega ena vona qabudi 'iguya yaviaviaqidi.

“Omai, vanue ba'ena kana nogea.

15

Leisu tauna wayo 'oine aqiaqina

1 “Ya'a wayo 'oine aqiaqina, ta Tamagu tauna tovaoga.

2 * Tauna laqa vuaqa geqadi da'ada'a yavuledi, ta 'esi laqa ma vuaqidi ya'evidi goyogoyodi da'ada'a yavuledi be yaqisa vuaqidi nave'eala wawasai.

3 Ta omi'a egu vona 'imia 'inega ni'a ya'etalaya'evimi be yaqisa vuaqimi nave'eala.

4 Omi'a ya'a maega ni'a katubwe, 'inega tubwetubwemi ona totoa 'iguya, 'inega ya'a wese tubwetubwegu ena totoa 'imia. Laqa daisina ge ana fata navuaqa 'eguma ge datubwe wayo nana maega. Ta wese omi'a 'idewanina ge ami fata be ona vuaqa aqiaqi 'eguma ge oda tubwe'i'ita 'iguya.

---

* 14:29: Ion 13:19   * 15:2: Md 3:10

⁵ “Ya’a wayo ’oine ta omi’a laqanavo. Ta ’eguma taha toga tubwetubwena natoatoa ’iguya, ’inega ya’a wese ’inaya ena toatoa, ’inega navuaqa aqi-aqi. Ta ge ami fata taha yani aqiaqina ona viaqi ’eguma ona toasi’i ’iguyega.

⁶ * Ta ’eguma taha toga ge datubwe ’iguya, e tauna kavona laqa da’ada’a yavulina ta kwavuuqina. Ba’e laqa diavona ina lu’auqidi ta ina fela luguyedi ’aiwea ta na’ala ’ovoidi.

⁷ ’Eguma omi’a ya’a maega katubwe aqiaqi katoatoa, ta wese egu vonayavo itubwe omi’a maega, ’inega ami fata yani taha taha weaqina ona venoqi, ta ya’a emi venoqi nana ena ve’iea ’imia.

⁸ * Omi’a agu to’abiboda ’eguma vuaqa aqiaqi otaqina na’ifoqe ’imiega. Ta wese ba’e ’inega Tamagu ena aqiaqi otaqa ona ve’ita ’ifoqeyea tomotau ’idia.

⁹ “Ya’a egu veyoluba ’imia kavona Tamagu ena veyoluba ’iguya ’edewani. ’Inega egu veyoluba nana ’inaya ona toatoa.

¹⁰ * Ta ’eguma egu luvineavo ona matayagedi ’inega egu veyoluba tuta qabuna ’inaya ona toatoa, ’idewani ya’a Tamagu ena luvineavo yamatamatayagedi ta ena veyoluba ’inaya tuta qabuna yatoatoa.

¹¹ Ba’e yani diavona ni’a yavonemi be yaqisa ya’a egu qaiawa ’imia na’eno’eno, ’inega emi qaiawa naveqidua kavona ya’a egu qaiawa ’idewani.

¹² * “Ta egu luvine ana alamani ba’e: Omi’a

---

* **15:6:** Md 7:19; 13:42   * **15:8:** Md 5:16   * **15:10:** Ion 14:15;
1Ion 2:5   * **15:12:** Ion 13:34

taumiega ma emiavo ona veyolubemi, 'idewani ya'a yaveveyolubemi!

13 * 'Eguma taha toga yawaina nahawafelea iana weaqina, 'inega taunana ena veyoluba qidua va'inena ve'ita 'ifoqeyea 'aliga nana 'inega. Ta ge taha toga ana fata ena veyoluba 'inega ba'e veyoluba nana naveqidua va'inei.

14 * 'Eguma omi'a egu luvine ona viaqidi 'inega omi'a egwavo.

15 Ya'a ge wese ena gabemi tofewa kavovo, mana tofewa kavovo edi kaiwabuyavo edi vi-aqayavo fo'una ge ida alamani aqiaqiei. Ta 'esi yagabemi egwavo, mana yani qabuna yanoqolia Tamagu 'inega ni'a yasimana 'ifoqeyedi 'imia.

16 Omi'a ge oda venua'ivinegu, ta 'esi ya'a yavenua'ivinemi ta ami veyoveyoea yaneimi be ona tauya tomotau 'idia ta 'imiega vuaqa aqiaqina na'ifoqe, ta vuaqa nana ge wese nadavula. 'Inega toyani weaqina ovevenoqi Tamagu 'inaya agu wawega wese naneimi.

17 * Ta egu luvine ba'e: Taumiega ma emiavo ona veyolubemi.”

Totoa bwa'obwa'o Ieisu ana to'abibodayavo ivevoalanedi

18 Ta wese Ieisu vonedi vonaya, “Eguma totoa bwa'obwa'o ina vevoalanemi 'inega ona nuave'avinia ya'a imaduvevoalanegu.

19 * Totoa bwa'obwa'o ida veyolubemi 'eguma omi'a edi tomotauyavo. Ta omi'a ge totoa bwa'obwa'o edi tomotauyavo, ta 'esi

---

* 15:13: Ion 10:11; 1Ion 3:16   * 15:14: Md 12:50   * 15:17: Ion 13:34   * 15:19: Ion 17:14

'idiega ni'a yavenua'ivinemi, ta ba'e weaqina ivevevoalanemi.

20 * Ta egu vonayavo ni'a ya'inatedi 'imia ge ona nuafanidi, ta vona diavona ba'e: 'Tofewa kavovo ena kaiwabu ge daveqidua va'inea.' Ta 'eguma ya'a ivevoalanegu, 'inega omi'a wese ina vevoalanemi. Ta 'eguma egu ve'ita imatamatayagea, 'inega omi'a wese emi ve'ita ina matayagea.

21 Ba'e 'idewanina ina veilivu 'aiqemi agu wawa weaqina, mana agu Tovetune ge ida alamania.

22 'Eguma ya'a ge eda maimai totoa bwa'obwa'o 'idia ta ge wese eda vonavona 'idia, 'inega ge wese adi ve'ewamo edi lueifana weaqina. Ta vonahaqiaqi, ni'a yamai 'idia ta yave'itedi 'inega ge wese taha toga ana fata ena lueifana navegeqei.

23 * "'Eguma taha toga vevevoalanegu, 'inega tauna wese Tamagu vevevoalanea.

24 Ya'a egu viaqa waiwaidi ni'a yaviaviaqidi lova ge taha toga 'idewani daviaqia. Ta 'eguma ge ida 'itegu ba'e viaqa diavona yaviaviaqidi, 'inega ge wese adi 'ebeve'ewamo. Ta 'esi ni'a i'itegu viaqa diavona yaviaqidi, ta tua nawale ivevevoalanegu ta wese Tamagu ivevevoalanea.

25 * Ta me Diu ba'e edi ilivu 'inega edi luvine 'waya'wayavina ana aqiaqi 'ifoqe vonaya, 'Taudi edi vevoalana 'iguya ge wese ana 'iumo.'

26 * Ta ya'a ami Toiula ena vetunea 'imia, tauna vonahaqiaqi Niboanina. Tauna namai 'imia Tamagu 'inega, ta yani qabuna weaqigu nasimana

---

* 15:20: Ion 13:16   * 15:23: Lk 10:16   * 15:25: Same 35:19;
69:4   * 15:26: Ion 14:26

'ifoqeyea 'imia.

²⁷ Ta omi'a wese 'idewani yani qabuna wea qigu ona simana 'ifoqeyea tomotau 'idia, mana omi'a ya'a maega katoatoa egu ve'ita ana 'ebeve'ale 'inega be ana laba ba'itagana.

16

¹ "Ba'e egu vona diavona ni'a yavonemi weaqidi be yaqisa ge ona tauya gei.

²* Ta ina 'wavi 'ifoqeyemi edi vanue tafwalolo 'idiega, ta wese yavona aqiaqiemu nawale taha tuta maimai 'inaya ina luve'aligimi, ta toluve'aliga dina ina nuaia vonigo edi luve'aliga 'inega Yaubada ena nuanua be ena fewa ida viaviaqi.

³* Ba'e yani diavona ina viaqidi, mana Tamagu be ya'a ge ida alamanima.

⁴ Egu vona 'imia ba'e 'idewani be yaqisa tuta nana ba'e yani diavona ona lobedi 'inega ona nuave'avinia vonigo ya'a ni'a yamaduvonemi vita nana weaqina. Ta ba'e yani diavona weaqina lova ge eda vonemi mana ya'a omi'a maega katoatoa.

Niboana Gwalagwalana ena fewa

⁵ "Ta ba'itagana yatautauya agu Tovetune 'inaya, ta ge taha toga 'imiega davetala'aiegu ma'inaya yatautauya.

⁶ Ta 'esi egu vona diavona weaqidi nuami vita qiduana.

---

* **16:2:** Md 24:9; Lk 6:22; Ion 9:22   * **16:3:** Ion 15:21

7 * Ta yavona aqiaqiemi, ya'a omi'a emi toa aqiaqina weaqina yatautauya. Mana 'eguma ge ena tauya, 'inega ami Toiula ge wese namai, ta 'esi 'eguma yatautauya 'inega ena vetunei namai 'imia.

8 Ta tutana Toiula nana namai 'inega tauna totoa bwa'obwa'o edi luveifana nave'ita 'ifoqeyea 'idia, ta wese nave'itedi taudi Yaubada ena ilivu tunutunuqina ge ida alamania, ta wese nave'itedi Yaubada ena luvine weaqina toveilivu veifa 'idia.

9 Ta totoa bwa'obwa'o edi luveifana 'iuna mana ge ida vetumaqanegu.

10 Ta wese Yaubada ena ilivu tunutunuqina ge ida alamania, mana ya'a yatautauya Tamagu 'inaya, ta omi'a ge wese ona 'itegu.

11 * Ta wese luvine tunutunuqina weaqina ge ida alamania, mana Yaubada bwa'obwa'o ana toluvine ni'a luvinea.

12 * "Nuanuagu wese yani qabuna weaqidi ena vonemi, ta ba'itagana ge ami fata be nuami na'eqa'ui vona diavona weaqidi.

13 Ta tuta nana vonahaqiaqi Niboanina namai, 'inega wese vonahaqiaqi qabuna nave'itemi. Tauna ge taunega navonavona, ta 'esi tola'ai noqonoqolia Yaubada 'inega nasimana 'ifoqeyea 'imia, ta wese navonemi tuta maimai weaqina.

14 Ta tauna egu aqiaqi otaqina nave'itayea 'imia, mana vona diavona 'iguyega nanoqonoqolidi, ta navonavonayedi 'imia.

15 Yani qabuna Tamagu 'inaya 'eno'eno wese ya'a egu yaniavo. E ba'e 'inega ni'a yamadu-

---

* 16:7: Ion 14:16   * 16:11: Ion 12:31   * 16:12: 1Kol 3:1-2

vonemi toyani 'iguyega Niboana 'ewe'ewea wese nave'ifoqeya 'imia."

Nuavita nagivilea qaiawa 'inaya

16 * Ta wese Iesu ana to'abibodayavo vonedia, "Ya'a tuta goyona ena nogemi, ta omi'a ge wese ona 'itegu. 'Inega tuta kukusana 'abibodanaya wese ona 'ita 'eviviegu."

17 'Inega to'abiboda dina taudiega ivetala'aiedi ivonaya, "Ma'oda vonavona 'aiqa tuta nana vonedaya, 'Ya'a tuta goyona ena nogemi, ta omi'a ge wese ona 'itegu. 'Inega tuta kukusana 'abibodanaya wese ona 'ita 'eviviegu.' Ta wese voneda vonaya, 'Mana ya'a yatautauya Tamagu 'inaya.' "

18 Ta wese taudiega ivetala'aiedi ivonaya, "Iesu ena vona, 'tuta goyona', ma'oda ana alamani? Ita'a ge wese nuada da'eqa'ui."

19 Iesu ni'a alamania taudi nuanuadi ina vetala'aiea, 'inega vonedi vonaya, "Nage omi'a ovevetala'ai nuanimia egu vona weaqina? Mana ni'a yavonemi tuta goyona 'inaya ena nogemi, ta ge ona 'itegu. 'Inega tuta kukusana 'abibodanaya ona 'ita 'eviviegu.

20 Yavona aqiaqiemi, omi'a ona duvoyavoya ta ona nuavita, ta 'esi totoa bwa'obwa'o qabudi ina qaiawa. Omi'a ona dou, ta dou nana nagivilea ona qaiawa.

21 "Tovenatuna visiqa ilulutonovia edi uweta ana tuta 'inaya, ta 'esi gwama ena vi'oi 'abibodanaya visiqa nana inuafania ta iqaiqaiawa

---

* 16:16: Ion 14:19

natudi weaqina, mana taudi tomotau vauvauna ni'a ive'ifoqeyea bwa'obwa'o 'inaya.

²² Ta omi'a wese tovenatuna nana 'idewani, mana ba'itagana onuavita qiduana, ta nawale ya'a omi'a maega kana veloba 'evivi, e 'inega wese ona qaiawa aqiaqi. Ta ba'e qaiawa nana ge taha toga ana fata be na'ewa yavulei 'imiega.

²³* Ta omo'e tuta nana 'inaya ge wese ona venoqiegu yani taha taha weaqina, mana ami fata be tunutunuqina ona tauya Tamagu 'inaya ta agu wawega ona venoqiea yani nana weaqina ta tauna nave'emi.

²⁴ Lova ge taha tuta oda venoqiegu yani taha taha weaqina agu wawega, ta 'esi ba'itagana lu-aqiaqiem i be ona venoqi agu wawega. 'Inega emi venoqiavo nave'iedi be yaqisa ge taha toga ana fata emi qaiawa na'ewa yavulei 'imiega.

²⁵ "Egu vona diavona ba'ena vona sesebai 'inega yavonayedi 'imia, ta nawale taha tuta 'inaya vona tunutunuqina 'inega ena vonemi Tamagu weaqina.

²⁶ 'Inega Tamagu ona venoqiea ya'a agu wawega, ta ge wese ena venoqi weaqimi Tamagu 'inaya,

²⁷* mana Tamagu taunega veveyolubemi qiduna. Ta ena veyoluba qiduana 'imia 'iuna, mana omi'a ovevolubegu ta wese ovetumaqana vonigo ya'a Yaubada 'inega yamai.

²⁸ Lova Tamagu 'inega yamai bwa'obwa'oya, ta ba'itagana ba'e bwa'obwa'o yanogenogea ta ya'evivi yatautauya Tamagu 'inaya."

---

* **16:23:** Md 7:7   * **16:27:** Ion 14:21,23

29 'Inega Ieisu ana to'abibodayavo ivonea ivonaya, "Ba'itagana ge vona sesebai 'inega uda vonavona 'imaya, ta 'esi vona tunutunuqina 'inega.

30 Ta wese ba'itagana ni'a ahalamania o'a yani qabuna ualamani aqiaqiedi. 'Inega 'eguma tomtau taha yani weaqina nuanuadi ina vetala'aieu, ta nawale ge ida voneu, 'inega o'a vetala'ai nana ni'a umadualamania. Ta ba'e 'inega avetumaqaneu o'a Yaubada 'inega umai."

31 'Inega Ieisu vonedia, "Ba'itagana omi'a ovetumaqana aqiaqiegu, waisa?

32 * Vonahaqiaqi, taha tuta namai, ta tuta nana ni'a 'ifoqe, 'inega omi'a qabumi ona nogegu ta ona ve'iyavula emi 'abagayavo 'idia. Ta ya'a ge agu 'aidega otaqa ena toa, mana ya'a Tamagu maega atoatoa.

33 * Ba'e yani diavona weaqina ni'a yavonemi be yaqisa eda ve'aidega 'inega nuadaumwala ona lulutonovia. Vonahaqiaqi, vita taha taha ona vebaedi emi toa ba'e bwa'obwa'o 'inaya. Ta 'esi me emi giwalifatu ona toatoa, mana ya'a bwa'obwa'o ana tovewaiwaiavo ni'a yavewaiwai va'inedi."

17

Ieisu taunega weaqina vevenoqi Tamana 'inaya

1 Ieisu ena vona to'abiboda dina 'idia gumwala, 'inega 'ita vane mahalaya ta venoqi vonaya,

"Tamagu, ni'a egu tuta mai. 'Inega ya'a Natuhu egu aqiaqi otaqa una ve'ifoqeyea, be yaqisa ya'a wese eu aqiaqi otaqa 'iguyega ena ve'ifoqeyea 'iuya.

---

* 16:32: Md 26:31,56   * 16:33: Ion 14:27; Lom 5:1; 1Ion 5:4

² Mana o'a 'abiluvine ni'a uneigu 'inega ya'a tomotau qabudi bwa'obwa'oya adi Toluvine. 'Inega tomotau qabudi ni'a uneigu ya'a agu fata toa vataya ena neidi.

³* Ta toa vataya ana alamani ba'e: Vonigo o'a ina alamani aqiaqieu, mana o'a au 'aidega otaqa Yaubada aqiaqi. Ta wese ina alamanigu ya'a leisu Keliso o'a au vevetune.

⁴* Ta agu veyoveyoa lova uneigu adi viaqa 'ovoa 'inega eu aqiaqi otaqa yave'itayea tomotau 'idia.

⁵* Tamagu, una 'ebe'ewegu eu di'we aqiaqina 'inaya, ta omo'e 'inaya eu 'amayaba una ve'itayea 'iguya kavona lova u'amayabegu 'idewani, be ya'a wese ya'amayabeu 'idewani tutana 'aideganaya katoatoa. Ta omo'e tuta nana 'inaya bwa'obwa'o be kuyavata qabudi nawale ge uda viaqidi.

Leisu vevenoqi ana to'abibodayavo weaqidi

⁶ "Ta tomeqabu ni'a uneigu totoa bwa'obwa'o qabudi 'idiega au wawa ni'a yasimana 'ifoqeyea 'idia. Lova taudina o'a eu tomotauyavo, ta uve'ineiedi 'iguya ta eu vona ni'a imatayagea.

⁷ Ta ba'itagana ni'a ialamania vonigo yani qabuna ni'a uneigu 'iuyega 'ifo'ifoqe,

⁸ mana o'a eu vonayavo ni'a uneigu wese yaneidi ta i'awahaqiaqiedi. Taudi ialamani aqi-aqiea ya'a 'iuyega yamai, ta wese ivetumaqana vonigo o'a uvetunegu.

⁹ "Yavevenoqi taudi weaqidi, ta ge eda vevenoqi totoa bwa'obwa'o weaqidi, ta 'esi

---

* 17:3: 1Ion 5:20   * 17:4: Ion 4:34   * 17:5: Ion 1:1

yavevenoqi tomeqabu ni'a uneigu weaqidi, mana taudi o'a eu tomotauyavo.

¹⁰ Ta yani qabuna 'iguya 'eno'eno e wese o'a eu yaniavo, ta yani qabuna 'iuya 'eno'eno wese ya'a egu yaniavo. Ta egu aqiaqi otaqa ba'e yani diavona iveve'ifoqeyea.

¹¹ Ya'a ge wese ena toatoa bwa'obwa'o ba'e 'inaya, ta 'esi egu tomotauyavo nawale itoatoa bwa'obwa'oya, ta ya'a yawaiwai 'iuya. Tamagu Gwalagwalau, una vabodebodedi au wawa ena waiwai 'inega, ta ba'e wawa nana ni'a uneigu be yaqisa taudi ina ve'aidega 'idewani o'a be ya'a ni'a kave'aidega.

¹² * Ta tuta nana taudi maega atoatoa ya'a yavabodebodedi ta wawa nana uneigu 'inega ya'itamaki aqiaqiedi. Ge taha toga 'idiega daluve'waiva, ta 'esi 'oloto 'aideganamo veilage vataya ana luvine lobebe yaqisa Buki Nugwenugweina ena vona ana aqiaqi na'ifoqe.

¹³ "Ya'a ba'itagana yawaiwai 'iuya, ta ba'e egu vona diavona ni'a yavonayedi tuta nana nawale ba'idia bwa'obwa'oya yatoatoa, be yaqisa to'abiboda dina egu qaiawa qiduana taudi wese qaiawa nana giwalidia 'idewani naluveagatuna'idi.

¹⁴ Ya'a eu vona ni'a yaneidi, ta totoa bwa'obwa'o ivevoalanedi, mana to'abiboda dina taudi ge totoa bwa'obwa'o edi qabuyavo 'idewani ya'a wese ge totoa bwa'obwa'o edi qabu 'inega.

¹⁵ * Ge eda vevenoqieu be vonigo una 'ewa 'ifoqeyedi bwa'obwa'o 'inega, ta 'esi yaveveno-

---

* **17:12:** Ion 6:39; 13:18   * **17:15:** Md 6:13; 2Te 3:3

qieu be una vabodebodedi Seitani 'inega.

¹⁶ Taudi ge totoa bwa'obwa'o edi qabuyavo, 'idewani ya'a wese ge edi qabu.

¹⁷ Una givegwaledi eu vonahaqiaqi 'inega, mana o'a eu vona qabuna vonahaqiaqi.

¹⁸ * O'a uvetunegu yamai bwa'obwa'oya, ta ya'a wese 'idewani ni'a yavetunedi totoa bwa'obwa'o 'idia.

¹⁹ Ta taudi weaqidi tauguyega yagivegwalegu be yaqisa taudi wese ina vegwalagwala otaqa.

Ieisu vevenoqi tovetumaqana qabudi weaqidi

²⁰ "Ta egu venoqi 'iuya ge to'abiboda dimo weaqidi. Ta wese tomeqabu nawale ina vetumaqanegu to'abiboda dina edi simana 'inega weaqidi yavevenoqi.

²¹ Tamagu, yavevenoqi tovetumaqana qabudi weaqidi be ina ve'aidega, 'idewani o'a be ya'a ni'a kave'aidega. Ta nuanuagu taudi ita'a maega kana ve'aidega be yaqisa totoa bwa'obwa'o ina vetumaqana vonigo o'a uvetunegu.

²² * O'a lova u'amayabegu, ta ya'a wese 'idewani 'amayaba nana ni'a yave'itayea 'idia be yaqisa ina ve'aidega 'idewani o'a be ya'a ni'a kave'aidega.

²³ Ya'a taudi maega ni'a ave'aidega, 'idewani o'a be ya'a wese ni'a kave'aidega. Ta nuanuagu una va'au'auqidi be ina ve'aidega aqiaqi totoa bwa'obwa'o sabi ve'itadi vonigo o'a uvetunegu ta uveveyolubedi 'idewani ya'a uveveyolubegu.

²⁴ "Tamagu, nuanuagu tomeqabu ni'a uneigu ya'a maega ana totoa egu 'abaga 'inaya, 'inega

---

* 17:18: Ion 20:21 * 17:22: Via 4:32

egu aqiaqi otaqa ina 'itea. Ba'e aqiaqi nana lova ni'a uneigu mana umaduveyolubegu, ta 'abibodanaya bwa'obwa'o u'iva'ava'aia.

²⁵ Tamagu, o'a toveilivu tunutunuqina! Totoa bwa'obwa'o ge ida alamaniu, ta 'esi ya'a yahalamaniu, ta taudi ialamania o'a uvetunegu.

²⁶ Ya'a au wawa ni'a yave'ita 'ifoqeyea 'idia, ta wese tuta qabuna ena veve'itayeu 'idia, be yaqisa o'a eu veyoluba weaqigu taudi wese ina alamania ta giwalidia na'eno'eno. Ta ba'e ve'ita 'ifoqe nana 'inega ni'a yatubwe aqiaqi taudi maega, ta wese taudi ya'a maega ave'aidega aqiaqi."

18

Ieisu ana kafi weaqina

(Madiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Luke 22:47-53)

¹ Ieisu ena venoqi lu'ovoia, 'inega ma ana to'abibodayavo itutuvila itauya 'Awagou Kidiloni 'inaya ivaukamana mali di'wenaya. Ta omo'e 'inaya 'aiwe olibe talaqina 'eno'eno, ta Ieisu ana to'abibodayavo maega ilugu 'inaya.

² Ta ana tosuluva Iudasa ba'e di'we nana alamani aqiaqiea, mana Ieisu ana to'abibodayavo maega 'evisa tuta omo'e 'inaya itautauya sabi va'auta.

³ 'Inega Iudasa mai talaqa nana 'inaya. Ta Iudasa nana vaina qabu vanugwetedi di'we nana 'inaya, e taudi tovedavi be wese me Diu adi toluvineavo 'idiega toveguba qiduqiduadi be wese Falisiavo edi qabu 'inega miedi. Ta me edi odamu be lamufa, ta wese 'ebevedavi ikafidi imiedi.

⁴ Ta Ieisu edi dima govaqa ni'a alamania 'inega talaqega 'ifoqe ta tufwana vanaqo qabu dina 'idia, 'inega vetala'aiedi vonaya, "Togama osalisalia?"

⁵ Ta ive'iea ivonaya, "Ieisu Nasaleta 'olotona asalisalia!"

Ta Ieisu vonedia, "Ya'a taugu ba'e." Ta tuta nana Ieisu taunega weaqina simana 'ifoqe 'idia, e 'inega Iudasa qabu diavona maega wese itovotovolo.

⁶ Ta tuta nana Ieisu tawadega vonaya, "Ya'a taugu ba'e." E 'inega qabu diavona 'e'avala buinidi gwavudiega bwa'obwa'oya!

⁷ 'Inega wese tuta vemagilafuna Ieisu vetala'aiedi vonaya, "Togama weaqina osalisali, waisa?"

Ta taudi wese ive'iea ivonaya, "Ieisu Nasaleta 'olotona asalisalia."

⁸ 'Inega Ieisu vonedia, "Tawadega yavonemi ya'a taugu ba'e. Ta 'eguma osalisaligu sabi kafigu, 'inega ba'e 'oloto diavona ona nogedi ina tauya."

⁹ * Ta ba'e yanina 'ifoqe be yaqisa tola'ai Ieisu ni'a maduvonayea ana aqiaqi na'ifoqe, vonaya, "Tomeqabu ni'a uneigu ge taha toga 'idiega eda luve'waivi."

¹⁰ Ta Saimoni Fita me ena kefata toatoa, 'inega siwaia ta toveguba edi tovanugweta ena tofewa kavovo taniqa 'ataqina da'a yavulea. (Ta tofewa nana ana wawa Makusi.)

¹¹ * 'Inega Ieisu Fita luvinea vonaya, "Eu kefata ua'u'eviviei! Tamagu veilage qiduana ana vedi neigu, ta ya'a agu fata be vedi nana ena numea."

---

* 18:9: Ion 17:12   * 18:11: Md 26:39

Ieisu ikafia ta itauyeya toveguba qiduana Anasa 'inaya

¹² 'Inega tovedavi ma adi tovatatana, ta wese Vanue Gwalagwalana ana to'itamakiavo Ieisu ikafia ta iyoqonia.

¹³ Nugweta itauyeya Anasa 'inaya, tauna Kaiafa lawana. Ta Kaiafa nana tauna toveguba edi tovanugweta omo'e ya'wala nana 'inaya.

¹⁴* Ta Kaiafa nana tauna lova me Diu ni'a vonedi vonigo yani aqiaqina 'eguma taha tomotau ana 'aidegamo na'aliga tomotau qabudi weaqidi.

Fita ena vegeqa

(Madiu 26:69-70; Maki 14:66-68; Luke 22:55-57)

¹⁵ Ta Saimoni Fita ta wese taha to'abiboda maega Ieisu italatala'obea. Ta toveguba edi tovanugweta ni'a alamania ba'e to'abiboda nana, 'inega awafelea ta Ieisu maega ilugu toveguba qiduana ena 'ebevekotu 'inaya.

¹⁶ Ta Fita ge ana fata nalugu, 'inega toa masu'edanaya ta ba'eba'eyedi. 'Inega to'abiboda nana 'evivi 'awayaya, ta taha tofewa kavovo iahabana 'awa nana 'ita'itamakia maega iveveqae, 'inega tofewa nana Fita awafelea be ana fata wese nalugu 'ebevekotu 'inaya.

¹⁷ 'Inega iahaba nana Fita vetala'aiea vonaya, "Nage o'a wese ana to'abiboda taha, waisa?"

Ta Fita ve'iea vonaya, "Ya'a gebu!"

¹⁸ Ta tofewa kavovoyavo be wese to'itamakiavo qabudi 'aiwe ivavivilia ta ivevetaluvala, mana guga'u vunuqidi. Ta wese Fita qabu dina maega itovotovolo ta vevetaluvala.

---

* **18:14:** Ion 11:49-51

Toveguba qidwana Iesu vetala'aiea

(Madiu 26:59-66; Maki 14:55-64; Luke 22:66-71)

19 'Inega toveguba edi tovanugweta Iesu vetala'aiea ana to'abibodayavo be ena ve'itayavo weaqidi.

20 Ta Iesu ve'iea vonaya, "Ya'a tuta qabuna yaveve'ita me Diu edi 'ebetoa va'auta 'inaya 'idewani vanue tafwalolo ta wese Vanue Gwalagwalana 'idia. Ta ge taha yani 'waivega eda vonayedi.

21 'Inega tola'ai weaqina uvevetala'aiegu? Ta 'esi tomeqabu egu vona ni'a inoqolia una vetala'aiedi. Taudi ialamani aqiaqiea tola'ai ni'a yavonayea."

22 Ta tuta nana Iesu ba'e 'idewani vona 'aiqa 'inega taha to'itamaki di'wenaya tovtovolo 'iawanaya vunuqa ta lugwaeyea vonaya, "Nage o'a luaqiaqieu be ba'e 'idewani una vona 'aiqa toveguba edi tovanugweta 'inaya, waisa?"

23 'Inega Iesu ve'iea vonaya, "Eguma ya'a taha vona luveifana ya'inanea e 'inega luveifa nana una simana 'ifoqeyea. Ta 'esi 'eguma ya'a egu vonayavo qabudi vonahaqiaqi, 'inega tola'ai weaqina u'au'iawegu?"

24 'Inega Anasa Iesu ma yoqonina vetunea toveguba edi tovanugweta Kaiafa 'inaya.

Fita ena vegeqa vemagilafuna be vetoina

(Madiu 26:71-75; Maki 14:69-72; Luke 22:58-62)

25 Saimoni Fita nawale 'aiwea tovtovolo vevetaluvata, 'inega ivetala'aiea ivonaya, "Nage o'a wese ana to'abiboda taha, waisa?"

Ta Fita vegeqa vonaya, "Ya'a gebu!"

26 Toveguba edi tovanugweta ena tofewa kavovo taha wese toatoa kotu nana 'inaya. Ba'e tofewa nana ta wese 'oloto nana Fita teniqana ni'a da'ea edi gade 'aidegana. Ta ba'e tofewa nana Fita vetala'aiea vonaya, "O'a tawadega ya'iteu Ieisu maega olibe talaqina 'inaya, waisa?"

27 * 'Inega wese Fita vegeqa, ta omo'e tutana 'inaya kamukamu ve'ale dou.

Ieisu ivetovoloya Failato matanaya

(Madiu 27:1-2,11-14; Maki 15:1-5; Luke 23:1-5)

28 'Awa'awai otaqaya me Diu edi toveguba qid-uana Kaiafa ena vanuega Ieisu itauyea me Loma edi gavana ana wawa Failato ena 'ebetoa qid-uana 'inaya. Ta me Diu dina ge ida lugu gavana ena 'abaga 'inaya, mana 'eguma ina givebwavudi 'inega ge wese adi fata be ina lugu 'Auvivia Saganina 'inaya.

29 'Inega Failato vanuega 'ifoqe mai 'idia ta vetala'aiedi vonaya, "Ma'oda ba'e 'oloto nana ove'ewa 'aiqei?"

30 Ta ivona 'eviviea ivonaya, "Eguma ba'e 'oloto nana ge taha toluveifana 'inega ge wese ada miei 'iuya."

31 * 'Inega Failato vonedia, "Oloto nana ona tauyea ta taumiega emi luvine 'inega ona luvinea!"

'Inega me Diu edi toluvineavo Failato ivona 'eviviea ivonaya, "Ima'a ge daluaqiaqiema be taha toga ana luve'aligi, ta 'esi omi'a me Loma ami luaqiaqi."

---

* **18:27:** Ion 13:38   * **18:31:** Ion 19:6-7

32* Ta ba'e yani nana 'ifoqe be yaqisa tola'ai Ieisu ni'a vonayea ena 'aliga weaqina e wese 'idewana na'aliga 'aiqa.

33 'Inega Failato 'evivi tauya ena vanuea ta vonedi be Ieisu ina miea 'inaya, 'inega vetala'aiea vonaya, "Nage o'a me Diu edi Kini, waisa?"

34 Ta Ieisu voneaya, "Eu vona bena'e ya'a weaqigu nage tau'u eu nuenuega nage mali tomotau isimanea 'iuya?"

35* 'Inega Failato ve'iea vonaya, "Nage ya'a taha Diu? Gebu! Ta 'esi o'a eu tomotauyavo ta eu toveguba qiduquadi ive'ineieu 'iguya. Ta toyani luveifana uviaqi?"

36 Ta Ieisu voneaya, "Ya'a egu 'Ebeluvine gebu totoa bwa'obwa'o edi 'ebeluvine 'idewani. Mana 'eguma ya'a egu 'Ebeluvine kavona totoa bwa'obwa'o edi 'ebeluvine 'idewani, 'inega tuta nana me Diu ikafigu egu tofewayavo eda luvetunedi ida vunuqidi ta ida 'etobodedi. Ta 'esi ya'a egu 'Ebeluvine mali di'we 'inega."

37 'Inega Failato vonaya, "'Inega o'a taha kini, waisa?"

Ta Ieisu voneaya, "O'a tau'uyega ni'a u'inanegu ya'a Kini, ta eu vona bena'e vonahaqiaqi. Ta ba'e 'iu nana weaqina yavi'oi, ta yamai bwa'obwa'oya Yaubada ena vonahaqiaqi sabi simana 'ifoqena. Ta tomeqabu vonahaqiaqi nana i'awahaqiaqiea taudi wese egu vona ivelumamatayagea."

38 'Inega Failato Ieisu vetala'aiea vonaya, "Ta vonahaqiaqi nana tola'ai ana alamani?"

---

* 18:32: Ion 3:14; 12:33   * 18:35: Ion 1:11

Failato Ieisu luvinea be ina luve'aligia

(Madiu 27:15-31; Maki 15:6-20; Luke 23:13-25)

'Inega tunugivila ta wese 'ifoqe 'evivi tauya Me Diu 'idia ta vonedia, "Ya'a ge taha luveifana eda lobei ba'e 'oloto nana 'inaya be 'inega ena ve'ewei.

³⁹ Ta omi'a emi ilivu 'inega ya'wala 'aidega 'aidega 'Auvivia Sagalina 'inaya emi nuanua 'inega ovevetala'aiegu 'eguma taha tomotau vanue 'ebeyoqona 'inega ena li'amia. 'Inega nage nuanuami me Diu edi Kini ba'ena ena li'amia weaqimi?"

⁴⁰ Ta me Diu dina igaba 'eviviea ivonaya, "Gebu, ba'e 'oloto nana gebu, ta 'esi Balabasi una neima!" Ba'e Balabasi nana tauna taha tovedavi ta toluve'aliga.

19

Ieisu iluvinea be ina tutuve'ewea

¹ Failato ena luvine 'inega Ieisu ivunuqa dadanea wayo metametanega.

^{2*} 'Inega tovedavi talitali ilufaifainia ta Ieisu debanaya ia'uya ana biatuli. Ta wese kwakwalufai qimwaqimwalina 'inega ivetala'afwalia,

³ 'inega itautauya 'evi'evivi 'inaya ta ivonevoneaya, "Ei, me Diu edi Kini eu toa navekue!" Ta wese i'au'iawea.

⁴ 'Inega wese Failato 'ifoqe mai me Diu 'idia ta vonedia, "O'itei, 'oloto nana wese ya'ifoqe miea 'imia sabi vematamagilafuyemi ya'a ge taha ena luveifana eda lobei 'inaya be 'inega luvine ena neia."

---

* **19:2:** Lk 23:11

⁵ 'Inega Ieisu 'ifoqe mai ma ana biatuli viavi-aqina talitaliega, ta wese ma ana kwakwalufai qimwaqimwalina 'ifoqe mai, 'inega Failato me Diu vonedia, "Ba'e 'oloto nana ona 'itea!"

⁶ Ta tuta nana toveguba qiduqiduadi ma adi to'itamakiavo Ieisu i'itea 'inega ikolua ivonaya, "Ututuve'ewei, ututuve'ewei!"

Ta Failato vona 'eviviedi vonaya, "Omi'a taum-iega ona 'ewei ta ona tutuve'ewea, ta ya'a ge ena luvinei be na'aliga, mana ge taha lueifana eda lobei 'inaya."

⁷ Ta me Diu diavona ivona 'eviviea ivonaya, "Ima'a me ema luvine, ta luvine nana ena simana vonigo tauna ana luaqiaqi be na'aliga, mana taunega weaqina simana vonigo tauna Yaubada Natuna."

⁸ Ta tuta nana Failato edi vona noqolia 'inega ena mwaniniva veqidua va'ine,

⁹ * ta 'evivi lugu ena vanue gamonaya ta Ieisu vetala'aiea vonaya, "O'a ma'inega umai?", ta Ieisu ge wese davona ve'iei.

¹⁰ 'Inega Failato voneaya, "Tola'ai weaqina unoganoga, a? Nage ge uda alamania ya'a me egu luvine, 'inega agu fata ena vona yavuii nage ena tutuve'eweu?"

¹¹ * Ta Ieisu voneaya, "O'a ge au fata be uda luvinegu 'eguma eu waiwai ge uda 'ewei Tovewai-wai otaqa 'inega. Ta 'esi 'oloto nana ni'a ve'ineiegu 'iuya lueifana qidua va'inena viaqia."

---

* **19:9:** Md 27:12   * **19:11:** Ion 10:18; Via 2:23; Lom 13:1

12 * Tuta ba'e 'inega Failato nuanuana be Ieisu na'etoyavua, ta me Diu nawale ikolukolua ivonaya, "Eguma ba'e 'oloto nana una li'amia 'inega o'a ge wese toluvine qiduana Sisa iana, mana 'eguma taha toga taunega na'awakiniea, e 'inega tomotau nana Sisa vevoalanea."

13 Ta tuta nana Failato ba'e vona nana noqolia 'inega Ieisu 'ifoqe miea 'atamanaya ta toabui luvine ana galivaya. Ta galiva nana igabea ana wawa "Dabo Beabeadu Gagahanina." Ta me Ibeliu bonadiega igabea Gabata.

14 Ta ba'e yani nana 'ifoqe baba'auya 'Auvivia Sagalina ana 'aubena 'ebe'iva'ava'ata 'inaya.

'Inega Failato me Diu vonedi vonaya, "Emi Kini ba'e!"

15 Ta wese ikolua ivonaya, "Utauyei, utauyei, ututuve'ewei!"

'Inega Failato vetala'aiedi vonaya, "Ma'oda, nage emi Kini kana tutuve'ewea?"

'Inega toveguba qidududuadi ikolua 'evivi ivonaya, "Ima'a ema kini ana 'aidega otaqa Sisa!"

16 'Inega Failato Ieisu ve'ineiea 'idia sabi tutuve'ewana.

Ieisu itutuve'ewea 'etoluai 'inaya

(Madiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Luke 23:26-43)

'Inega tovedavi Ieisu ikafia ta itauyea.

17 Ta Ieisu taunega ana 'etoluai 'avalea ta 'ifoqe tauya taha di'we ana wawa 'Unu'unu 'inaya. Ta me Ibeliu bonadiega igabea Goligota.

18 Ta omo'e 'inaya Ieisu itutuve'ewea tomotau magilafudi maega. Taha 'ataqiega, ta wese taha keliega, ta Ieisu nuanidia.

---

* **19:12:** Lk 23:2; Via 17:7

19 Failato taha 'wayavi ni'a 'iva'ava'aia ta miea, ta 'etoluai nana 'inaya itutuve'ewea. Ta 'wayavi nana ana noqola ba'e: IEISU NASALETA 'OLOTONA, ME DIU EDI KINI

20 Me Diu koyadi ba'e 'wayavi nana iavoya, mana Ieisu itutuve'ewea 'abaga qiduana gwavunaya, ta 'wayavi nana bona toi 'idiega 'idewani bona Ibeliu be, bona Latini ta wese bona Guliki 'inega.

21 'Inega toveguba qiduqiduadi Failato ivoneaya, "Ba'e 'wayavi nana 'Me Diu edi Kini' una givilei ta una 'wayavia ba'e 'idewani, 'Taunega vonaya, ya'a me Diu edi Kini.' "

22 Ta Failato ve'iedi vonaya, "Tola'ai ni'a ya'wayavia, e bena'e 'idewani na'eno'eno."

23 Tovedavi diavona Ieisu ni'a itutuve'ewea ta 'abibodanaya ana kaleko i'ewa yavuledi ta ivewila'ayedi foa dina nuanidia. Ta wese ana kwakwalufai i'ewa yavulea, ta ge ana tuyanamo, ta 'esi kaleko 'aideganamo.

24 * 'Inega ivonaya, "Ba'e kulufa nana ge wese kana 'esiabuabui, ta 'esi taha laha kana viaqia 'inega kana 'itea toga 'idega nanugweta be na'ewea." Ta edi viaqa ba'e 'inega Buki Nugwenugweina ena vona ana aqiaqi 'ifoqe, vonaya, "Agu kaleko ivewila'ayea nuanidia ta agu kwakwalufai laha 'inega ilahayea toga na'ewei."

E 'inega tovedavi diavona ba'e 'idewana iviaqia.

25 * Ta 'etoluai nana di'wenaya Ieisu inana be, taidi be, Kilofa moqanena Meli, ta wese waviadi Meli Magidala maega itovotovolo.

---

* 19:24: Same 22:18   * 19:25: Md 27:55-56

26 * Ieisu inana ni'a 'itedi, ta di'wedida wese ana to'abiboda taha to'abiboda, ta ba'e to'abiboda nana Ieisu veyolubea qiduana. 'Inega inana 'idia vonaya, "Inagu ye, natumi me'olotona bena'e."

27 Ta wese Ieisu to'abiboda nana 'inaya voneaya, "Inau bena'e."

Ta tuta ba'e 'inega to'abiboda nana vavine dina 'ebe'ewedi tauyedi ena vanuea sabi 'itamakidi.

Ieisu yawaina gumwala

(Madiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Luke 23:44-49)

28 * Ieisu tawa alamaniana ena fewa ta wese ena viaqa qabudi ni'a lu'ovoidi. 'Inega vonaya, "Magagu luayahaya." Ta ba'e vona nana 'inega Buki Nugwenugweina ena simana ana aqiaqi Ieisu ve'ifoqeyea.

29 * Ta 'oine yuyuna ma vedina 'eno'eno, 'inega kikifa i'aubwa'uya 'oine nana 'inaya, ta kikifa nana ia'uya taha 'aiwe ana wawa isofa laqanaya, 'inega ive'etovaneyea Ieisu sofanaya ivetufea.

30 Ta 'oine nana numa tonovia 'inega vonaya, "Yani qabuna ni'a yaviaqa 'ovoia." 'Inega 'otona 'eqalea ta yawaina gumwala.

31 * Ieisu yawaina gumwala me Diu edi 'aubena 'ebe'iva'ava'ata 'inaya. Ta adi tovanugwetayavo ge nuanuadi toveilage dina 'etoluaia ina kuekue Sabate ana 'ebeve'ale 'inaya. Mana mahala navulihia 'inega wese taha 'aubena qiduana Sabate nana gamonaya nave'ale, mana 'Auvivia Sagalina wese ina viaqia. 'Inega me Diu edi

---

* **19:26:** Ion 13:23   * **19:28:** Same 22:15   * **19:29:** Same 69:21

* **19:31:** Luve 21:22-23

tovanugwetayavo Failato ivetala'aiea 'eguma ena toluavia toveilaeqe dina 'aqedi ina 'aubaidi 'inega edi 'aliga nalukwayavoni be yaqisa 'wafidi ina 'ewa webuiedi.

³² 'Inega toluavia dina itauya toveilaeqe 'idia, ta magilafudina Ieisu ana 'ataqiega be wese ana keliega 'aqedi i'e'aubaidi.

³³ Ta tuta nana imai Ieisu 'inaya, 'inega i'itea yawaina ni'a gumwala, 'inega 'aqena ge ida 'aubaidi.

³⁴ Ta 'esi toluavia taha ena gita 'inega Ieisu leuleuna 'idawea, 'inega go'ila ta wese sulala inoqa.

³⁵ * Ba'e yani diavona taha 'oloto matanega 'itedi, 'inega simana 'ifoqe yani diavona weaqidi. Ta ena simana vonahaqiaqi, be yaqisa omi'a wese simana nana ami fata ona vetumaqanea.

³⁶ * Ta ba'e yani diavona i'ifoqe be yaqisa Buki Nugwenugweina ena simana ana aqiaqi na'ifoqe, vonaya, "Ge taha wese luluna ina baia."

³⁷ * Ta wese taha vona Buki nana 'inaya vonaya, "Tomotau nana ni'a i'idawea ina vevekovea."

Ieisu itavunia

(Madiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Luke 23:50-56)

³⁸ Ta Ieisu ena 'aliga 'abibodanaya Iosefa Alimatia 'olotona mai Failato 'inaya ta venoqiea Ieisu 'wafina weaqina. Ta ba'e Iosefa nana tauna Ieisu ana to'abiboda taha. Ta tauna lova 'waivega veto'abiboda Ieisu weaqina, mana me Diu mwaninivedi. Ta Failato Iosefa ena venoqi weaqina awafela, 'inega tauya Goligota 'inaya ta Ieisu 'wafina 'ewa webuiea 'etoluaiega.

* **19:35:** Ion 21:24   * **19:36:** Same 34:20; 'Ifo 12:46; Naba 9:12

* **19:37:** Sek 12:10; Ve 1:7

39 * Ta wese Nekodimo Iosefa maega imai. Ta ba'e Nekodimo nana lova taha velovelovana 'inaya tauya Iesu 'inaya sabi vayausina. Ta Nekodimo nana 'uluma ana 'ebe'etoboda mulo be wese aloi* wayawayavilana miea Iesu 'wafina weaqina. Ta kulufa dina adi vita kavona 30 kilo 'idewani.

40 'Inega magilafudina Iesu 'wafina ifainia kaleko wadawadaeana 'inega, ta mulo be aloi maega ifainia. Ba'e 'idewani itavuna 'aiqea me Diu edi ilivu 'inega.

41 Iesu ena 'ebe'aliga ana 'abaga Goligota di'wenaya taha talaqa 'eno'eno, ta 'inaya taha deba'unu ana 'ita kavona vatu'ubu 'eno'eno, lova ge taha toga ida tavuni 'inaya.

42 Ta omo'e 'inaya Iesu 'wafina ia'uya, mana ba'e yani diavona i'ifoqe me Diu edi 'aubena 'Ebe'iva'ava'ata 'inaya, ta wese deba'unu nana ge luvvai Goligota 'inega.

20

Deba'unu tomotau geqana

(Madiu 28:1-8; Maki 16:1-8; Luke 24:1-12)

¹ Wiki ana 'aubena nugweta 'awa'awai otaqaya, nawale tufwana mata velovelovanaya, 'inega Meli Magidala tauya deba'unu nana 'inaya. Ta ana 'auboda dabo beabeana 'itea ni'a 'u'uvekawawa naqona.

² 'Inega Meli 'evivi vihila tauya to'abiboda magilafudi 'idia, taudi Saimoni Fita ta wese

---

* **19:39:** Ion 3:1-2 * **19:39:** Me Diu edi bunama aloi "aloe" iviaqia 'aiwe vayona 'inega edi 'ebibunama mana meilana aqiaqina, ta wese to'aliga ibunamidi adi tavuna weaqina.

to'abiboda nana Ieisu veyolubea qiduana. 'Inega Meli vonedi vonaya, "Eda Kaiwabu ni'a i'ewea deba'unuyega, ta ge ada alamania ma'inaya 'wafina ia'uya!"

³ 'Inega Fita ma iana to'abiboda nana itutuvila itauya deba'unu nana sabi 'itana.

⁴ Magilafudina ivivihila ta Fita iana nugweta 'ifoqe deba'unu nana 'inaya.

⁵ 'Inega to'abiboda nana tunulugu ta deba'unu gamona 'itea, ta kaleko wadawadaeana 'itedi, ta ge dalugu otaqa gamonaya.

⁶ Ta 'abibodanaya wese Saimoni Fita 'ifoqe mai ta lugu deba'unu nana 'inaya. Ta tauna wese kaleko wadawadaeana Ieisu 'wafina ana 'ebeuma 'itedi i'eno'eno.

⁷ Fita wese taha kaleko kavona tawelo 'itea, ta omo'e tawelo nana 'inega Ieisu 'unu'ununa ifainia tuta nana 'wafina i'iva'ava'aia sabi tavunina. Ta tawelo nana ge da'eno'eno kaleko wadawadaeana maega, ta 'esi 'itea nununumina 'eno duma.

⁸ 'Inega to'abiboda nana tauna nugweta 'ifoqe mai deba'unu nana 'inaya wese lugu gamonaya. Ta yani diavona 'itedi 'inega vetumaqana.

⁹ * (Ta nawale nuadi ge da'eqa'uya Buki Nugwenugweina ena vona weaqina, vonigo Ieisu lu-aqiaqiea be 'aligega naya'itoto 'evivi.)

¹⁰ 'Inega to'abiboda magilafudina i'evivi itauya edi 'ebetoaya.

*Ieisu 'ifoqe Meli Magidala matanaya
(Madiu 28:9-10; Maki 16:9-11)*

---

* 20:9: Via 2:24-32; 1Kol 15:4

11 Ta Meli tovotovolo deba'unu nana 'iawanaya ta doudou. Ta me ena dou tunulugu ta gamona 'itea.

12 'Inega Yaubada ena tovale'ewayavo magilafudi ma adi kaleko wadawadaeana Meli 'itedi itoabui itoatoa Ieisu 'wafina ena 'ebe'enoia, taha 'unugeinega ta taha 'aqenega.

13 Ta ivetala'aiea ivonaya, "Vavine, tola'ai weaqina udoudou?"

'Inega Meli vona 'eviviedi vonaya, "Egu Kaiwabu ni'a i'ewea, ta ya'a ge eda alamania ma'inaya ia'uya."

14 * Vonedu gumwala 'inega tunugivila ta Ieisu 'itea gwavunaya tovotovolo, ta Meli nuana nawale ge da'eqa'ui vonigo omo'e tauna Ieisu.

15 'Inega Ieisu vonea vonaya, "Vavine, tola'ai weaqina udoudou? Togama usalisalia?"

Ta Meli 'oloto nana 'itea ta vonaya be tauna talaqa nana ana tofewa, 'inega voneaya, "Kaiwabu, 'eguma Ieisu 'wafina ni'a u'ewea ta utauyea mali di'wea, e 'inega una vonegu ma'inaya ua'uya, be 'inega ya'a ena tauya di'we nana 'inaya ta ena 'ewea."

16 Ta Ieisu vonea vonaya, "Meli."

'Inega Meli valialia Ieisu di'wenaya, ta me Ibeliu bonadiega voneaya, "Laboni." (Ta Laboni ana givila Tove'ita).

17 * 'Inega Ieisu vonaya, "Ge una kafigu, mana nawale ge eda vane 'evivi Tamagu 'inaya. Ta 'esi una tauya taigwavo 'idia ta una vonedi vonigo

---

* 20:14: Lk 24:16; Ion 21:4   * 20:17: Lom 8:29; Ibe 2:11-12

ya'a yavanevane Tamagu ta Tamami 'inaya, ya'a egu Yaubada ta omi'a wese emi Yaubada 'inaya"

18 'Inega Meli Magidala 'evivi tauya Ieisu ana to'abibodayavo 'idia vonedi vonaya, "Ya'a eda Kaiwabu ni'a ya'itea!" 'Inega Meli Ieisu ena vona simana 'ifoqeyea to'abiboda diavona 'idia.

Ieisu 'ifoqe ana to'abibodayavo 'idia

(Madiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Luke 24:36-49)

19 Ta wiki ana 'aubena nugweta velovelovana 'inaya Ieisu ana to'abibodayavo edi 'ebetoa 'inaya itoa va'auta, ta 'ebetoa nana ana 'awa ilokea, mana imwaniniva me Diu adi tovanugwetayavo weaqidi. 'Inega lukwayavonega Ieisu luveafedi ta tovoovolo nuanidia, ta vonedia, "Omi'a me emi nuadaumwala ona toatoa."

20 * Ena vona 'abibodanaya 'inega nimana si'otoi ta nele 'awa'ivina ve'itedi, ta wese leuleunaya i'idawea ve'itedi. Ta iqaiawa qiduana tuta nana edi Kaiwabu i'itea.

21 'Inega wese vonedi vonaya, "Omi'a me emi nuadaumwala ona toatoa. Lova Tamagu vetunegu yamai bwa'obwa'oya, ta ya'a wese 'edewanina yavevetunemi tomotau 'idia."

22 'Inega Ieisu yawainega mu'edi, ta vonedia, "Niboana Gwalagwalana o'ewei 'iguyega.

23 * Ta 'eguma omi'a tomotau edi luveifana weaqina ona nuataqodi, e 'inega Yaubada wese nanuataqodi. Ta 'esi 'eguma ge ona nuataqodi, e 'inega luveifa nana nayoqona vatayedi."

Ieisu 'ifoqe Tomasi 'inaya

---

* 20:20: Ion 16:22; 1Ion 1:1   * 20:23: Md 16:19

24 Ta tuta nana Ieisu 'ifoqe mai ana to'abibodayavo 'idia, 'inega iadi taha ana wawa Tomasi ge datoatoa taudi maega. Tauna wese Tuwelo dina taha 'idiega ta igabea Didimasi (wawa nana ana givila didilualua).

25 'Inega Tomasi mai to'abiboda dina 'idia, ta ivonea ivonaya, "Ima'a eda Kaiwabu ni'a a'itea!"

Ta Tomasi vonedia, "Eguma Ieisu nimana nele 'awa'ivina taugu mataguyega ena 'itedi ta wese 'eguma ana fata nimagu ena a'uluguyea nele 'awa'ividi 'inaya, e 'inega emi vona ena vetumaqanea. Ta wese 'eguma leuleuna i'idawea 'awa'ivinaya nimagu ena a'uluguyei, e 'inega wese emi vona bena'e ena vetumaqanea."

26 'Inega 'aubena seveni 'abibodanaya Ieisu ana to'abibodayavo wese iva'auta 'evivi vanuea, ta ba'itagana iadi Tomasi maega itoatoa. Ta vanue nana ana 'awa wese iloka aqiaqiea. 'Inega wese lukwayavonega lova 'idewani Ieisu tovolu 'iawadia ta vonedia, "Omi'a nuadaumwala 'inaya ona toatoa."

27 'Inega Ieisu Tomasi vonea vonaya, "Nimagu una 'itedi ta nimanoyau una a'uluguyea nele 'awa'ivinaya. Ta wese nimau una a'uluguyea leulueguya agu kima 'inaya. 'Inega ge wese una venuana magilafu ya'a weaqigu. Ta 'esi una vetumaqanegu!"

28 'Inega Tomasi bonana qiduanega vonaya, "O'a egu Kaiwabu, ta wese egu Yaubada!"

29 * 'Inega Ieisu voneaya, "O'a uvetumaqanegu mana ni'a u'itegu. Ta tomeqabu ge ida 'itegu ta

---

* 20:29: 1Fit 1:8

tua ivevetumaqanegu, e taudina adi fata be ina qaiawa qiduana.”

Buki ba'ena 'iuna

³⁰ Ieisu ana to'abibodayavo matadia viaqa waiwaidi qabudi viaqidi. Ta 'idiega 'evisa dimo 'waya'wayavidi ba'e buki nana gamonaya i'eno'eno.

³¹* Ta ba'e 'wayavi diavona i'eno'eno be yaqisa Ieisu ona vetumaqanea tauna To'etoyavua be wese Yaubada Natuna, ta ba'e vetumaqana nana 'inega yawaimi ona lobe.

21

Ieisu 'ifoqe ana to'abiboda adi yau seveni 'idia

¹ Ta ba'e yani diavona 'abibodanaya Ieisu wese 'ifoqe ana to'abibodayavo 'idia lavu Taibilia 'inaya. Ta ena 'ifoqe ana alamani ba'e 'idewani:

² Ieisu ana to'abibodayavo vaidi omo'e lavu nana 'inaya itoatoa, taudi Saimoni Fita ma enavo Tomasi tauna igabea Didimasi be, Nataniela tauna Kena 'olotona di'we Galili gamonaya. Ta Sebedi natunavo ta wese to'abiboda magilafudi maega itoatoa.

³* Ta Saimoni Fita vonaya, “Ya'a yatautauya sabi gomana.”

'Inega enavo sikisi dina ivoneaya, “Ima'a nuanuama wese ana wai!” 'Inega wagega itauya, ta velovelovana 'inega ana laba manu bodobodoya ge taha 'iqana ida 'onei.

---

* **20:31:** Ion 3:15; Lom 1:17; 1Ion 5:13   * **21:3:** Lk 5:4-7

4 'Inega mahala vulihia Ieisu tovtovolo balabalaya, ta to'abiboda dina tomtau nana i'itea ta ge ida alamania vonigo tauna Ieisu.

5 'Inega gabedi vonaya, "Ei egwavo, nage 'evisa 'iqana o'onedi?"

Ta ivona ve'iea, "Gebu'e!"

6 'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Emi gomana ona felea 'ataqimiega, 'inega 'iqana 'ea'ealidi ona 'onedi!" 'Inega vona nana imatayagea ta ge adi fata gomana nana ina lihi vaneyei wagaya, mana 'iqana gomana iluveagatuna'ia.

7 * 'Inega to'abiboda nana Ieisu veyolubea qid-uana Fita 'inaya vonaya, "Tauna eda Kaiwabu!" Ta tuta nana Fita iana ena vona noqolia vonaya, "Tauna eda Kaiwabu!" e 'inega ana kwakwalufai 'ewea, (mana tuta nana nawale igomagomana ana kaleko vata'ia). Ta tuta nana ni'a alamania Ieisu toatoa 'inega Fita ana kwakwalufai 'autaonea 'wafinaya ta fifiea lavuya ta tauya balabalaya.

8 Ta to'abiboda dina nawale wagaya itoatoa kavona 90 mita balebalega 'idewani, ta edi gomana ma 'iqanina ilihilihia.

9 Ni'a ivawebui balabalaya, ta 'inega 'aiwe 'alaganidolina i'itea ma 'iqanina, ta wese vaina beledi 'eno'eno.

10 Ta Ieisu vonedi vonaya, "Vaina 'iqana ni'a o'onedia omiedi ba'idia."

11 * 'Inega Saimoni Fita gelu wagaya ta gomana lihi webuiea balabalaya. Ta gomani nana gamonaya 'iqana gegoyogoyo iluveagatuna'ia, adi

---

* 21:7: Ion 13:23; Md 14:29   * 21:11: Lk 5:6

yau 153. Vonahaqiaqi, gomana nana luluvea-gatuna'ina 'iqana 'inega, ta tua ge daeabui.

¹² 'Inega Ieisu vonaya, "Omai, ami mase'awai ona 'ewea!" Ta ge taha toga to'abiboda dina 'idiega davegiwalifatu be davetala'aiei davonaya, "O'a togama?", mana ni'a ialamania tauna edi Kaiwabu.

¹³ 'Inega Ieisu vanaqo beledi 'ewea ta neidi, ta wese 'idewani 'iqana 'ewea ta neidi.

¹⁴ * Ta ena ya'itoto 'evivi 'aligega 'abibodanaya, ba'e ena 'ifoqe vetoina ana to'abibodayavo 'idia.

Ieisu ta Fita

¹⁵ 'Ai gumwala 'inega Ieisu Saimoni Fita 'inaya vonaya, "O'a Saimoni Ioni natuna, nage eu veyoluba weaqigu ba'e to'abiboda dina edi veyoluba 'iguya veqidua va'inedi?"

'Inega Saimoni ve'iea vonaya, "Ao Kaiwabu, 'idewani. Ni'a ualamania ya'a yaveveyolubeu."

'Inega Ieisu voneaya, "Egu lamiavo una 'itamakidi."

¹⁶ * Ta Ieisu ena vetala'ai lu'eviviea 'inaya vonaya, "O'a Saimoni Ioni natuna, nage uveveyolubegu?"

'Inega Saimoni wese ve'iea vonaya, "Ao Kaiwabu, 'idewanina. Ni'a ualamania yaveveyolubeu."

Ta Ieisu voneaya, "Egu sifiavo una 'itamakidi."

¹⁷ Ta wese tuta vetoina Ieisu Saimoni vetala'aiea vonaya, "O'a Saimoni Ioni natuna, nage uveveyolubegu?"

---

* **21:14:** Ion 20:19,26   * **21:16:** Via 20:28

Ta Fita nuana vita, mana tuta vetoina Ieisu vetala'aiea, "Nage uveveyolubegu?" Tuata voneaya, "Kaiwabu, yani qabuna ni'a ualamania, 'inega wese ualahalamania ya'a yaveveyolubeu!"

'Inega Ieisu voneaya, "Egu sifiavo una 'itamakidi!

¹⁸ Yavona aqiaqieu, lova eu tuta kilakai 'inaya tuta qabuna u'iva'ava'ata ta tau'u eu nuenuaga utautauya dadana. Ta 'esi nawale eu tuta vekofekofe 'inaya nimau una si'otoidi ta taha toga nayoqonidi, ta di'we nana 'inaya ge nuanuu be una tauya, e 'inaya natauyeu."

¹⁹ * Ieisu ena vona ba'ena 'inega ve'ita 'ifoqeyea ma'oda nawale Fita na'aliga 'aiqa, ta 'aliga nana 'inega Yaubada ena aqiaqi otaqa nave'ifoqeyea. 'Inega Ieisu Fita voneaya, "Una 'abibodegu!"

²⁰ * Itutuvila itautauya, 'inega Fita tunugivila ta to'abiboda taha 'itea talatala'obedi. Ta Ieisu ba'e to'abiboda nana veveyolubea qidwana. Ba'e taunana lova Kaiwabu ena 'ai 'inaya tunuvahala Ieisu 'inaya ta vetala'aiea, "Kaiwabu, togama nasuluveu?"

²¹ Ta tuta nana Fita ba'e to'abiboda nana 'itea 'inega vonaya, "Kaiwabu, ta tauna ma'oda?"

²² Ta Ieisu ve'iea vonaya, "Eguma ya'a egu nu-anua tauna mayawaina natoatoa ana laba ena 'evivi mai, e 'inega o'a ge eu yani, waisa? Ta 'esi u'abibodegumo!"

²³ Ta Ieisu ena vona ba'e weaqina to'abiboda ive'ale ivevonavona ivonaya be ba'e to'abiboda nana ge wese na'aliga. Ta Ieisu ge davona vonigo ba'e to'abiboda nana ge wese

---

* **21:19:** Md 16:24-25; 2Fit 1:14   * **21:20:** Ion 13:23-25

na'aliga, ta 'esi ni'a vonaya, "Eguma ya'a egu nuanua taunana mayawaina natoatoa ana laba ena 'evivi mai, e 'inega o'a ge eu yani."

²⁴ * Ba'e to'abiboda nana tauna yani qabuna Iesu weaqina simana 'ifoqeyedi, ta wese 'wayavidi. Ta ni'a ahalamania tauna ena simana qabuna vonahaqiaqi.

²⁵ * Ta wese yani koyadi Iesu viaqidi, ta 'eguma viaqa diavona qabudi ida 'wayavidi buki 'idia, e 'inega buki diavona bwa'obwa'o qabuna ge wese ana fata daluveaqedi.

---

* **21:24:** Ion 19:35   * **21:25:** Ion 20:30

Molima New Testament
The New Testament in the Molima Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Molima long Niugini

copyright © 2010 Folk&Språk and Swedish Mission Alliance

© 2010 Folk&Språk and Swedish Mission Alliance

Language: Molima

Translation by: Folk&Språk

Contributor: The Molima Translation Committee

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 9 Oct 2020

fa4298de-51e6-508c-88a7-73c29a6d8004